

PRIJATELJ

Š T E V. 6
J U N I J 1 9 4 0
L E T O X I V

P R I L O G G A : *Za pridne roke*

M·A·N·

DIESEL

tovorni avtomobili

„DESA“ D. Z O. Z.

OPEL *osebni avtomobili*

OPEL - BLITZ

tovorni avtomobili

„BEKA“ D. Z O. Z.

Avtomobili na skladišču.

L J U B L J A N A, C E L O V Š K A C E S T A 3 8

Rešite svoje zobe!

Če je zobni kamen že omajal zobe, tedaj je prepozno. Storite rajši danes kot jutri, kar je potrebno, da se to prepreči: negujte Vaše zobe redno s Sargovim Kalodontom! „Dvakrat na dan Sargov Kalodont“ -- to ohrani Vaše zobe zdrave. Toda Sargov Kalodont mora biti, edina zobna krema v Jugoslaviji, ki vsebuje učinkoviti sulforicinoleat.

SARGOV

KALODONT

Proti zobnemu kamnu

Rešitev uganke štev. 5

Križanka.

Vodoravno: 1. Kotor; lapor. — 2. o; in; k; bo; e. — 3. le; opazi; od. — 4. Ana; ako, Ana. — 5. č; Negotin; r. — 6. kolo; oven. — 7. l; Daruvar; o. — 8. ali; kij; Ind. — 9. po; Kemal; ae. — 10. a; as; a; os; j. — 11. naklo; ovira.

Navpično: 1. kolač; lipan. — 2. o; en; k; ol; a. — 3. ti; anoda; S. K. — 4. oni; Ela; kal. — 5. r; Zagorje; o. — 6. kako; uima. — 7. l; potovka; o. — 8. Abo; iva; lov. — 9. po; Irena; si. — 10. o; on; n; na; r. — 11. redar; odeja.

Premikalnica.

Vatel, jutro.

Zlogovnica.

Béla ruta — bel denar.

Skrivalnica.

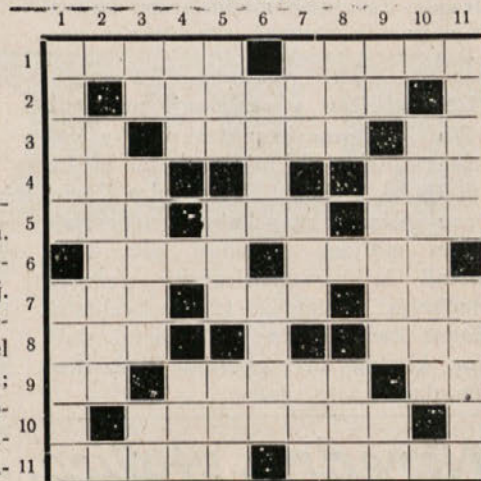
Osel gre samo enkrat na led.

Uganke štev. 6

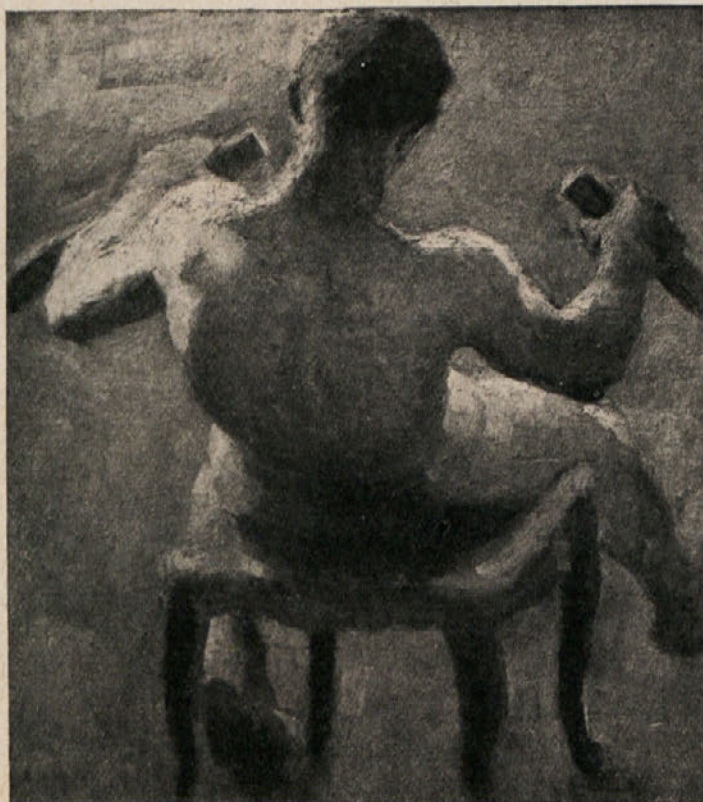
Vodoravno: 1. drevo; mera. — 2. samogl.; s cveticami okrasiti; toda. — 3. egipt. bog; olik; dva enaka so-glasnika. — 4. os. zaim.; predl.; svoj. zaim. — 5. poganjek iz semena; izde-lek čebel; konec maše (obr.). — 6. del knjige; nebesno telo. — 7. čut; pesem; pega brez glave. — 8. žuželka, samo-glasnik; vladar; — 9. kratica za «sta-rejši»; majhen kot; medmet. — 10. sa-mogl.; pratika; sogl. — 11. poganjati iz semena; žen. ime.

Navpično: 1. igra; čebelji izde-lek. — 2. predl.; letopisec; sogl. — 3. predl.; ime znanih toalet, izdelkov; oz. zaimek. — 4. del obraza; predl.; del sobe. — 5. klej; števnik; vrsta prsti

Križanka.

(obr.). — 6. drevo; prav mlad človek. — 7. podoba; del sobe; žen. ime. — 8. kita brez glave; samogl.; dim. — 9. os. zaim.; povezano cvetje; kvartaški izraz. — 10. samogl.; vrsta meča; sogl. — 11. prislov načina; lep duh.

RIHARD JAKOPIČ: Veslač. - Studij za sliko: Evangelij sv. Marka

PRVI UMETNOSTNI
SALON V LJUBLJANI

A. KOS

GAJEVA ULICA ŠT. 5
PASAŽA NEBOTIČNIKA

*

Stalna razstava slik in kipov vseh naših priznanih umetnikov. Vabim vsakogar, da si pred nakupom umetnin brezobvezno ogleda razstavo. - Velika izbira okvirov lastnega izdelka. Spec. atelje za izdelavo stilnih okvirov

Izpopolnilnica.

on . . . rejec, d . . . ag . . . cen, na . . .
je, nad . . . než, . . . alij . . . e . . . ved,
. . . stov . . . a . . . te . . . p . . . tinja. Valen . . . n.
Namestu pik vstavi črke, da dobiš
besede. Vstavljene črke ti povedo pre-
govor.

Zamenjalnica.

tak, vajin, robat, kobila, Zoran, Ro-
ma, paša, Rokec, tere, star, Mica.

Zamenjaj črke, da dobiš drugačne
besede. Začetnice novih besed imenu-
jejo ime in priimek slovenskega pes-
nika.

Sladni sladkor v vsakdanji prehrani.

Ta fina hrana je postala v toku časa
sestavni del vsakdanje prehrane najšir-
ših ljudskih slojev. Zakaj jedro Kneip-
pove sladne kave, s katero pripravljajo
danes milijoni gospodinj belo kavo,
sestoji iz karameliziranega sladnega
sladkorja; tri četrtine teže te kvalitetne
sladne kave so dragoceni sladni slad-
kor, ki daje kavi redilnost in izredno
fin okus.

Neredna stolica

upliva na ves organizem.
Dobro sredstvo za odva-
jati, ki zanesljivo deluje
in ima prijeten okus, je

Vel. 422.3.8. 27944/56

DARMOL

Posetnica.

Katarina V. Dev

Laško

Kaj je ta ženska?

To on že ve!

Iz posvetovalnice neke gimnazije od-
haja starejši profesor z lepo suplent-
ko. Gospod katehet se pošali in ga
posvari:

«Pozor, gospod kolega, žena je vra-
govo orodje.»

«To že vem,» odgovori profesor, «saj
sem oženjen!»

Premoženje njegove žene.

Trgovec Liška je podal točno davčno
napoved. Nato mu je pisal davčni
urad: «Pogrešamo premoženje vaše
žene.»

«Jaz tudi!» je pripisal Liška in po-
slal dopis nazaj.

— Kateri klobuček vam najbolj uga-
ja, gospod?

— Tale moj stari.

Govori v spanju.

Zdravnik gospe: «Vaš mož govori v
spanju? No, tega ga bomo hitro od-
vadili!»

«Do tega mi ni, gospod doktor, jaz
bi le hotela, da bi govoril razločneje.»

— Na tej fotografiji sem za deset let starejša.

— Kakšna sreča! Deset let ti ni treba iti k fotografu.

Nesrečnik.

«No, Andro, kako ti ugaja zakon? Ali si srečen s svojo ženo?»

«Samo tega ne govori! Ne smem kaditi, ne piti, ne sam zvečer z doma!»

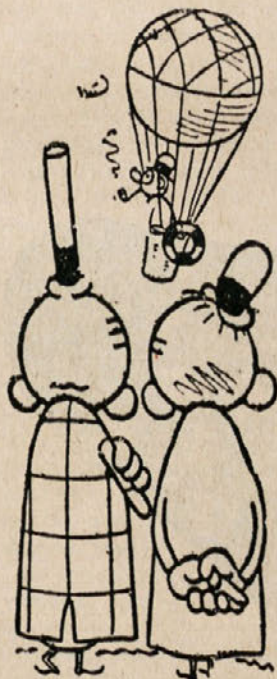
«Potem si pa gotovo nesrečen, ker si se oženil?»

«Prijatelj, niti nesrečen ne smem biti!»

Prepozno.

Ona: «Žal mi je, da sem te vzela!»

On: «Tvoje sožalje je nekoliko prepozno.»

— Kako se dviga takšen balon?

— S tem, da meče vreče peska na zemljo.

— Pa kje vzame pesek, kadar hoče spet dol?

Srečen zakon

z malo zobne kreme
O D O L I Nasmejana
usta z blesteče belimi
zobmi mnogo pripo-

morejo do harmonije v zakonu. Zobna krema ODOL prinaša to srečo. S svojo razkošno peno čisti ODOL zobe, krepi dlesni, preprečuje škodljivi zobni kamen in napravlja Vaše zobe blesteče bele.

1 TUBA ODOL-A VELJA PO KOLIČINI IN UČINKU ZA 2.

Dve vrsti klobukov.

«Ali veš, dragi moj, kakšni klobuki se bodo nosili poleti?»

Soprog: «Seveda. Klobukov sta dve vrsti: klobuki, kateri tebi ne ugajajo, in klobuki, ki jih jaz ne morem plačati.»

Biser.

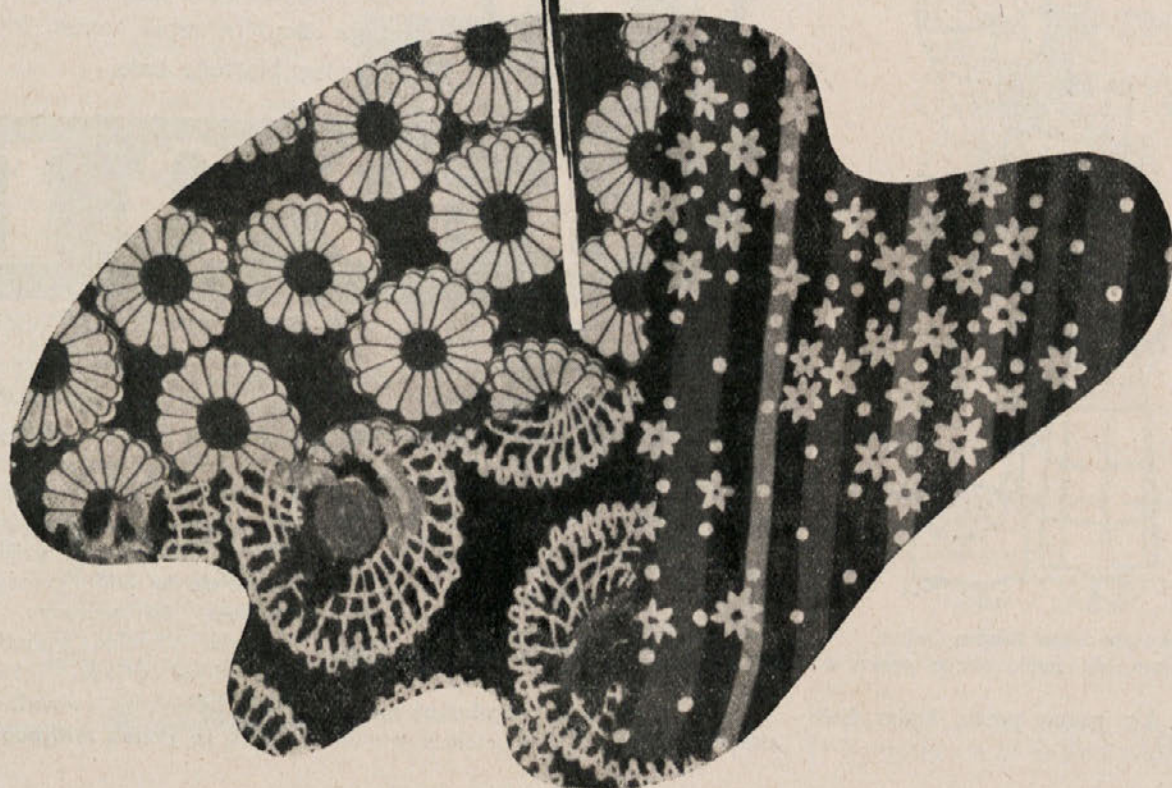
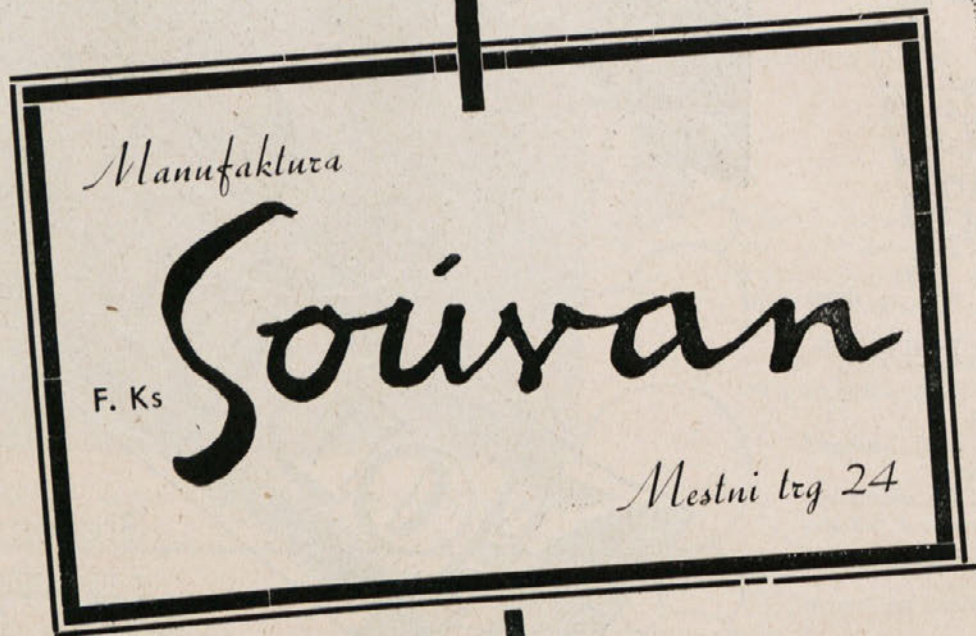
«Vaša hčerka je biser.»

«Torej jaz sem, z drugimi besedami, ostriga.»

«Ampak, gospa, saj vendar ne mislim pravega bisera.»

«ŠOLE MODROSTI.»

Tako so Turki nazvali prve kavarne, ki so bile tam ustanovljene leta 1550. Po turškem obleganju Dunaja (1683) se je razširila «turška kava» tudi po Evropi. Ščasoma so prišle gospodinje na to, da se lahko napravi iz kave z mlekom, če pridamo dobro mero Francka, izredno prijetna in povrh še redilna pijača. Tako je nastala «bela kava», ki je dandanes vsakdanji zajtrk in južina milijonov ljudi.

POT DO USPEHA

Dale Carnegie:

Ljudem se moramo prikupiti

(Nadaljevanje.)

Današnje poglavje Vam bo dalo nekaj migljajev, kako postane človek lahko dober družabnik in kot tak ljudem priljubljen.

Nedavno sem bil povabljen na večerjo v prijateljskem krogu. Po večerji so drugi igrali šah. Jaz nisem igral; tudi ena izmed gospa se ni zanimala za šah. Ta gospa je vedela, da moram v svojem poklicu veliko potovati. In to jo je nagnilo, da mi je začela pripovedovati, kaj je vse njen mož doživel na svojem potovanju. Omenila je, češ da me to ne bo zanimalo, toda jaz sem jo prosil, naj mi le pripoveduje, ker me to zelo zanima. In pripovedovala mi je potem pol ure, jaz pa sem vseskozi kazal zanimanje. To ji je ugajalo, in videl sem, da me je imela za najboljšega družabnika, čeprav nisem tako rekoč znil besede. Mar mislite, da je bila to izjema? Ne. Vsi smo prav za prav taki; nič nam bolj ne ugaja, kakor če najdemo za svoje pripovedovanje poslušalca, ki se res za to zanima.

Vsa skrivnost, da postane človek dober družabnik, je v tem, da zna osebo, s katero se pogovarja, res napeto poslušati. Zakaj nič ne ugaja drugemu bolj, kakor če pazljivo in z vneto poslušamo to, kar nam pripoveduje. Morda se vam zdi to samo po sebi umevno, toda gotovo poznate tudi Vi celo vrsto trgovcev, ki so v vsakem pogledu vzorni, toda ne znajo si izbirati osebjia in nastavljajo ljudi, ki odjemalce prekinjajo, če jim hočejo kaj povedati, ali jim ugovarjajo in jih s tem odganjajo.

Neki gospod si je kupil v ugledni trgovini obleko, ki pa je puščala barvo in mazala ovratnik. Nesel je torej obleko nazaj in skušal prodajalcu pojasniti, zakaj je prišel. Skušal je, a se mu ni posrečilo, ker ga je prodajalec venomer prekinjal.

«Sto in sto teh oblek smo prodali,» je govoril prodajalec, «pa se ni še nihče pritožil; vi ste prvi —»

To je bilo tako, kakor če bi bil rekel, da so to samo prazni izgovori odjemalca. Medtem je prišel zraven drug prodajalec: «Temne obleke puščajo spočetka vedno malo barve, posebno še obleke po tej ceni.» Kajpak te besede so morale kupca še bolj ujeziti, zakaj s tem je bilo rečeno, da si kupuje manj vredne reči, samo da so po-

ceni. Že je hotel obleko pustiti v trgovini ter oditi. Zdajci pa je pristopil poslovodja. Ta je odjemalca najprej poslušal, da mu je vse povedal, ne da bi ga bil le enkrat prekinil. Potem je vljudno priznal, da je ovratnik res zamazan od obleke, in rekel, da bi iz njihove trgovine ne smelo iti nič, s čimer bi kupec ne bil zadovoljen. In slednjič je izjavil, da prepušča popolnoma volji kupca, kaj se naj zgodi z obleko; kar pove naj. Nekaj minut prej je hotel kupec že obleko pustiti v trgovini, zdaj pa je poslovodji odgovoril, da ga prosi za svet in bi rad vedel, ali se bo ta nedostatek polagoma izgubil, odnosno, kaj bi se dalo storiti. Poslovodja je predlagal, naj obleko najprej še teden dni obdrži. Če bo potem še nezadovoljen, naj jo kar vrne in bo dobil drugo. Razen tega ga je prosil, naj oprostí. Obleka je bila čez teden dni neoporečna, in kupec je ostal še dalje trdki zvest.

Še tako trmast godrnjač postane često dostopen in mehke, če najde potrpežljivega, sočutečega poslušalca, ki zna molčati, medtem ko se vročekrvne razvema in jezi na ves svet.

Lastnik velikega tovarniškega podjetja pripoveduje, kako je prišel nekoč v njegovo pisarno zelo razjarjen odjemalec. «Ta mož,» pravi, «nam je namreč dolgoval 850 dinarjev. On tega ni hotel priznati, dasi ni imel prav, kajti naše knjigovodstvo je nadvse vestno. Cela vrsta opominov je moža razjezila, in pripeljal se je sam k nam. Rekel mi je ves razburjen, da mora biti vse to pomota, da ne plača ničesar in tudi ne bo pri nas niti za dinar več naročil.

Potrpežljivo sem ga poslušal in ga nisem niti enkrat prekinil. Ko se je naposled ohladil in je tudi mene pustil do besede, sem mu rekel čisto mirno: «To je zelo lepo in vljudno, da ste se sami potrudili k nam in mi vse to povedali. Zakaj če je naše knjigovodstvo dolgočasilo vas, bi utegnili isto delati z drugimi naročniki, in to bi jaz rad preprečil. Lahko mi verjamete, da sem jaz na tem še veliko bolj interesiran, kakor vi.»

To je menda najmanj pričakoval. Bržčas je bil menil, da se bo lahko z menoj pričkal, jaz pa nisem dal priložnosti za to in sem se mu še celo zahvalil. Da, zagotovil sem mu tudi, da bom tistih 850 dinarjev črtal v svojih knjigah, češ da je prišlo do

tega nesporazuma pač zato, ker je on kot posebno vesten mož svoj račun natanko preizkusil, medtem ko morajo moji nameščenci preizkušati na tisoče takih računov.

Rekel sem mu, da se prav lahko vmislim v njegov položaj in da bi bil jaz na njegovem mestu prav tako ravnal. Če pa bi rajši odslej kupoval kje drugje, sem mu priporočil še razna druga dobra podjetja. Povabil sem ga na skromno malico, in ko sva se spet vrnila v pisarno, sem prejel od njega več naročil, kakor kdaj prej. Pozneje je izprevidel, da je bil omenjeni mali račun 850 din nekam založil. Takoj je poslal ček in se opravičil. Odslej sva si bila najbolj prijateljski poslovni zvezi; ostal nam je do smrti odjemalec, pa tudi prijatelj.»

Ako bi morebiti Vi hoteli, da bi se ljudje Vaši družbi izogibali, da bi se Vam za hrbtom posmehovali, potem bi Vam dal jaz izvrsten recept: nikar ne poslušajte, kadar Vam kdo kaj pripoveduje, temveč govorite nenehoma samo o sebi. Če se nečesa domislite, medtem ko drugi govori, ne čakajte, da bi drugi svoj stavek dokončal. Mislite vedno na to, da ga v vsakem pogledu prekašate in da je samo izguba časa, če ga poslušate. Skratka: skakajte mu v besedo, prekinjajte ga sredi stavka.

Vi morda takih ljudi ne poznate, jaz pa — in sicer ljudi na visokih družabnih položajih, ljudi, ki mučijo človeku živce, ker poznajo samo «svoj lastni jaz», ljudi, ki so od svoje domnevne važnosti kar omamljeni in človeka strašansko dolgočasijo.

Zakaj človek, ki samo o sebi govori, misli tudi samo na sebe. In človek, ki samo nase misli, je brezupno vzgojen in nesposoben, pa če je sicer še tako izobražen. Zato si dobro zapomnite, da morate znati tudi dobro in potrpežljivo poslušati, če hočete biti dober družabnik ali dobra družabnica. Stara resnica je: «Zanimaj se za druge, in ljudje se bodo zanimali za tebe.» Dajajte drugemu vprašanja, na katera rad odgovarja, izpodbujajte ga, naj govori o sebi in o svojih uspehih, in mislite zmeraj na to, da tisti, ki z vami govori, misli stokrat bolj na sebe, na svoje želje in svoje zadeve, kakor pa na Vas in Vaše zadeve. Če ga zob boli, je to zanj pomembnejše, kakor kitajska lakota, zaradi katere umirajo milijoni. Mislite na to dejstvo, če ga hočete dobro zabavati!

Zato si zapomnite 4. pravilo, ako hočete biti priljubljeni:

Bodite dober poslušalec ali dobra poslušalka! Pustite, naj tale drugi sam o sebi pripovedujel (Se bo nadaljevalo.)

Zena, ki nosi srečo

b nedeljah prihaja v predmestne krčme, kjer je dosti ljudi. Najbrž jo poznate. Morda je celo kdaj še prisedla k vam in vam prijazno rekla: «Hočete, da vam vržem karte?» Če imate mladega postavnega moža, brata ali ženina, ki je bil v vaši družbi, se je najbrž najprej obrnila nanj. Z roko mu je ljubkujoče segla v lase ali ga je dobrikajoče udarila po ramenu in mu zašepetala v uho: «Naj ti preročujem srečo, ti lepi fant.»

Ogovorjeni se je potem začudeno zazrl v majhno, delušno, slabo oblečeno starko, ki je nežno proseče zrla vanj: «Naj ti vržem karte, ljubi moj?»

«Vrzi jih rajši sebi. Bolj si potrebna sreče, kakor jaz.»

Tako jo užaljeno zavrne prenekateri. Starka se dobrodušno smehlja — in gre k sosedni mizi: «Srečo imam zate, lepi fant. Naj ti vržem karte? Samo nekaj dinarčkov mi boš dal za trud.»

Ljudje se smejejo.

«Ženska, od kod pa si prišla? Iz Devete dežele morda, da govoriš o sreči? Kaj ne veš, da je sreča za nas vse že zdavnaj, zdavnaj umrla?» se pijano razvema ta ali oni gost.

Tedaj starka poseže v svoje obledelo, zakrpano krilo in zmagoslavno pokaže stare oguljene karte: «Vidiš, v teh kartah je skrita sreča. Le jaz poznam skrivnost, kako jo izbežam iz njih. Vso tvojo usodo, ki jo je življenje zapisalo v zvezde, ti razložim. Lahko ti povem, ali te tvoje dekline res ljubi, in ali bo vajin zakon srečen. Koliko otrok bosta imela in ali vama bo bogata dediščina prinesla srečo...»

Toda ljudje dandanes več ne verujejo v srečo. Vseeno jim je, ali vedo ali ne vedo tistega, kar je usoda začrtala v njihovo življenjsko pot. Da, dostikrat je še boljše, da tega ne vedo. Starka si je izbrala nehvaležen poklic. Mnogi je nočejo niti poslušati, kadar začne hvaliti svojo spretnost:

«Če bi vam povedala imena vseh odličnih gospodov in gospa, ki sem jim že prerokovala iz kart, bi strmeli. Toda obljubila sem, da bom molčala, in molčala bom. Vse, kar sem napovedala, se je do pičice izpolnilo. Včasih so bile od mojega prerokovanja odvisne velike reči: vsa življenjska sreča kakšnega človeka ali velike pravde, ki bi stale težke tisočake. Z avtomobili so se vozili pome, v salonih, kjer se je vse lesketalo, so me sprejemale imenitne gospe in me imenovala iz hvaležnosti svojo drago prijateljico.»

«Ho, ho, mamica, vi pa kar predebelo lažete.»

«Kaj bi lagala, stara nadložna reva, kakršna sem? Zakaj bi po nepotrebnem grešila? Vse je res, kar sem povedala, le imen ne smem izdati, obljubila sem.»

«Pa zakaj sebe ne obdariš s srečo, ki jo tako radodarno ponujaš drugim?»

«Tega ne morem.» Starkine oči se vlažno leskečejo. «Ne, tega res ne morem. Nihče ne more samemu sebi prerokovati sreče. Zame sploh ni bilo nikoli sreče na

svetu. Niti takrat ne, ko sem bila mlada. Pa sem bila zelo zala in postavna, nič se ne smeje, res je. Fantje so noreli za menoj, jaz pa sem imela samo enega rada. S Hrvaškega je bil doma. Poročila sva se, in dobri Bog nama je dal pet fantkov, pet zlatolasih angelčkov. Pa jih je sirotke drugega za drugim pobrala bolezen, kakor pomori cvetlice strupena slana. Tudi moža nisem dolgo imela. Zdaj sem vdova že trideset let. Čisto sama sem na svetu, da, ljubi moji, čisto sama.» Z raztrganim rokavom svoje pletene jope si je obrisala solze. «Vidite, če bi bila takrat mogla odvrniti bolezen od svojih otročičkov, bi bili zdaj že veliki, lepi fantje, in jaz sirota bi ne bila tako sama in odveč vsemu svetu.»

Iz drobnih kratkovidnih oči ji spet tečejo solze. Zdaj si jih ne otira več. Kakor skozi meglo vidi ljudi pri obloženih mizah. Nič več se ne smejejo. Morda si je končno vendarle priborila iskrico sočutja in razumevanja?

«Nate, mamka, privoščite si kozarček brinjevčka.»

«O, hvala lepa, prilegel se bo. Saj sem prav za prav še tešč. Samo malo mleka sem izpila zjutraj. Ali naj vam vržem karte za to?»

«Ne, ne, rajši jih vrzite komu drugemu. Veste, mi smo sami neverni Tomaži.»

V kotu sedita fant in dekline. Za roke se držita in si gledata v oči. Zaljubljenca še niso izgubili vere v srečo. Starka to dobro ve.

«Golobčka moja, naj vama vržem karte in povem bodočnost?»

Zaljubljenca se nasmihata, drug drugega pogledujeta in ne rečeta ne da ne ne. To je dobro znamenje. Starka prisede. Važno razloži karte, jih zmeša in spet zloži na kupčke.

«Tako, zdaj potegnite eno, in še vi, fant moj, eno. Tako, dobro, bomo videli, kakšne reči so vam v življenju namenjene. Joj, joj, sama sreča. Dobili boste pismo, v najkrajšem času, pismo, ki vas bo prijetno iznenadilo. Najbrž dediščina!» Imate morda v Ameriki bogatega strica?»

Fant odkima: «Jaz že ne. Sploh nimam nobenega strica.» Tedaj mu pa dekline živo vskoči v besedo: «Ti, ti, jaz imam strica v Ameriki, saj veš, stric Nande, in bogat je. Včasih pošlje dolarje.»

«No, saj sem vedela. Karte nikoli ne lažejo,» pravi važno starka in spet meša karte.

«Tako, nooo, bomo videli, kaj nam bodo karte zdaj dobrega povedale: Oooo, golobčka moja, srečna človeka sta, življenje vama je naklonjeno. Poglejta to drugo karto: Dva zdrava lepa fantička se smejeta na njej. Dvojčke bosta dobila...»

«Oo,» fant je široko odprl usta. Dekline je živo zardelo in se zahihitalo v robec...

Tako hodi starka od krčme do krčme s svojimi kartami, v katerih je skrita človeška usoda in sreča. Dostikrat je trudna, lačna, izpostavljena zasmehu pijanih ljudi, včasih pa vendarle naleti na ljudi, ki še verujejo v srečo in verjamejo njenim kartam. In ti ljudje, prav za prav njihovi dinarji, so vsa njena skromna življenjska sreča.

DEKLA KAJA

(Iz knjige: «Devojka za sve.»)

Nedavno je izdala v Beogradu Milka Žicina svojo drugo knjigo: «Devojka za sve». Že njena prva knjiga «Kajin put» je vzbudila precejšnjo pozornost javnosti, pred katero je v sicer še nedovršeni obliki razgalila življenje revne vaške družine.

V «Devojki za sve» popisuje Žicina na preprost, toda iskren način zgodbo služkinje Kaje, ki roma iz kraja v kraj, iz službe v službo, da bi si izboljšala svoj socialni položaj z delom svojih rok. Na tej svoji poti srečuje Kaja celo vrsto tovarišic, različnih po značajih in nagnjenjih, ki pa jih vendarle družijo eno: pripadnost k stanu služkinj. Njihove gospodinje so dobre ali slabe, jih dobro ali slabo plačujejo. V bistvu pa nihi ne gre

samo za to, marveč za nekaj povsem drugega. Svojim gospodinjam, dobrim in slabim, so izročene služkinje v čisto osebno odvisnost. O njihovem življenju odloča samo gospodinja, in to štiri in dvajset ur na dan, tako da nihi za trenutek ni človek sam svoj gospodar. In to je tisto, kar je v poklicu služkinje tako brezupno. Tovarniška delavka dela često pod slabšimi pogoji, kakor služkinja, toda ona je po osmih delovnih urah svoboden človek — služkinja ni to nikoli. Žicina ima o tem v svoji knjigi zanimivo poglavje. Kaja zapusti službo pri profesorici, ki se zdi tudi najobjektivnejšemu bralcu ena izmed njenih najboljših služb. Zakaj? Do nesporazuma in odpovedi pride samo

zato, ker profesorica ne razume, kako se more Kaja tako krčevito oklepati in tako veseliti tistih nekaj prostih ur, ko ji ni treba iti z otrokom na sprehod ali prenašati s seboj paketov. Biti čisto sam svoj vsaj nekaj ur! Ne nositi s seboj ničesar, kar bi te le za trenutek utegnilo opozoriti na to, da si nekemu podrejen!

Z «Devojko za sve» je podala Žicina verno podobo najbednejših izmed delovnih žena — življenje služkinj. Z živahnostjo prikazovanja in s sočnim jezikom, tu in tam pomešanim s preprostimi ljudskimi izrazi, nas je presenetila. Njen napredek v primeri s prvo knjigo je brezdvomen in obeta, da Žicina ne bo ostala pisateljica povprečnega formata.

«Devojka za sve» je na našem knjižnem trgu svojevrsten dogodek, mimo katerega ne bo mogla iti srbska literarna zgodovina. S to knjigo se je Žicina uvrstila med naše najboljše sodobne pisateljice.

Kaja je prišla čez razmajani mostiček na cesto. Ni se ozirala, kakor da je stopila v to hišo mimogrede, samo za trenutek, da bi se napila vode. Ko je minil mesec, je nadaljevala svojo pot, zdaj še v bolj oguljeni obleki... Ko je zagledala prve mestne hiše, je pričela stopati počasneje.

Ustavila se je pred visoko, črno, enonadstropno hišo «Pri Amerikancu — Kavarna Džordža Mrdžana» — je prvič prečitala napis, kajti doslej je hodila tod le ob zgodnjih jutranjih urah z vrči mleka. «Ti služijo,» se je spomnila besed nekoga in stopila na dvorišče.

Izza široke mize, polne pomite posode, je gledala mastna okrogla glava z redkimi, svetlimi lasmi, gladko počesanimi čez teme. Kaja je šla mimo mize, se ustavila pred debelo žensko in rekla odločno:

«Dober dan!»

«Glej, mlekarica! Kaj bo dobrega?» je vprašala gospodinjo.

«Vzemite me v službo,» je rekla Kaja odsekano. «Pomagala bom Mariji.» In z očmi je pokazala svojo znanko.

Marija, ki je s črno krpo brisala štedilnik, se je naglo okrenila, kakor preplašen zajec:

«Gospa Kata, vzemite jo! Pridna je! Poznam jo!»

Debela ženska je privzdignila obrvi, stegnila nogo na pručko ter premaknila svoje veliko telo, ki je z vso težo pritisnilo na stol. Obraz se ji je nagubal, zasvetila se je gornja čeljust, polna zlatih zob:

«Dobro, kupila ti bom obleko!»

«Ne, ne!» je rekla naglo Kaja. «Pogodiva se: vi mi boste vsakega prvega plačali, in jaz si bom sama kupila obleko.»

Še istega večera, ko se je bila do sitega najedla ostankov paprikaša, si je Kaja izposodila pri Mariji obleko in pozno v noči oprala vse, kar je imela na sebi. Ko je razprostirala oprano obleko okoli velikega štedilnika, se je pohvalila:

«Ste slišali, teta Marija, kako sem se pogodila! Tudi jaz znam kupovati, če imam s čim!»

Ko je šla iz kuhinje čez dvorišče v Marijino sobico, je Kaja čutila namesto utrujenosti zanesljivost svojih rok, svojega koraka. Kakor da se je noč pred njo šele začela in ima še dovolj časa za počitek, je obstala in se zagledala v razsvetljena kavarniška okna...

«Pogodila sem se,» je pomislila in s polnimi pljuči zajela svežega nočnega zraka.

To, da se je pogodila za službo, to, da ni pristala, da bi ji oni kupovali obleko, ki ji je dobro znana in zaradi katere hodijo raztrgana; to, da se je zavedno uprla obljubam, ki jih dajejo samo nedoraslim sužnjem, otrokom, potem pa jim nihi te obleke ne dajo, marveč morajo trgati tuje cunje, — to, to je tisto, kar jo je opogumilo in ji dalo voljo do

dela, da bi zaslužila in naposled: da bo plačana delavka, priznana delavka, ki iz njenih mišic teče delo. «Jaz delam, ti pa plačaj» — ta misel se je prepletala v njeni glavi...

Marija je sedela v postelji in krpala krilo. Na stolu se je počasi topila sveča. Sobica je bila do polovice založena z zaboji, polnimi prašnih steklenic, razbite posode in umazanih kavarniških namiznih prtov. Kaja je legla na tenko slamnjačo poleg Marijine postelje.

«Ste vi že dolgo tu?» je vprašala Kaja.

«Že pet let. Pečet? Pet, bogme! N-da...»

«In si niste nič prihranili?» se je čudila Kaja.

«Od česa bi si neki prihranila? Kupujem si obleko in čevlje za zimo. V kuhinji veliko potrgaš... In šele letos mi je umrla sestra. Zdaj ima mir. Bila je mrtvoudna. In pošiljaj njej in kupuj, pa... N-da...»

«To se pravi, da moji računi niso pravilni!» je rekla Kaja. «Jaz sem računala, da se bom do pomladi oblekla in obula.»

«Kar računaj: zdaj bom kupila to, potem ono... Hitreje ti bo minil dan. Upaš... N-da!»

Marija je umolknila, nato pa je zašepetala nerazumljive besede. Kaja je prisluhnila; zaslišala je besede čudne molitve:

«Da bi ne otekle žile... ohrani in reši...»

Nekoč jo je Kaja vprašala: «Kakšne molitve molite, teta Marija?»

«Tako... molitve!» je zateglo odgovorila presenečena Marija.

«Jaz mislim očenaš, a vi nekaj drugega...»

Tudi očenaš molim včasih. Tudi ti moli — ne prisluškuj!»

«Teta Marija!» je rekla Kaja, ko je šepetanje utihnilo in se je v sosednji sobi nekaj premaknilo. «Naučite še mene te molitve!»

«Glej,» je takoj pristala Marija. «Jaz molim zase... Nekdo moli samo očenaš... Moja pokojna mati, Bog ji daj večni mir, nas je učila moliti. In ko je molila očenaš, smo jo mi poslušali, pa nismo razumeli. Potem nas je prekrižala in pričela moliti za očeta: Spametuj ga, gospod! Da bi se vrnil k svojim otrokom in v svojo hišo. Usliši in daj...»

Njene šepetajoče besede so zmotile tišino. Na pisano vzglavje je metala njena glava sivo senco. Pomolčala je, potem pa nadaljevala:

«Očenaš je za vse. Toda ni vse enako, in jaz molim — svoje molitve. Glavno je, da prihaja iz srca in da ni v nasprotju z razumom... Ti si mlada, zima prihaja, nimaš obleke. Ti moli: reši me bolnice in mraza...»

Umolknila je. Njene besede so plavale v mraku, kakor drobne kresnice nad spečo vasjo.

«Pa tudi za bodočnost moli: Vsemogočni, vodi me po pravi poti, da ne bom verjela sladkim besedam, da bom

vztrajala pri delu; da me ne prevzamejo nečiste sile, od zdaj in na vekomaj, amen!...

Zjutraj je prosila gospodinjno za plačo za že zdavnej pretekli mesec.

«Kaj boš z njo?» je zateglo vprašala debela ženska in rezala kos sira. In je dodala:

«Džordže je danes slabe volje; ne omenjaj mu ničesar!»

Čez nekaj dni, ko je bil Džordže Mrdžan dobre volje, je stopila Kaja predenj in zahtevala plačo.

«Kaj, tudi to naj plačam? Glej, prosim, Kata, kaj to pomeni. Ali tudi ta dela?»

«Da si kupi kako cunjjo,» je rekla Kata in dobrodušno nagnila glavo... «Nikogar nima... Daj ji 50 dinarjev.»

«Dobro,» jo je prekinil Džordže, «dobro sem prodal seno!»

V Marijinih čevljih in v Zorini zeleni jopici je stekla Kaja v prvo trgovino,

«Prosim vas, dajte mi barhenta, za mojo obleko bo.»

Postaren moški z visečimi brki je šel okoli tehtnice in premeril kupovalko od glave do pete.

«Imaš denar?»

«Imam! Za obleko bo! Delam, in danes sem dobila prvo plačo.»

Z zavitkom v roki je tekla, vesela in vznemirjena, po ulici...

Prev. M. K.

F. B.:

Pravičnik

(Tolminski motiv.)

To je bilo nekoč, dolgo je že od tega, ko so živeli neki krčmar, duhovnik, berač in kmet. Ti so se prepirali in bi bili radi izvedeli, kateri izmed njih je večji pravičnik. Šli so tedaj k nekemu puščavniku, ki je bil svet in moder mož. Prosili so ga, naj jim pove, kateri izmed njih živi najbolj pravično.

Sveti mož jim je odgovoril: «Tega vam ne morem povedati, dokler ne poizkusite priti na onole goro. Odpravite se na pot in, ko se vrnete, se zopet zglasite pri meni. Tedaj bom ustregel vaši želji.»

Poslovili so se od puščavnika vsi štirje in se napotili na goro. Pot ni bila za vse enako prijetna, tudi je vsak naletel na drugačne težave, zato je bil uspeh potovanja različen.

Krčmar je hodil z velikim naporom, okoli njega nič ko tema in noč. Pa to še ni bilo dovolj, venomer je lilo kakor iz škafa. Ves premočen in prezebel, je prehodil komaj polovico poti. Sredi pobočja je onemogel obupal in se vrnil.

Duhovnik je prišel dalje kakor krčmar. Toda tudi njega je zagnila tema, a iz mraka so se zaganjale vanj črne jate ptic, ki so ga navdajale z grozo. Zaman je bil ves napor, ni dosegel vrha. Pošle so mu moči, vrnil se je za krčmarjem tudi on.

Tudi berača je na potu zatekla noč. Težko je stopal skozi mrak, ki pa ni bil tako gost, da bi ne videl široke doline pod seboj. V tej dolini pa je stala, kakor daleč je neslo oko, nepregledna množica ljudi brez glav. Od

groze so mu klecale noge v kolenih. Omagal je, preden je prišel na vrh gore.

Kmetu se je najbolje godilo. Nič teme, nič dežja, nič ptic ali drugih groznih prikazni. Brez posebne težave je prišel na vrh gore. Tam je stala čedna hiša s hlevom, pred katero je našel veliko čredo ovc. Odprl je vrata in spustil ovce v hlev, a vse mu niso šle pod streho. V hiši pa je našel pripravljeno večerjo. Sedel je za mizo ter jedel in pil. V sobici je stala pripravljena postelja. Pomolil je in legel, nato je sladko spal do jutra.

Naslednji dan so vsi štirje zopet stopili k puščavniku, in ta jim je razložil pomen dogodivščin, ki so jih doživeli na poti na goro.

Tako jim je govoril sveti mož: «Krčmar, ti prodajaš vino, pomešano z vodo, ki je padala vso pot, da opere tvojo grešno dušo. Tvoje življenje ni pravično, zato si omagal že sredi poti.»

Duhovniku je rekel: «Črne ptice so rajniki, ki si jih spremljal na poslednji poti. Zaletavale so se vate, ker si preveč računal za pogreb. Bilo te je groza svoje lakomnosti.»

Beraču je dejal: «Ti, berač, si bil pozabil zapreti nekoč hlevna vrata, ko si prenočeval pri nekem kmetu. Ovce so zaradi tega ušle iz hleva in gospodar je v svoji jezi ubil pastirja. Polna dolina ljudi brez glav, ki si jih videl, so pastirjevi potomci; ti bi se bili morali roditi do sodnega dne. Tvoja nepredvidnost je ukanila za življenje tisoče, ki so z očitkom stali pred teboj in te izmučili.»

Slednjč se je puščavnik obrnil do kmeta: «Tvoje življenje, kmet, je najpravičnejše. Številne ovce so tvoja dobra dela, obed in postelja, ki sta te čakala, pa tvoje plačilo. Le ovce, ki jih nisi mogel spraviti v hlev, so bili berači, ki si jih napodil brez miloščine. Tvoja pot pa ni bila težavna, ker imaš čisto vest.»

Veliko naročnic je, ki se pritožujejo, zakaj ne prilagamo položnic. Tem sporočamo, da prilagamo položnice štirikrat na leto. Poleg tega pošlje uprava naročnicam, ki niso v redu plačale naročnine, večkrat prijazen opomin in položnico. Seveda nas stanejo ti opomini veliko denarja. Zato prosimo vse naročnice, ki so položnico izgubile, da kupijo za 25 par položnico pri kateremkoli poštnem uradu in nanjo zapišejo: «Priatelj», uprava, Ljubljana, štev. 16.104.

Posebej še opozarjamo, da je ta mesec na prvi strani priložena položnica.

Prosimo ponovno, da zapišete na položnico razločno naslov.

Naročnice, ki so že plačale za prvo polletje, prosimo, da nakažejo, če le mogoče, tudi za drugo polovico leta 32 din. Nam store s tem veliko uslugo, za kar jim bomo vedno hvaležni. Prav tako prosimo tiste, ki so nakazale za prvo četrtletje 18 din, da nakažejo še ostanek, to je 44 din.

Onim naročnicam, ki doslej niso še ničesar plačale, smo priložili rdeč listek in jih prosimo, da takoj nakažejo 62 din.

Prosimo torej, da nam vse pomagajo s tem, da, če le morejo, plačajo naročnino vnaprej.

Uprava.

Jana

T A B O R J E N J E

Zunaj je bila še skoraj zima, ko je Jerica po burni debati s svojima prijateljicama stopila na klop in zaklicala v šumeči razred:

«Mir, dekleta, pa poslušajte!»

Ropot je počasi utihnil in Jerica je nadaljevala:

«Dekleta, ali ste za to, da gremo poleti za nekaj časa taborit, da se spočijemo od trudapolnega učenja (po razredu je nastal nemir in oglasili so se posamezni vzkliki odobravanja) in se rešimo mestne vročine, zraven pa dokažemo ljubim staršem, da znamo biti tudi samostojne.» Ves razred je zajel orkan navdušenja in odobravanja. Niti ene ni bilo, ki bi se ne bila strinjala z načrtom. Še dolgo po zvonjenju se niso mogle umiriti. In ko je profesor stopil v sobo, je moral trikrat zagroziti z razrednico, preden je bil spet mir.

Zdaj so vsa dekleta govorila le še o taborjenju. Rešeni so bili vsi prepiri, vsi prejšnji problemi so bili pozabljeni, edino kakšen dober film jih je še malo zanimal, ali pa to, če je katera dobila novega fanta. Sicer pa so se menile le o tem, katere obleke bodo vzele s seboj, kje bodo dobile lonce za kuhanje. Nekaj se jih je še prostovoljno javilo, da vstopijo v večerni kuharski tečaj, da bodo na taborjenju znale kuhati.

Mesec dni pred koncem šole so se skoraj vsa dekleta zbrala popoldne v šoli, da bi določila kraj taborjenja. Prvo vprašanje je bilo: morje ali hribi? Z dvoglasno večino so zmagali hribi, in polovica onih, ki so bile za morje, je užaljena odstopila in grozila, da bo sama osnovala svoj tabor. Po burnih, nič kaj prijaznih vzklikih na obeh straneh so zapustile «sejno dvorano».

Zdaj je nastalo drugo vprašanje. Ali Dolenjska, Gorenjska ali Štajerska? Po «kratkem», četrturnem prerekanju so se zedinile za Gorenjsko, in samo ena posebno vneta zagovornica štajerskih vinskih gorc je užaljena odšla za vedno. Nekatere, ki so vedele za vzrok njenega navdušenja (oz. vsaj

mislile so, da ga poznajo), so še zaklicale za njo:

«Kar pojdi, saj v naših pravilih je itak prepovedano uživanje alkoholnih pijač, in ti se ga lahko tudi doma vsak dan nalokaš!»

Ko se je razburjenje poleglo, so začele predlagati razne kraje, in vsaka je za svojega naštelala toliko razlogov, zapela tako hvalo, da je Jerica, predsednica zborovanja, že čisto obupala, da bodo do večera končale z izbiro, čeprav so že ob dveh popoldne začele sejo. Končno so one, ki so bile nevtralne, predlagale sledeče: kraji, pri katerih bodo izpolnjeni vsi sledeči pogoji, pridejo na glasovanje, in oni, ki bo dobil največ glasov, bo izbran. Pogoji pa so:

1. Voda, primerna za kopanje, seveda tudi plavanje, toda ne kopaljšče, kjer bi bilo treba plačevati drago vstopnino.
2. Lepo izhodišče za krajše in daljše izlete.
3. V bližini mora biti majhna, poceni, toda dobro založena trgovina.
4. Čim bliže naj bo mestu, da ne bo treba plačevati drage železnice.
5. Kmetje v okolici morajo biti dobri in po možnosti morajo zatisniti eno oko, če bi si slučajno kdaj «izposodile» krompirja ali koruze.
6. Taborišče ne sme biti preveč oddaljeno od pošte in podobnih kulturnih naprav.
7. V bližini mora biti gostilna s klavirjem ali gramofonom za primer slabega vremena.
8. Tabor ne sme biti predaleč od hiš; zakaj lahko bi se pripetili razbojniški napadi ali kaj podobnega.

Pogoji so bili vsi soglasno sprejeti.

Izbrale so si Gozd-Martuljek — tam je tudi Sava; pravijo, da imajo kopaljšče, ki ni drago, izleti so krasni, gostilna izborna, in tudi kmetje niso preveč hudi, če vidijo koga nepoklicanega na svojih njivah. Torej Gozd-Martuljek! Skupščina si je oddahnila. Kajti bale so se že, da bodo zaradi preostrih pogojev odpadli sploh vsi kraji, ki prihajajo v poštev. Vseh 18 deklet, ki jih je po živahnih razgovorih od štiridesetglavnega razreda še ostalo, si je seglo v roke in obljubilo večno zvestobo in najvdanejšo pokorščino predsednici Jerici.

Prišle so počitnice. Teden dni po končani šoli se je «društvo Amazonk», tako je bilo namreč njih uradno ime, spet zbralo. Najprej je predsednica prebrala imena odsotnih ter povedala vzroke, zakaj jih ni. Ljuba, Mara, Duša in Jelka so že odšle z domačimi na počitnice. (Oh, te izdajalke!!) Marta je zbolela in najbrže ne bo mogla z njimi (revical!); Nadi je zdravnik prepovedal ostri gorenjski zrak (seveda, tak nezžen stvar, kakršen je onal!); Lenki in Vidi pomanjkanje denarnih sredstev ne dopušča tega veselja (to jima mora biti nudo,

saj sta se tako veselili!); in Breda? Brede pa njen zaročenec ne pusti na to pot. Tole zadnje je vseh devet, ki so še ostale, tako razburilo, da se dolgo niso mogle pomiriti. Taka smrklja, pa zaročenca! Nazadnje pa je še boljše, če jih je manj, se bodo pa one toliko lepše razumele.

Ko so sklenile, kaj vse katera prinese, so določile še dan in čas odhoda in na predvečer še sestanek. Toda kako žalosten je bil ta sestanek! Vse tri prijateljice, Jerica, Zdenka in Milena, so se še dvajset minut po določeni uri zaman ozirale na vrata, kdaj bo še katera prišla. Dve sta se opravičili, ena, češ da je mama bolna in da zato ne more z doma, druga pa, da pride ravno tiste dni teta na obisk in tudi ne more nikamor, za ostalimi pa ne duha ne sluha. Končno je prišla še četrta — Tanja in vsa začudena pogledala te tri kupčke nesreče, ki so sedele vsaka v svojem kotu sobe.

«Kaj ste same? Kje so pa druge? Ali ni Julke? Njej sem naročila, naj vam pove, da me ne bo, ker me je, no — naj kar odkrito priznam — strah, da bi v taboru spala ponoči; zdaj sem pa le prišla pogledat, kaj ste se zmenile. Ampak, kakor je videti, z vso stvarjo itak nič ne bo, saj same tri tako ne morete na pot. Rudojke najbrže tudi ne bo, ker je rekla, da gre edino pod pogojem, da bo sama spala, ker ponoči ne mara nikogar v bližini, Julka je pa tudi nekaj pravila, da je dobila dve tako lepi obleki, da se ji prav nič ne ljubi v tisto divjino med kmete, ki nimajo nobenega smisla za take stvari!»

One tri so le grdo gledale, nazadnje je pa Jerica vendar izpregovorila:

«Pa nič, če ste take, saj bi si bila lahko že v začetku mislila, da bo tako, ker dekleta tako niste za nobeno rabo. Ampak če je vama dvema prav, gremo kar same in se bomo imele tako dobro, da nam bo ste vse nevoščljive!»

Drugo jutro so vse tri, olovorne z nahrbtniki in šotorom, da so komaj ravno hodile, stale na kolodvoru. S težavo so se zbasale v vagon, odložile bremena in si polnile možgane še z zadnjimi nasveti, ki so jim jih skrbne mamice polagale na srce. Jerica je še brž vprašala, koliko časa je treba kuhati polento, Zdenka je srečno preslišala število jajc, ki pridejo v palačinke, Milena pa je vpraševala, po čem naj plačujejo krompir in solato in razne take stvari.

Ko se je vlak pričel pomikati, so seveda še vse pozabile, in na prvi postaji so že odpirale nahrbtnike in se basale z dobrotami, ki so jim jih dale skrbne mame na pot.

«Gozd-Martuljek», je zaklical sprevodnik, in ob tem klicu so vse tri Amazonke, ki so v važnih pogovorih popolnoma pozabile paziti na postaje, planile po nahrbtnikih in odejah in že s premikajočega se vlaka poskakale na tla ter lovile posamezne za-

voje, ki so jih pozabile v vagonu in so jih prijazni sopotniki pometali za njimi.

Razburjenje po tem dogodku se je kmalu poleglo, ko so zagledale lepoto gora, ki so se dvigale visoko nad njimi. Toda z občudovanjem se niso smele predolgo muditi, ker jih je čakalo še delo s postavljanjem šotora in urejevanjem gospodinj-skih potrebščin. Z globokim vzdihom so si naložile težke nahrbtnike in šle na pot. Sprva so sklenile, da bodo taborile čim dalje od postaje in sploh vsega drugega hrupa, da bodo pokazale, da se ne bojijo in da ljubijo samoto. Ko pa je sonce tako neusmiljeno žgalo in so nahrbtniki žulili nežna ramena, so se že po četrtni hoji ustavile na majhni jasi in pometale tovare s hrbtov. Pa je bil prostor vseeno kakor ustvarjen za nje. Ob robu gozda je tekel potoček, nedaleč od tod je šumela Sava, in razgled na Špik in druge gore je bil tako lep, da nekaj časa kar niso nagle do besede. Trava je bila svežezelena, pod grmi so rastle ciklame, da je vse dehtelo od njih.

Vse tri so se pridno lotile dela. Po precejšnjih težavah, toda brez večjih nezgod, so postavile šotor in pripravile ognjišče. Sonce še ni šlo za gore, ko so že zakurile ogenj in pristavile večerjo. Zdaj je bilo treba pokazati svoje kuharske zmožnosti. Zdenka je od nekod privlekla kuharsko knjigo, in vse tri so se poglobile v študiranje jedilnega lista. Toda recepti so bili tako zamotani, da so bile vse tri mnenja, da je kemija lažja, kakor ta njim čisto neznana kuharska umetnost, in zato so skle-

nile, da si bodo danes skuhale polento, ki se menda brez posebnih težav skuha. In res se jim je že kar posrečila, samo nekako čudno pusta in pečena je bila in tudi soli je bilo premalo. Vendar so vse tri izjavile, da je bila sijajna in bi jo angelci jedli, čeprav si je vsaka mislila, da bi kaj takega doma niti ne pokusila.

Prišla je noč. Prijateljice so sedle pred šotor; Milena je igrala na harmoniko, in v tih večer so zaplavale pesmi tako lepe, da so še zvezde poslušale in so celo psi v vasi utihnili.

Ko pa so se na nebu pričeli zbirati oblaki, so se odpravile spat. Potihnile so že, ko je nekje zaskovikala sova, da so preplašeno skočile pokonci. Ko so se prepričale, da ni nič nevarnega, so še vse trepetajoče legle nazaj. Čez čas je Milena v bližini zaslišala šelet listja in, vsa trga od strahu, sunila Zdenko in jo šepetaje vprašala:

«Ti, pa gotovo veš, da ni več volkov po naših krajih? Veš, meni je mama rekla, naj gremo kar v gostilno spat, če bo v šotoru prenevarno!»

Jerica, ki je že na pol dremala, jima je ukazala, naj mirujeta. In tako so res kmalu zaspale.

Sredi noči pa se je nebo hipoma pretrgalo na dvoje, in slepeča luč bliska je razsvetlila zemljo. Takoj nato je zagrmelo, da je odmevalo od vseh bregov. Kakor da jih je nekaj pičilo, so vse tri hrabre Amazonke poskočile in pogledale iz šotora. Zunanaj je lilo, kakor da se je utrgal oblak.

Ni bilo dolgo, ko je tudi skozi stene njihovega bivališča pričelo curljati. Blisk je sledil blisk, da je bilo svetlejšje kakor podnevi. Vse prestrašene so pograbile pelevine in letele ven. Ker si niso upale pod drevo, da bi ne treščilo vanje, so se stiskale sredi jase na dežju, da je vse teklo od njih. Jerica je nekaj mrmrala o nemogočih vremenskih napovedih. Vse tri so se pa pri vsakem blisku križale in drgetale od strahu in mraza.

Ko je čez dve uri dež prenehal, in so se oblaki razbežali tako hitro, kakor so prišli, da so spet zasijale zvezde na mokro zemljo, so se revice ojunčile in šle gledat v šotor. Toda kakšno razdejanje! Vse odeje in obleke in sploh vse, kar so imele, je bilo premočeno, tako da jim ni ostalo nič drugega, ko da so odšle v senik, ki je stal nedaleč od tod. Tam so se zakopale v seno in končno vse utrujene od prestanega strahu zaspale.

Sonce je stalo že visoko, ko so se zbudile, in ko so prišle do šotora, se je iz mokrih cunj še kar kadilo. Treba je bilo spraviti, kar sta jim voda in veter raznesla, toda prvo, kar so naredile, je bilo to, da so si svečano obljubile, da bodo raje plačevale prenočišče v gostilni, pa četudi bi morale stradati zaradi tega, samo take noči nikoli več!

Čez mesec dni so se zdrave in zagorete vrnile v mesto. In vsakomur, ki jih je hotel poslušati, so pripovedovale, kako romantične in kako lepe so noči v šotoru (toda le podnevi, so pristavile v mislih).

Fot. Lojze Erjavec (Fotoklub Ljubljana)

Jutro v planinah

ALI SE SPOMINJAŠ?

Bil je ugleden človek in se je nekoč čutil srečnega. Četudi je bil že prav blizu petdesetih let, je imel še zmerom temne, goste lase in gladko polt. Dosegel je visok služben položaj in imel vse, česar si je želel.

«Kako visoko sem se povzpeli!» si je včasih mislil. «V zlati zibelki me mati ni zibala. Oče in mati! Bila sta revna, dasi ne berača! Kako sta živela!... Sama skrb, nadloga in delo! Tri leta bi zdaj ne mogel tako živeti! Iz takšne globine se tako povzpeli — umetnost! Nič mi ne manjka.»

Toda že nekako dve leti ni bil več tako zadovoljen in vesel. Nekaj mu je bilo, sam ni vedel kaj. Iskal je pomoč pri zdravnikih, vozil se je v kopališča, telovadil je, a nič mu ni pomagalo. Bolečin ni čutil, slabosti tudi ne, ampak nekaj mu je bilo. To so videli na njem tudi njegovi veseli prijatelji. Na prej gladkem čelu so se pojavile gube, spočetka drobne kakor svilene niti, potem pa zmerom bolj globoke...

«Kaj se mu je zgodilo?» so se izpraševali prijatelji. «Kaj se mi je zgodilo?» je spraševal sam sebe. In sebi in prijateljem hkrati je odgovarjal: «Kaj vem? Izpremenil se je svet, ali pa sem jaz postal neumen! Sam ne vem, kaj mi je...»

Tako kakor drugekrat je bil danes v gledališču. Toda odhajal je slabe volje.

Zehajoč je stopil v svoje stanovanje in naročil služabniku, naj mu skuha čaja. Potem se je vrgel na zofo in vzdihnil. Okrog njega je bilo drago pohištvo, ogledala, preproge, vse krasno. Toda razen služabnika ni imel v stanovanju žive duše. Bil je neoženjen.

Hodil je po razsvetljeni sobi. Oči so mu bile kakor iz stekla. Grizel se je v ustnice in nekajkrat zagodrnjal: «Vrag vzemi takšno življenje!» Bil je z življenjem nezadovoljen. Po takih skrbih, v takem položaju, pri tolikih dohodkih — da je bil z življenjem nezadovoljen? Čudno!

Stopil je k pisalni mizi in vzel v roke neodprto pismo. Zdajci so se mu zaiskrile oči in nasmehnil se je:

«Od Ančice! Pri moji veri, res od Ančice. Že tako strašno dolgo ni pisala; mislil sem že, da mi ne bo nikoli več pisala. In zdaj se me je spet spomnila... Kako sem vesel!»

Ančica je bila njegova sestra in je živela v tihni rodni vasi. Že dvajset let se nista videla. Ona mu je poredko pisala, in on ji je na kratko odgovarjal ali pa ji sploh ni odpisal. Minili so meseci, minila leta, ko se ni nikdar spomnil na sestro. Zdaj pa, ko je na ovojki spoznal njeno pisavo, je bil vesel, tako vesel! In ko je pismo odpiral, se je smehljaj in gube so mu izginile s čela.

Prvo polovico pisma je kar hitro preletel, drugo pa je bral počasi in dolgo.

«Ali se spominjaš — je pisala mala, vaška posestnica — kako dolgo se je oče pogovarjal z najemuikom proti večeru, in midva, še majhna, sva gledala iz kota na gibajočo se senco njegovih dolgih brkov, in kako naju je to zabavalo? Kako neznatne reči so takrat zadostovale za najino srečo! Ali se spominjaš, kako so naju starši prvič peljali v lovsko kočjo sredi globokega gozda? Še zdaj sem večkrat tam; nič se ni izpremenilo. Isti bori, ravni, vitki, visoki, kakor takrat. Tudi praprotje je tako visoko, kakor je bilo tisto, ki sva se v njem včasih zgubila. In ko so naju starši po dolgem iskanju našli, se niso jezili, temveč so naju od veselja poljubljali in stiskali, in ker sva bila trudna, so naju odnesli v kočjo. Ali se spominjaš, Vladko? Se spominjaš na šumenje gozda, kako sva ga na izprehodih po cele ure poslušala? In ker že govorim o drevju, ali se spominjaš tistih treh starih, košatih javorov, pod katerimi smo navadno malicali in proti večeru jedli kruh z medom, ki ti je šel tako v slast? Jaz sem ga zamenjala s teboj za lešnike, ki si jih vselej nabral. Se spominjaš? Tisti javori, vedno starejši in košatejši, še stojijo tam, kjer so stali,

med je kakor prej, tudi lešniki so na senožeti, samo ti, Vladko, nisi tukaj in ne boš nikoli, nikoli...»

Do sem je prebral, pogledal na začetek pisma in čital vdrugeč s smehljajem, ki je zdaj ugašal, zdaj se spet bliskal v očeh in na ustih. In potem je bral pismo, ki ga je pisala nežna ženska duša, dalje:

«In ali se spominjaš na najino otroško sobo, majhno, z belimi stenami in oknom na vrtec, kjer je mama sejala razna zdravilna zelišča, ki so tako dišala? Se spominjaš, kako se je mati dolgo razgovarjala z ženskami o njihovem trpljenju in njihovi bedi, ali kako je z zdravili napajala blede, suhe otroke? V tej sobi so dorasli moji otroci. Janko in Julka. In zdaj spi v tej sobi Julka. Stene so še vedno bele, okno gleda še zmeraj na vrtec, kjer tudi jaz sejem slezenovec in meliso. Nedavno sem našla na podstrešju tvojega lesenega konja in sem ga postavila v kot sobe. Spomin na tebe... zakaj čeprav živiš, ne živiš za nas...»

Tu mu je omahnila roka s pismom. Zazrl se je v prazno in zmajal z glavo. Potem je čital naprej:

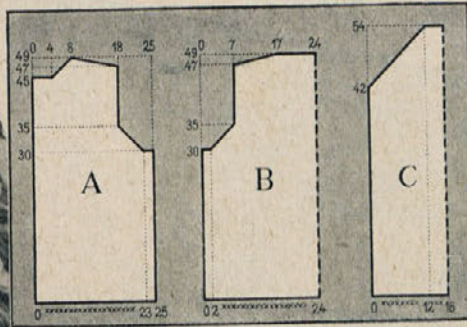
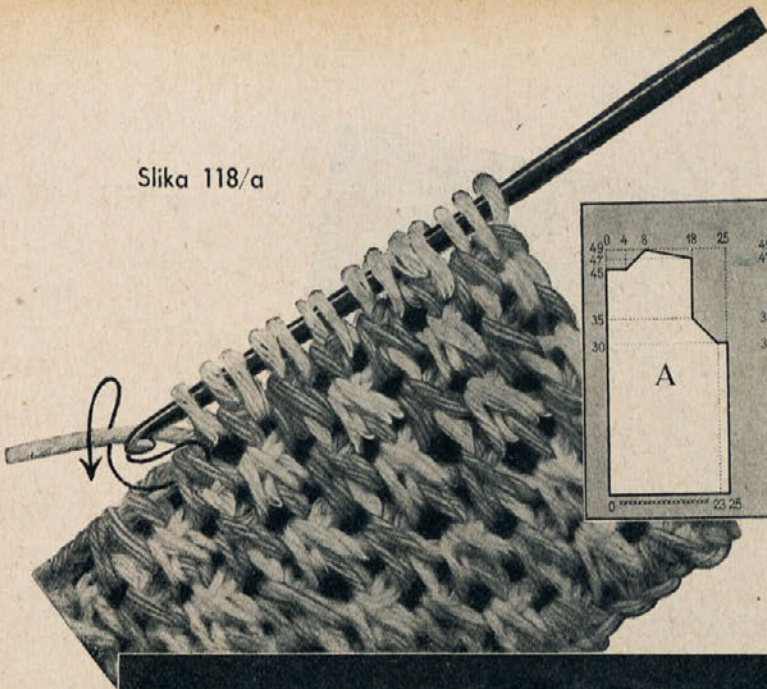
«In na staro pestunjo, Katro, se spominjaš? — Kako zabavno in modro je znala pripovedovati! Kako so naju njene črne in raskave roke nežno oblačile, česale! Zlato srce je imela in naju je zelo ljubila — ta preprosta kmečka ženska. Vzgojila je tudi Janka in Julko, do smrti je živela pri nas v tisti sobici, v kateri smo, če se spominjaš, prej shranjevali jabolka za zimo in katere okence gleda na brezov gaj. Toda — ti tega gotovo ne veš — da več ne živi. Pred letom je umrla in pred smrtjo je neprestano mislila na tebe. Nekaj minut, preden je umrla, je še rekla: «Vladko ni pisal? Odšel nam je! Bog ga blagoslovi!» Pokopali smo jo na našem pokopališču pod borovim gajem. Ampak ti ne boš nikoli prišel na ta grob naše Katrice!...»

Iznova je položil pismo na kolena in se zamislil. In vsak kdor ga je poznal iz pisarne, kluba, gledališča, bi se zdaj neizmerno začudil, ko bi ga videl. Sključen, s povešeno glavo, z negibnimi očmi, z množico gub na čelu, je bil videti star, star... Čez nekaj minut je nedočitano pismo odložil in sam pisal:

«Vse sem že pozabil, moja Ančica, in vendar se spet vsega spominjam. Toda človek je takšno bitje, da samega sebe ne razume. Ampak zdaj se mi zdi, da se razumem. Dokler sem šel pot naprej, sem vedno mislil: še to in to; ko pa sem že vse dosegel... Eh, surova šala je naše življenje! Delaš, mučiš se, se pehaš kakor blaznik in, ko dosežeš, kar si hotel, vidiš, da imaš v rokah — nič. Ko bi imel tukaj nekoga, bi me morda ta «nič» veselil, tako pa... je izginilo vse, in ostala je praznота. Kako je lepo, da mi praviš Vladko! Lep Vladko, debel kakor sodček in star, že star!... Pa vendar Vladko. Že dvajset let nisem govoril rodnega jezika, jezika svojega očeta in svoje matere, tuj sem mu bil... šele danes spet... Čudna reč! Dokler sem bil mlad, me je vse veselilo, bilo mi je vseeno, zdaj pa, ko se mi je kri v žilah nekoliko pomirila, se je zgodilo nekaj drugega! Veš kaj? Ti si bolj srečna kakor jaz, Ančica! Ti imaš mnogo: Janka, Julko, posestvo, delo, skrbi, svoje ljudi. Ti imaš rada svoja zelišča, javore, bele stene, lešnike, gozd, svoje kmetice in njihove otroke... Zares, tisti gozd je lepo šumel, in vonj materinih zdravilnih zelišč je kar dražil nos. In moreš še zdaj pojesti toliko lešnikov, kakor prej? In leščevja niste še posekali! In kaj se je zgodilo z našim psom Pazijem?... Pokloni se za mene gozdu, javorom, mojemu lesenemu konju in grobu stare pestunje Katre! Ali pa veš kaj? Pripeljem se nekoč k vam. Zdaj ne morem, služba mi ne dopušča, poleti pa pridem, če Bog da. Ali pa... drugače bom naredil... Še leto ali dve, in lepo se bom zahvalil vsem in vsemu ter se bom popolnoma vrnil k tebi in k našim...»

Na naslednjo besedo je padla debela solza, se razlila in storila besedo nečitljivo.

Slika 118/a

Slika 118/b

Za prijodne roke

6
1940

Slika 118

Slika 119

*Za pomlad
in hladne
poletne dni*

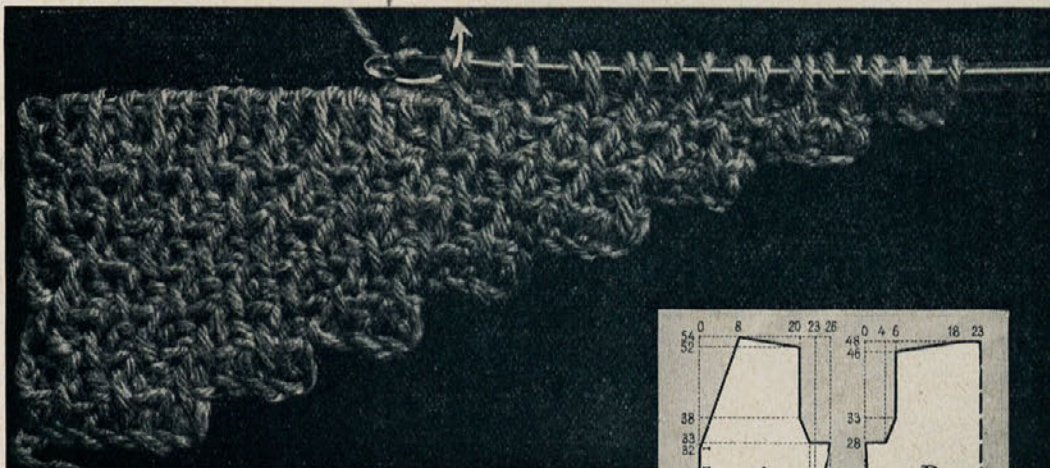
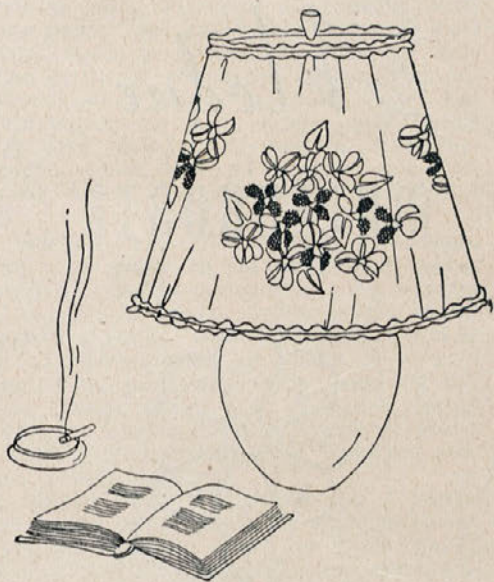
Slika 120

(Slika 119.)
Ta bluza je sestavljena iz enako širokih dvobarvnih prečnih prog. Svetle proge pletemo s koruznorumeno angorsko volno, in sicer na licu levo, na narobni strani desno, temne proge pa kvačkamo s temnorjavo motno prejo, in sicer v prvi vrsti naslednjo po navadni stebriček v vsako tretjo naslednjo petljo in po 2 zračni petlji; v drugi in v vsaki naslednji vrsti kvačkane temne plase napravimo vsak stebriček okoli zračnih petelj med dvema stebričkoma, tako da je vzorec premaknjen.
Zapestke in pas pletemo v rebrastem vzorcu.

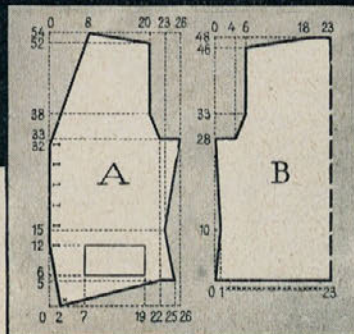
eu (izmenoma po dve desni in po dve levi petlji). Na levi rob razporka prišijemo na vsako temno progo po tri lesene temnorjave gumbe, na desnem robu napravimo pa že med kvačkanjem na vsaki temni progi po tri gumbnice.

Slika 121

Slika 121/a

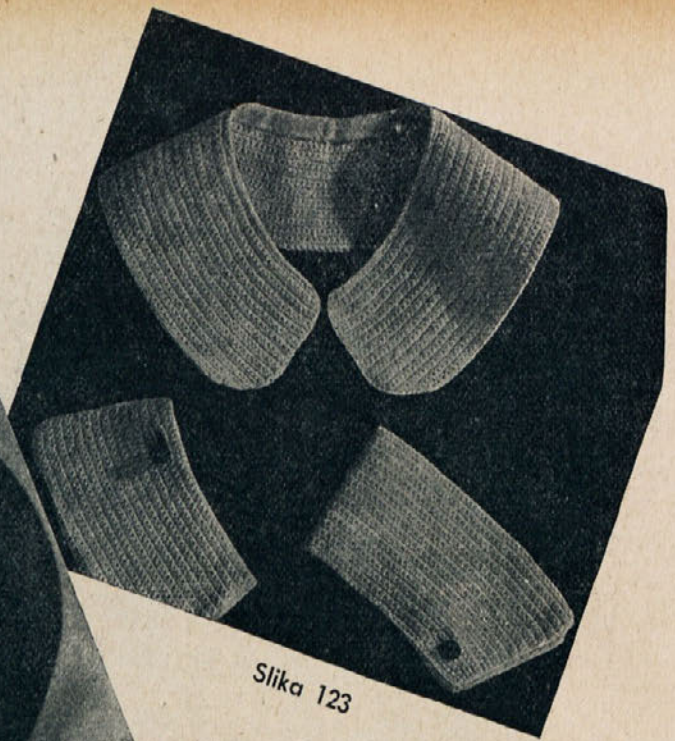

Slika 121/b

Slika 122

Slika 123

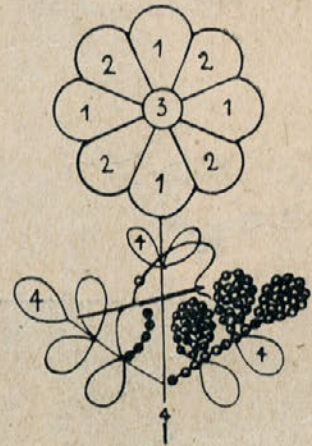

Slika 124

Slika 125

Modne
MALENKOSTI

Slika 122/a

KVAČKANA SPALNA JOPICA.

(Slika 118.)

Zanjo potrebujemo 150 g bele in 150 g svetlomodre petnitne volne ter kvačko št. 3. Jopico kvačkamo v enem izmed tuniških vbodov.

Levi prednik: Zanj nasujemo s svetlomodro volno 69 zračnih petelj in ga kvačkamo od spodnjega roba navzgor.

1. začna vrsta: Iz predzadnje in vsake naslednje zračne petlje potegnemo po eno zanko.

1. sklepna vrsta: Z enim ovojem zazankamo najprej prvo zanko, ki je na kvački, naredimo nato 1 zračno petljo, \times 1 ovoj in zazankamo zanko zračne petlje hkrati z naslednjimi 3 zankami, potem napravimo 1 zračno petljo in zazankamo zanko zračne petlje hkrati z naslednjo zanko, naredimo 1 zračno petljo, nakar ponavljamo od \times dalje do konca vrste ter zazankamo pri tem zadnjo zračno petljo z zadnjo zanko, in sicer z belo volno.

2. začna vrsta: Kvačkamo jo z belo volno. Prvo zanko naredimo okoli zračne petlje pred tremi združenimi zankami, * nato naberemo 1 zanko iz 3 navpičnih členov treh združenih zank, naredimo po 1 zanko okoli zračne petlje pred posamično zanko, iz navpičnega člena te posamične zanke in okoli zračne petlje za posamično zanko. Zdaj ponavljamo od * dalje do konca vrste. Nazadnje napravimo po 1 zanko okoli zračne petlje pred zadnjo navpično in iz zadnje navpične zanke, tako da imamo na kvački 69 zank, kakor smo jih imeli v prvi začni vrsti.

2. sklepna vrsta: Z 1 ovojem zazankamo hkrati prvi zanki, ki sta na kvački, nakar naredimo 1 zračno petljo in 1 ovoj, s katerim zazankamo zanko zračne petlje hkrati z naslednjo zanko, nato napravimo 1 zračno petljo in ponavljamo od znaka \times v prvi sklepni vrsti od konca vrste, samo da naredimo zračno petljo pred zadnjima dvema zankama z modro volno, s katero zazankamo tudi zanko zračne petlje hkrati z zadnjima dvema zankama.

3. začna vrsta: Naberemo po 1 zanko okoli zračne petlje pred naslednjo navpično zanko, iz navpične zanke in okoli zračne petlje za navpično zanko, potem ponavljamo od * v drugi začni vrsti do konca vrste, nazadnje pa naberemo 1 zanko iz dveh hkrati zazankanih zank na robu, tako da imamo na kvački spet 69 zank.

3. sklepna vrsta: Kvačkamo jo kakor prvo sklepno vrsto.

Zdaj ponavljamo neprestano drugo in tretjo vrsto (glej vzorec na sliki 2a).

Ko začnemo v 50. vrsti oblikovati rokavno izrezo, potegnemo prvo zanko iz druge skupine petelj (ena skupina petelj so 3 hkrati zazankane zanke prejšnje vrste). V naslednjih petih vrstah naberemo prvo zanko vselej iz prve skupine petelj, na koncu vrste pa zazankamo z barvo naslednje vrste zanko, ki smo jo nabrali iz prve skupine petelj, hkrati z robno zanko.

Od 56. vrste dalje ne snemamo več in naredimo v 56. začni vrsti prvo zanko okoli zračne petlje pred prvo skupino petelj.

71. začna vrsta se konča ob pričetku vratne izreze na predzadnji, 9 naslednjih začnih vrst pa na zadnji skupini petelj. Razen tega se začne zaradi poševne oblike rame 78. začna vrsta šele na drugi skupini petelj, prav tako pričenemo vsako drugo naslednjo začno vrsto še dvakrat.

Desni prednik delamo tako kakor levega, samo obratno.

Za **zadnik** nasujemo na spodnjem robu z modro volno 123 petelj in ga kvačkamo

v osnovnem vzorcu. Od 50. vrste dalje oblikujemo obe rokavni izrezi tako kakor pri predniku. Od 56. do 77. vrste kvačkamo ravno, ne da bi kaj snemali ali dovezemali; od 78. do 80. vrste pa končavamo poševno ramo tako kakor pri predniku. V 81. vrsti naredimo okoli vsake zračne petlje, okoli vsake skupine petelj in okoli posamične zanke po 1 gosto petljo.

Rokav pričnemo kvačkati pri zapetju in nasujemo zanj z modro volno 81 zračnih petelj. Nato kvačkamo rokav do 65. vrste v istem vzorcu kakor levi prednik. Od 66. do 80. vrste zaokrožujemo rokav pri rami tako, da naberemo na začetku začne vrste prvo zanko vselej iz prve skupine petelj, na koncu začne vrste pa zadnjo zanko iz zadnje skupine petelj. V 81. vrsti kvačkamo same goste petlje.

Nazadnje sešijemo z narobne strani život ob straneh in na rami ter rokave, ki jih potem všijemo, nato pa obkvačkamo prednji in spodnji rob jopice takole:

1. vrsta (z belo volno): Naredimo 1 gosto petljo okoli robne petlje najbližje vrste, Δ nato 1 gosto petljo okoli naslednje robne petlje, 1 zračno petljo, po 3 navadne stebričke okoli robnih petelj obeh naslednjih vrst, 1 zračno petljo, 1 gosto petljo okoli naslednje robne petlje. Od Δ dalje neprestano ponavljamo in napravimo v robno petljo na vogalih po 6 navadnih stebričkov.

2. vrsta (z modro volno): V 6 stebričkov naredimo po 1 gosto petljo in preskočimo z 2 zračnima petljama 2 gosti petlji.

Vratno izrezo obrobimo z belo volno z dvema vrstama gostih petelj, ki ju kvačkamo sem in tja. Nato začnemo kvačkati z belo volno na prednjem vogalu levega prednika, tako da imamo pred seboj narobno stran ročnega dela, in naredimo \square v prvo in drugo gosto petljo prejšnje vrste po 1 gosto petljo, in sicer samo v zadnji člen vsake petlje, nato 1 zračno petljo, po 3 navadne stebričke okoli tretje in četrte naslednje goste petlje, 1 zračno petljo in po 1 gosto petljo v tretjo in četrto naslednjo gosto petljo; od \square dalje neprestano ponavljamo.

Zobce obkvačkamo z modro volno tako kakor drugo vrsto prednjega roba. Nazadnje naredimo okoli vratne izreze na licu še 1 vrsto gostih petelj z belo volno ter vbadam pri tem v oba člena gostih petelj druge vrste gostih petelj, le pri gostih petljah, v katerih so že goste petlje ali stebrički zobne vrste, vbodemo samo v en člen.

Na oba vogala vratne izreze prišijemo po eno 36 cm dolgo modro vozlačno vrvco, ki ima na koncu volnen čopek.

Potem obkvačkamo spodnji rob rokavov takole: **1. krog** (z belo volno): Same goste petlje.

2. krog (z belo volno): Naredimo izmenoma po 1 navadni stebriček v tretjo in četrto gosto petljo in po 2 zračni petlji.

3. krog (z belo volno): Kvačkamo ga tako kakor prvo vrsto na prednjem robu ter naredimo 2 gosti petlji in 6 stebričkov vselej v dva stebrička prejšnje vrste.

4. krog: Delamo ga kakor drugo vrsto na prednjem robu.

Skozi krog stebričkov napeljemo nazadnje 55 cm dolgo vrvco, ki jo zvozlamo iz modre volne, na vsak konec vrvce pa prišijemo po en volnen čopek.

PLETENA BLUZA.

(Slika 120.)

Za to bluzo potrebujemo približno 150 g tanke koruznorumene angorske volne, dve dolgi in pet kratkih pletenk in primerno kvačko.

Rebrasto plaso na spodnjem robu bluze spletemo šele potem, ko sta prednik in zadnik bluze ob straneh sešita.

Najprej pričnemo delati **prednik**, za katerega nasujemo potrebno število petelj, in pletemo do prednjega razporka izmenoma po 15 desnih in po 13 levih petelj, in sicer vedno desne petlje na desne, leve pa na leve. Na sredi prednika naj bo proga desnih petelj. Na stranskih robovih dovezemamo po kroju.

Ko prenehamo s progastim vzorcem, razdelimo petlje prednika zaradi prednjega razporka na pol in spletemo najprej levo polovico obramka (na licu levo, na narobni strani pa desno). Pri tem moramo paziti, da pletemo zavihek ob razporku do pregiba na narobni strani levo, na licu pa desno, in da oblikujemo takoj rokavno izrezo po kroju. Nato naredimo desno polovico obramka prav tako kakor levo.

Potem pletemo **zadnik** v istem vzorcu kakor prednik.

Ovratnik je dvojnati in ga pletemo počez v vrstah sem in tja, na licu levo, na narobni strani pa desno. Zanj nasujemo torej za dvojno višino petelj.

Rokav pričnemo na spodnjem robu. Zapetnik pletemo v rebrastem vzorcu (izmenoma po dve desni in po dve levi petlji), dalje pa tako kakor obramek in dovezemamo oziroma snemamo ob stranskih robovih po kroju.

Nato napnemo posamezne dele bluze na kraj, jih poškopimo in počakamo, da se posuše. Potem jih sešijemo, rob vratne izreze pa všijemo med dvojnati ovratnik. Ko obkvačkamo prednji razporek z vrsto gostih petelj, naberemo na spodnjem robu bluze petlje in spletemo v krogu rebrasto plaso (izmenoma po dve desni in po dve levi petlji). Nazadnje petlje rahlo zazankamo.

Na konec razporka prišijemo temnorjavo vrvco iz zračnih petelj.

KVAČKAN MOŠKI TELOVNIK.

(Slika 121.)

Za ta telovnik potrebujemo 310 g melirane (belomodre) volne in kvačko števil. 2½.

Telovnik kvačkamo v neke vrste tuniškem vbodu, in sicer vsak kos zase.

Pričenemo z **levo polovico prednika** spodaj pri konici in nasujemo zanjo 6 zračnih petelj.

1. vrsta: Iz predzadnje in vsake naslednje zračne petlje poberemo po 1 zanko, tako da imamo na kvački 6 zank (to je začna vrsta). V naslednji vrsti (to je v sklepni vrsti) pa snamemo s po enim ovojem najprej 1 zanko, potem pa 2 zanki s kvačke. Na koncu te sklepne vrste naredimo 4 zračne petlje.

2. vrsta: Čez 4 zračne petlje kvačkamo desne tuniške petlje, dalje pa nabiramo zanke izmenoma eno iz prednje, drugo pa iz zadnje navpične proste niti prejšnje vrste (to je: nit položimo pred petljo, vbodemo, ovijemo nit od odzadaj navzpred okoli kvačke in prevlečemo zanko), kakor pojasnjuje slika 121 a. Drugo sklepno vrsto kvačkamo tako kakor prvo sklepno vrsto in naredimo na koncu te vrste spet 4 zračne petlje.

Vse naslednje vrste kvačkamo tako kakor drugo vrsto, samo da vzorec vsakokrat premaknemo, to je: tam, kjer smo potegnili zanko iz prednje navpične niti, jo potegnemo zdaj iz zadnje, in tam, kjer smo jo potegnili iz zadnje navpične niti, jo potegnemo zdaj iz prednje.

Prednik polagama razširjamo, zato dovezemamo na koncu tretje in naslednjih 13 sklepni vrst po 4 zračne petlje, v naslednji sklepni vrsti pa še 6 zračnih petelj. Razen

tega dovezamo zaradi poševne oblike prednjega roba na koncu pete vrste in še sedemkrat, in sicer v vsaki četrti naslednji zračni vrsti, po 1 petljo. V ta namen potegnemo iz prečne niti pred zadnjo petljo še eno zanko. Dovzete petlje moramo zvrstiti zmeraj po vzorcu.

Razen tega snamemo ob stranskem robu leve polovice prednika v četrti naslednji vrsti za šestimi petljami, ki smo jih v tej vrsti dovezeli, in še šestkrat, in sicer v vsaki tretji naslednji vrsti po 1 petljo, tako da snamemo v sklepni vrsti namesto zadnjih dveh zank tri zanke, ki so še na kvački, hkrati.

Mimo tega vstavimo v 35. sklepni vrsti žepno podlogo, ki smo jo v osnovnem vzorcu naredili posebej na 40 zračnih petljah nasnutka 15 vrst visoko. Ta košček vstavimo tako, da kvačkamo najprej čez 12 petelj (če štejemo tudi robno petljo) prednika, nato pa čez petlje žepne podloge, potem preskočimo 40 petelj prednika, nakar kvačkamo čez ostale petlje prednika do konca vrste.

V 34. vrsti in še petkrat, in sicer v vsaki deveti naslednji vrsti, naredimo na prednjem robu gumbnico. V ta namen preskočimo v zračnih vrstah po pet petelj (od osme do četrte petlje pred robom s petimi ovoji), ki jih v sklepni vrsti zazankamo kakor druge petlje. V naslednji zračni vrsti nabere iz zazankanih ovojev spet 5 zank.

Po 38. vrsti imamo še 73 petelj, na katerih kvačkamo potem do 45. vrste.

Na začetku 46. vrste in še osemkrat, in sicer v vsaki naslednji vrsti, dovezamo po 1 petljo, da dobi stranski rob pravo obliko.

Za vratno izrezo zazankamo na začetku 81. vrste in še šestindvajsetkrat, in sicer v vsaki drugi naslednji sklepni vrsti, po 1 petljo. Razen tega preidemo v 82. vrsti za rokavno izrezo prvih 9 zank z verižnimi petljami in zazankamo, da dobi rokavna izreza poševno obliko, na koncu druge naslednje vrste in še šestkrat, in sicer v vsaki drugi naslednji sklepni vrsti, po 1 petljo.

Za poševno obliko rame obdržimo na koncu 135. sklepne vrste 13 zank in v naslednji sklepni vrsti še nadaljnjih 13 zank več na kvački, kvačkamo čez ostalih 13 petelj zračno vrsto in zazankamo nato v sklepni vrsti vse zanke, ki so na kvački.

Desno polovico prednika pričnemo z 72 zračnimi petljami in kvačkamo v prvi vrsti desne tuniške petlje, dokler nimamo na kvački 6 zank, ostale zračne petlje pa pustimo. Sklepne vrste delamo kakor pri levi polovici prednika. Od naslednje vrste dalje kvačkamo osnovni vzorec kakor pri levi polovici prednika in dovezamo na koncu te in naslednjih štirinajstih zračnih vrst po 4 zanke, v nadaljnji vrsti pa 6 zank. Te zanke nabere v vselej kakor desne tuniške petlje iz zračnih petelj verižice, ki smo jo bili naredili za nasutek. Sicer pa delamo desni prednik kakor levega, samo obratno in brez gumbnic.

Zadnik pričnemo pri spodnjem ravnem robu z verižico iz 144 zračnih petelj. Vzorec kvačkamo kakor pri levi polovici prednika in snamemo, da dobi rama poševno obliko, v šesti vrsti in še trikrat, in sicer v vsaki peti naslednji vrsti, po 1 petljo. Nato dovezamo na obeh stranskih robovih v 31. vrsti in še trikrat, in sicer v vsaki deveti naslednji vrsti, po 1 petljo.

V 66. vrsti preidemo na začetku vrste za desno rokavno izrezo prvih 9 petelj z verižnimi petljami, za levo rokavno izrezo pa ne kvačkamo čez zadnjih 9 petelj. Nato snamemo ob rokavnih izrezah na obeh koncih v drugi naslednji vrsti in še šestkrat, in sicer v vsaki drugi naslednji vrsti, po 1 petljo. Čez 112 petelj kvačkamo potem do 117. vrste. V 118. zračni vrsti ne kvačkamo čez zadnjih 13 petelj, v isti sklepni vrsti pa pustimo zadnjih 13 zank na kvački. V naslednjih dveh vrstah to ponovimo, kvačkamo nato še enkrat čez ostalih 34 petelj in zazankamo v sklepni vrsti vse petlje, ki so na kvački.

Zdaj sešijemo posamezne dele z narobne strani na rami in ob straneh ter obkvačka-

mo telovnik in rokavni izrezi okoli in okoli z dvema vrstama gostih petelj. Prav tako obkvačkamo tudi oba žepa. Ko naredimo prvo vrsto gostih petelj, obrnemo in kvačkamo nazaj drugo vrsto. Z isto volno obšijemo gumbnice z zračnim vbodom in prišijemo na desno polovico prednika temnomodre, 2 cm velike gumbe.

ČEPIKA IN ROKAVICE.

(Slika 122.)

Za oboje potrebujemo približno 70 g temnomodre angorske volne, pet primernih pletenk, biserne rdeče, svetlomodre, temnomodre in rumene barve ter 60 cm svilenega ripsovega traku.

Čepica.

Najprej si napravimo kroj za čepico (mera glave 56 cm) po tehle merah: premer zgornje krožne ploskve meri 26½ cm, spodnja obodna plasa je 5 cm široka, oglavna plasa je pa 53 cm dolga in 3 cm široka.

Nasujemo nekako 192 petelj in pletemo v krogih najprej spodnjo obodno plaso od glave proti obodu čepice, in sicer same desne petlje. Pri tem dovezamo petlje v enakomernih presledkih (nekako po 12 v vsakem krogu) tako, da podpletemo prečno nit med dvema petljama desnozasukano. Ko pridemo do oboda čepice, naredimo nekaj vrst, ne da bi kaj dovezli ali sneli, potem pa pletemo dalje zgornjo krožno ploskev čepice in pri tem petlje spet v enakomernih presledkih snemamo. Skozi zadnjih nekaj petelj na sredi potegnemo nit, jo zadržnemo in zadelamo. Oglavno plaso pletemo posebej, in sicer počez v 3 cm dolgih vrstah, sem in tja same desne petlje. Ko je narejena, jo prišijemo na rob spodnje obodne plase in podložimo s trakom iz ripsa.

Nazadnje uvezemo na sredino čepice motiv iz bisero in razporedimo pri tem barve tako, kakor so zaznamenovane na narisku s številkami (1 = rdeča, 2 = svetlomodra, 3 = temnomodra, 4 = rumena). Motiv je velik 9 × 12 cm; narisek je podan v merilu ¾ naravne velikosti.

Rokavice.

Za levo rokavico nasujemo 72 petelj in pletemo zaradi razporka najprej 5 vrst tja-grede levo, nazajgrede pa desno. Pri tem prvo petljo vselej predenemo, zadnjo pa desno podpletemo. V naslednjih šestih vrstah pletemo nazajgrede prve in zadnje 4 petlje desno, ostalih 62 petelj pa levo; tja-grede pa podpletamo petlje tako, kakor jih vidimo. Nato dosujemo na koncu vrste 5 petelj in razdelimo petlje na 4 pletenke, nakar pletemo v krogu desno, leve petlje na robu razporka in 5 dosnutih petelj (torej 15 petelj) pa podpletamo v naslednjih petih krogih levo. Razen tega snamemo v tretjem krogu dvakrat, in sicer spletemo hkrati enajsto in dvanajsto petljo pred petnajstimi levimi petljami in za njimi. Dalje pletemo v krogu desno in snamemo na istih dveh mestih še po petkrat, in sicer v vsaki tretji naslednji vrsti, dokler nimamo v krogu samo še 65 petelj. Te dve snetji morata biti vedno enako oddaljeni od razporka (za 35 petelj). Zdaj razdelimo petlje tako, da se začnjenja krog s tretjo petljo za zadnjim snetjem (pred razporkom) in da je samo na zadnji pletenki 17 petelj.

Nato pričnemo dovezmati za kozico palca in podpletemo v ta namen prečno nit pred sedmo petljo (če štejemo od konca kroga) in za njo desnozasukano. Tako dovezamo potem še v vsaki tretji naslednji vrsti, dokler nima kozica 19 petelj. Teh 19 petelj in petlji obeh snetij (skupaj 21 petelj) razdelimo na tri pletenke, dosujemo k tem petljam še 6 petelj in spletemo palec. Pri tem snamemo nad dosnutimi petljami v tretjem, šestem in devetem krogu po 1 petljo. Tako nam ostane še 24 petelj, na katerih končamo palec.

Zdaj naberejo k ostalim petljam še 6 dosnutih petelj palca in jih razdelimo na štiri pletenke tako, da se konča krog s šestimi petljami za razporkom. Na teh petljah naredimo do prstov še 16 krogov in snamemo pri

tem nad petljami palca v prvem, tretjem in petem krogu po 1 petljo. Potem odmerimo srednjih 14 petelj, h katerim dosujemo še 3 nove petlje za mezinca in ga končamo. Nato naredimo na ostalih petljah dlani in na treh petljah mezince še 5 krogov, nakar spletemo na prvih in na zadnjih 9 petljah kroga, h katerim dosujemo še 3 nove petlje. kazalec. Za sredinec vzamemo po 8 petelj dlani in hrbta, naberejo k tem 16 petljam še 3 petlje kazalca in dosujemo med prstancem 3 nove petlje. Prstanec spletemo na ostalih 19 petljah, h katerim naberejo 3 petlje sredinca.

Desno rokavico delamo kakor levo, samo obratno. Preden pričnemo dovezmati za kozico palca, razdelimo petlje tako, da je na prvi pletenki kroga 17 petelj in da se začnjenja krog z dvema petljama pred prvim snetjem zadnjega kroga. Ko končamo kozico za palec, se mora začnjenati krog s šestimi petljami pred kozico.

Nazadnje uvezemo na hrbet rokavice motiv iz bisero kakor na čepico.

OVRATNIK IN ZAPESTKI.

(Slika 123.)

Za oboje potrebujemo približno 50 g bele-ga lanenega kvačkanca, primerno kvačko in štiri gumbe, izmed katerih zvežemo po dva z mostičkom.

Ovratnik pričnemo ob vratu in kvačkamo zanj v vrstah sem in tja same goste petlje, za katere vbadam skozi oba člena spodnje petlje. Ker se ovratnik proti zunanji strani širi, naredimo večkrat v enakomernih presledkih v eno petljo po 2 gosti petlji, na obeh prednjih okroglih robovih pa po 2 gosti petlji hkrati sklenemo ali pa po 1 petljo izpustimo.

Nazadnje naredimo okoli in okoli ovratnika še vrsto gostih petelj in izpodrobimo vratno izrezo z dvojnato plaso iz tila.

Na isti način kakor ovratnik kvačkamo tudi zapestke, ki imajo na vsakem koncu ob zapestju po eno gumbnico.

KVAČKAN TEOVNIK.

(Slika 124.)

Zanj potrebujemo približno 40 g merceriziranega kvačkanca, primerno kvačko in pet gumbov iz biserne matice.

Obe polovici telovnika pričnemo spodaj z nasnutkom iz zračnih petelj; ta rob je dolg 12 cm. Do višine prve gumbnice kvačkamo skozi oba vodoravna člena vsake petlje prejšnje vrste po 1 gosta petljo in naredimo na koncu vrste za obrat vselej po 1 zračno petljo. Na stranskem robu dovezamo po kroju tako, da naredimo v gosto petljo na robu po 2 gosti petlji. V tisti vrsti, kjer naredimo na desni polovici telovnika gumbnico, kvačkamo tudi pri levi polovici (nazaj grede) goste petlje samo skozi zadnji vodoravni člen spodnjih petelj, v naslednji vrsti (tja-grede) pa vbadam goste petlje v prosti člen gostih petelj predzadnje vrste. Tako nastane robček. * Nato napravimo spet 4 vrste gostih petelj, potem pa 5 luknjičastih vrst, ki jih kvačkamo takole:

1. vrsta: Za obrat 1 zračna petlja, nato 1 gosta petlja, potem pa izmenoma po 5 zračnih petelj in po 1 gosta petlja v vsako tretjo naslednjo petljo.

2. vrsta: Izmenoma po 5 zračnih petelj in po 1 gosta petlja okoli naslednjega loka, nazadnje samo 2 zračni petlji in 1 navadni stebriček v spodnjo gosto petljo.

3. vrsta: 1 zračna petlja, 1 gosta petlja na stebriček, potem pa izmenoma po 5 zračnih petelj in po 1 gosta petlja okoli naslednjega loka.

4. vrsta: Kakor druga vrsta.

5. vrsta: Kakor tretja vrsta, samo da delamo med gostimi petljami namesto po 5 le po 2 zračni petlji.

Zdaj naredimo spet 5 vrst gostih petelj kakor vselej in 1 vrsto gostih petelj za robček (samo v zadnji člen spodnje petlje); v tej vrsti napravimo na desni polovici telovnika drugo gumbnico.

Zdaj od * dalje neprenehoma ponavljamo.

Ko pričnemo delati zavihek, kvačkamo luknjičaste vrste samo do pregiba in na prednjem robu dovezemamo. Pred začetkom povratnih luknjičastih vrst kvačkamo do pregiba vselej po 2 vrsti gostih petelj. Vrste, ki jih delamo tjagrede, se končajo spet z gostimi petljami, tako da pridejo na dve luknjičasti vrsti po štiri vrste gostih petelj. Ko smo naredili 7 preslegastih plas, kvačkamo dalje same goste petlje.

Desno polovico telovnika delamo obratno kakor levo in s petimi gumbnicami, ki jih naredimo vselej v tisti vrsti za robčkom.

Ovratnik kvačkamo z gostimi petljami posebej, in sicer v kratkih vrstah sem in tja. Ko je narejen, ga prišijemo z ometico na vratno izrezo.

Nazadnje obrobimo telovnik z gostimi petljami in prišijemo na prednji rob leve polovice gumbe.

PLETEN TELOVNIK.

(Slika 125.)

Zanj potrebujemo približno 30 g tanke in mehke bele volne, po 15 g rdeče, rumene, svetlo- in temnozeleno angorske volne, dve primerni pletenki, kvačko in osem gumbov.

Za progasti vzorec pletemo z barvasto angorsko volno po 1½ cm široke plase tako, da so na licu same leve petlje, z belo volno pa po 2½ cm široke plase tako, da so na licu same desne petlje.

Levo polovico telovnika pričnemo ob vratni izrezi s svetlozeleno angorsko volno. Najprej pletemo nekako 5 vrst (1½ cm) tjagrede levo, nazaj grede desno in pri tem na prednjem robu dovezemamo, ob stranskem robu pa snemamo. Nato naredimo z belo volno 2½ cm široko plaso (tjagrede desno, nazajgrede levo), potem pa menjavamo po eno + rumeno, rdečo, temnozeleno in svetlozeleno plaso, ki jih ločimo vsakokrat s po eno belo plaso, nakar od + dalje ponovimo in končamo to polovico telovnika z belo plaso. Nato naberemo za ozko plaso na tilniku primerno število petelj iz roba nasnutka in pletemo po kroju z belo volno na licu desno, na narobni strani pa levo in v nasprotni smeri do sredine, kjer potem obe polovici telovnika sešijemo.

Desno polovico telovnika pletemo obratno in z gumbnicami na prednjem robu.

Pasec je sestavljen iz dveh delov, izmed katerih ima desni na prišiljenem koncu gumbnico. Oba dela pletemo posebej v prečnih vrstah sem in tja desno. Potem prišijemo oba dela pasca k telovniku in obkvačkamo vse robove telovnika z gostimi petljami.

Nazadnje prišijemo na prednji rob sedem gumbov, na levi konec pasca pa enega.

HLAČNA OBLEKICA Z OKROGLIM OBRAMKOM.

(Slika 126.)

Za dveletnega otroka potrebujemo 100 g srednjedebele bele volne, 50 g rožnate, 40 g svetlomodre in 30 g rumene volne, 2 dolgi pletenki, primerno kvačko, štiri gume in 1 m vrvice.

Pri oblekici pričnemo delati prednik, in sicer v koraku. Ko nasujemo primerno število petelj, pletemo na licu desno, na narobni strani pa levo in dovezemamo ob straneh po kroju, dokler niso hlačke dovolj široke. Na spodnjem robu naredimo sproti gumbnice. Preden pridemo do pasu, snamemo na vsaki strani enakomerno po nekaj petelj. V pasu pletemo 3½ cm visoko rebrasti vzorec (izmenoma po dve desni in po dve levi petlji) in naredimo po sredi te plase vrsto luknjic, skozi katere napeljemo kasneje vrvco. Dalje pletemo do okroglega obramka kakor prej in dosujemo na vsakem robu po nekaj petelj za rokav. Za okrogli obramek puščamo na koncu vrst postopoma petlje, počeni na sredi proti rami, in pletemo, ko pridemo do vrha rame, takoj dalje polovico zadnika do konca razporka (14 cm) in pri tem zaradi okroglega obramka petlje postopoma spet dosnavljamo.

Drugo polovico ostalega prednika in zadnika nadaljujemo tako kakor prvo, samo obratno, do konca razporka na hrbtu, kjer obe polovici zadnika združimo in pletemo dalje do rokava prav tako, kakor smo delali prednik, nazadnje pa naredimo v koraku še nekaj vrst desnih petelj, kamor prišijemo potem gumbe.

Nato dopletemo pri rokavih in pri hlačnicah po 3 cm široko obrobo v rebrastem vzorcu in napravimo pri tem na prednjem robu hlačnic po eno gumbnico.

Zdaj naberemo na pletenke vse petlje za okrogli obramek in pletemo v vrstah sem in tja takole:

Z belo volno:

1. in 2. vrsta: Same desne petlje.

Z rožnato volno:

3. vrsta: Same desne petlje.

4. vrsta: Izmenoma po 6 desnih in po 1 leva petlja.

5. vrsta: Izmenoma po 1 desna in po 6 levih petelj.

6.—8. vrsta: Kakor četrta in peta vrsta.

Z belo volno:

9. vrsta: Izmenoma naredimo po 5 desnih petelj in po 2 petlji hkrati desno spletemo.

10. vrsta: Izmenoma po 5 desnih in po 1 leva petlja.

S svetlomodro volno:

11. vrsta: Same desne petlje.

12. vrsta: Izmenoma po 5 desnih in po 1 leva petlja.

13. vrsta: Izmenoma po 1 desna in po 5 levih petelj.

14.—16. vrsta: Kakor dvanajsta in trinajsta vrsta.

Z belo volno:

17. vrsta: Izmenoma naredimo po 4 desne petlje in po 2 petlji hkrati desno spletemo.

18. vrsta: Izmenoma po 4 desne in po 1 leva petlja.

Z rumeno volno:

19. vrsta: Same desne petlje.

20. vrsta: Izmenoma po 4 desne in po 1 leva petlja.

21. vrsta: Izmenoma naredimo po 1 desno petljo in po 1 levo petljo, po 2 petlji hkrati levo spletemo in naredimo po 1 levo petljo.

22. vrsta: Izmenoma po 3 desne in po 1 leva petlja.

23. vrsta: Izmenoma po 1 desna in po 3 leve petlje.

24. vrsta: Izmenoma naredimo po 1 desno petljo, po 2 petlji hkrati desno spletemo in naredimo po 1 levo petljo.

Z belo volno:

25. vrsta: Same desne petlje.

26. vrsta: Izmenoma po 2 desni in po 1 leva petlja.

27. vrsta: Izmenoma po 1 desna in po 2 levi petlji.

Potem obkvačkamo vratno izrezo in razporek z gostimi petljami in naredimo pri tem na desnem robu zanko iz zračnih petelj, ki se zapenja na gumb. Prav tako obrobimo tudi vse spodnje robove z gostimi petljami, nakar obzankamo gumbnice in prišijemo gumbe.

Nazadnje napeljemo skozi luknjičasto vrsto v pasu vozlan vrvco in pritrldimo na vsak konec te vrvice po en čopek.

PLETENE HLAČKE IN ČEVELJČKI.

(Slika 127.)

Za oboje potrebujemo približno 100 g srednjedebele mehke volne, dve dolgi pletenki, primerno kvačko, 1 m vrvice in 10 gumbov.

Hlačke in čeveljčke pletemo v istem vzorcu s krotovicami. Za ta vzorec mora biti število petelj deljivo s 14, h katerim nasujemo še 2 robni petlji. Prvo robno petljo vselej predenemo, zadnjo pa levo podpletemo. Pletemo v vrstah sem in tja takole:

1. vrsta: Izmenoma po 1 ovoj in po 14 desnih petelj.

2. vrsta: Izmenoma po 14 levih petelj in po 1 desna petlja (iz ovoja).

3. vrsta: 1 leva petlja, 1 desna petlja, 1 ovoj, 12 desnih petelj, 1 ovoj, 1 desna petlja; nato od začetka vrste ponavljamo.

4. vrsta: 1 leva petlja, 1 desna petlja, 12 levih petelj, 1 desna petlja, 1 leva petlja, 1 desna petlja in od začetka vrste ponavljamo.

5. vrsta: 1 leva petlja, 1 desna petlja, 1 leva petlja, 12 desnih petelj, 1 leva petlja, 1 desna petlja; nato od začetka vrste ponavljamo.

6. vrsta: Kakor četrta vrsta.

7. vrsta: 1 leva petlja, 2 petlji hkrati desno spletemo, 12 desnih petelj, 2 petlji hkrati desno spletemo; nakar od začetka vrste ponavljamo.

8. vrsta: Izmenoma naredimo po 13 levih petelj in po 2 petlji hkrati levo spletemo.

9. vrsta: Same desne petlje.

10. vrsta: Same leve petlje.

11. in 12. vrsta: Kakor deveta in deseta vrsta.

Zdaj ponavljamo neprestano vzorec od 1. do 12. vrste, samo da krotovice vsakokrat premaknemo. V ta namen naredimo ovoj med šesto in sedmo desno petljo prejšnje krotovice.

Hlačke.

Hlačke pričnemo spodaj in naredimo najprej prednjo polovico. Na stranskih robovih dovezemamo tako, da napravimo iz robne petlje vselej po 2 petlji, in sicer po 1 desno in po 1 desnozasukano petljo; kasneje pa spet snemamo tako, da spletemo na robu po 2 petlji hkrati. Na obeh stranskih robovih prednje polovice hlačk delamo sproti gumbnice. Nazadnje spletemo dve vrsti sem in tja desno, da se zgornji rob ne viha, potem pa petlje zazankamo.

Potem naberemo petlje nasnutka v koraku narejene polovice na pletenko in spletemo zadnjo polovico hlačk tako kakor prednjo, samo brez gumbnic.

Nazadnje obkvačkamo vse robove z gostimi petljami, obzankamo gumbnice in prišijemo gumbe.

Naramnice pletemo sem in tja desno in napravimo na prišiljenem koncu gumbnico. Ko so narejene, jih obkvačkamo z gostimi petljami, nato pa prišijemo spredaj na hlačke. Na zgornji rob zadnje polovice hlačk prišijemo dva gumba, kamor se naramnice zapenjajo.

Čeveljčki.

Najprej naredimo v enem kosu zgornji del čeveljčka, ki ga potem spredaj deloma sešijemo, deloma pa zadrgujemo z vrvcem. Plesti pričnemo na spodnjem robu in nasujemo toliko petelj, kolikor jih potrebujemo za obseg podplata. Ko spletemo 3 vrste tako, da so na licu same leve petlje, pričnemo delati krotovičasti vzorec in snemamo pri tem na obeh koncih, da dobi čeveljček pravo obliko. Od tam naprej, do kamor kasneje čeveljček sešijemo (3 cm), naredimo na vsakem robu po 1 cm vsaksebi po pet luknjic, skozi katere napeljemo potem vrvco, s katero čeveljček zadrgnemo. Za vsako luknjico spletemo v prvi vrsti po 2 petlji hkrati in naredimo po en ovoj, v naslednji vrsti pa podpletemo ovoj kakor petljo. Dalje pletemo ravno, potem pa petlje zazankamo, sešijemo zgornji del čeveljčka 3 cm visoko in obkvačkamo vse proste robove z gostimi petljami.

Podplat pričnemo na peti in kvačkamo zanj same goste petlje, ki jih vbadamo skozi oba člena spodnjih petelj. Narejeni podplat prišijemo nato k zgornjemu delu čeveljčka.

Potem napeljemo skozi luknjice navzkriž približno 50 cm dolgo vrvco in pritrldimo na vsak konec te vrvice po en čopek. Vrvco zvozlamo iz štirih po 175 cm dolgih volnenih niti takole: Iz dveh niti napravimo zanko, prevlečemo skozi to zanko z levim kazalcem drugi dve niti kot zanko, nakar prvo zanko zategnemo. Zdaj prevlečemo skozi zadnjo zanko z desnim kazalcem prvi dve niti, zategnemo zanko itd.

PLETENI ČEVELJČKI.

(Slika 128.)

Za polletnega otroka potrebujemo nekako 25 g svetle volne, dve pletenki, primerno kvačko in dva gumba iz biserne matice.

Najprej naredimo **podplat**, ki je 9 cm dolg, in ga pletemo po dolgem iz samih desnih petelj in oblikujemo po kroju. Potem nabere mo na pletenke robne petlje podplata in pletemo v vrstah sem in tja 2 cm visoko patentni vzorec takole:

1. vrsta: Robno petljo predenemo, nato pa naredimo izmenoma po 1 desno petljo, po 1 ovoj in naslednjo petljo lepo predenemo; zadnja petlja je desna.

2. vrsta: Robno petljo predenemo, potem pa izmenoma podpletemo naslednjo petljo z ovojem vred desno, naredimo po 1 ovoj in naslednjo petljo levo predenemo.

Drugo vrsto potem neprenehoma ponavljamo.

Zdaj pletemo sem in tja desno in snemamo pri tem spredaj na sredi tako, da spletemo v vsaki drugi naslednji vrsti štirikrat zapovrstvo po 2 petlji hkrati. Nato srednje petlje zazankamo in naredimo na stranskih petljah še 2 vrsti, nakar dosnujemo na vsakem koncu po nekaj petelj za zaponi. Potem spletemo še nekoliko vrst desnih petelj in napravimo na daljši zaponi gumbnico.

Nazadnje vse petlje zazankamo, sešijemo oba čeveljčka ob peti in poudarimo rob podplata z vrsto gostih petelj. Zdaj obkvačkamo gumbnico na zaponi in prišijemo na drugo zaponu gumb.

KVAČKANA OBLEKICA.

(Slika 129.)

Za triletno deklico potrebujemo približno 250 g tanke in mehke volne, dolgo, vseskozi enako debelo kvačko in osem gumbov.

Krilce in rokave delamo v preslegastem vzorcu, obramek, spodnji rob rokavov in spodnji rob krilca pa v tuniškem vzorcu z bobki.

Tuniški vzorec z bobki kvačkamo takole: Za nasnutek naredimo primerno dolgo veržico iz zračnih petelj.

1. **zančna vrsta:** Iz druge in iz vsake naslednje zračne petlje nabere mo s po enim ovojem po eno zanko.

1. **sklepna vrsta:** Ko enkrat ovijemo, snemamo samo prvo zanko s kvačke, dalje pa snemamo s po enim ovojem po 2 zanki s kvačke.

2. **zančna vrsta:** Iz drugega in iz vseh naslednjih navpičnih členov posameznih petelj nabere mo po eno zanko.

2. **sklepna vrsta:** Ko snemamo zanke kakor v prvi sklepni vrsti s kvačke, naredimo pri tem po vsaki petli sneti petlji po 4 zračne petlje za bobek.

3.—6. vrsta: Kakor druga vrsta.

Ko delamo tretjo vrsto, pazimo, da ostanejo bobki pred ročnim delom.

Zdaj ponavljamo neprenehoma 2.—6. vrsto. **Preslegasti vzorec** pa delamo takole:

1. vrsta: Kvačkamo izmenoma po 2 zračni petlji in po 2 navadna stebrička v tretjo naslednjo petljo.

2. vrsta: Naredimo v vsako petljo prejšnje vrste po 1 gosto petljo.

Ti dve vrsti potem neprenehoma ponavljamo. **Krilce** pričenemo delati spodaj. Spodnjo obrabo, ki jo kvačkamo v tuniškem vzorcu z bobki, naredimo v dveh delih in ju potem sešijemo. Zadnjo vrsto te obrabe dopolnimo z verižnimi petljami, ki jih kvačkamo okoli navpičnih členov vsake petlje, nakar nit utrgamo in zadelamo.

Nato začnemo delati z novo nitjo preslegasti vzorec. Zadnji dve vrsti krilca zožimo tako, da napravimo med dvojicami stebričkov samo po 1 zračno petljo. Ko delamo

zadnjo vrsto gostih petelj, pa preskakujemo nekatere zračne petlje prejšnje vrste zato, da zgornji rob krilca ni širši kakor obramek.

Potem naredimo po kroju prednji del **obramka**, ki ga pričnemo na spodnjem robu. Ob rokavni izrezi zožimo vrsto tako, da napravimo na začetku vrste v nekaj petelj po 1 verižno petljo, na koncu vrste pa čez isto število petelj ne kvačkamo. Dalje zaokrožujemo rokavno izrezo na ta način, da skvačkamo na začetku in na koncu vrste po 2 petlji hkrati. Zadnik obramka delamo zaradi razporka v dveh delih.

Pri **rokavu** naredimo najprej spodnjo obrabo v tuniškem vzorcu, in sicer v podolžnih vrstah. Na tej obrabi kvačkamo dalje preslegasti vzorec in napravimo v prvi vrsti tega vzorca vselej oba stebrička v eno petljo, nakar preskočimo samo po eno petljo obrobo.

Zdaj sešijemo posamezne dele z ometico in namestimo sešiv krilca, ki sega nekaj centimetrov pod zgornji rob, zadaj na sredino. Nato obkvačkamo rokavni izrezi in okrogline rokava z gostimi petljami in vsijemo rokave. Prav tako obkvačkamo z gostimi petljami tudi spodnji rob obramka, preden ga sešijemo s krilcem. Potem obrobimo razporek na hrbtu s 4 vrstami gostih petelj in naredimo pri tem na desnem robu osem zank, za katere preskočimo s 3 zračnimi petljami po 3 goste petlje, v naslednji vrsti pa kvačkamo v vsako petljo po 1 verižno petljo. Zdaj prišijemo na spodnjem koncu razporka robova dokvačkanih vrst drugega čez drugega. Nazadnje obkvačkamo z gostimi petljami še vratno izrezo, spodnji rob krilca in rokavov ter prišijemo na levi rob razporka okrogle obkvačkane gumbe.

KVAČKANA OBLEKICA.

(Slika 130.)

Za enoletnega otroka potrebujemo približno 150 g rožnate in 50 g svetlomodre mercezirane bombažne preje, primerno kvačko in 1,25 m svilene traku, ki naj bo 1 cm širok.

Krilce naredimo iz samih navadnih stebričkov, ki jih kvačkamo z rožnato volno v zadnji člen spodnjih stebričkov, potem pa delamo na licu krilca s svetlomodro volno goste petlje v proste člene teh stebričkov.

Preslegasti obramek pa kvačkamo takole:

1. vrsta: Izmenoma po 1 gosta petlja (v zračno petljo nasnutka na zgornjem robu krilca) in po 5 zračnih petelj, s katerimi preskočimo po 3 petlje.

2. vrsta: Za obrat naredimo 6 zračnih petelj, potem pa 1 gosto petljo v tretjo naslednjo petljo, nakar kvačkamo izmenoma po 5 zračnih petelj in po 1 gosto petljo v tretjo zračno petljo naslednjega loka.

Dalje kvačkamo vse vrste kakor drugo vrsto.

Krilce je sestavljeno iz dveh pol, ki ju kvačkamo od odzgoraj navzdol. Prednjo pol delamo zaradi razporka v sredini nekaj časa v dveh delih. Ko sta obe poli narejeni, ju sešijemo z ometico.

Nato kvačkamo kar na nasnutku krilca preslegasti **obramek**, in sicer v nasprotni smeri kakor krilce. Najprej naredimo nekaj vrst naokoli, potem pa končamo po kroju prednik in zadnik, vsakega zase in ju skvačkamo na rami tako, da delamo izmenoma po 2 zračni petlji in po eno gosto petljo, ki jo naredimo zdaj v prednik zdaj v zadnik. Potem obrobimo razporek najprej z vrsto gostih petelj, nakar napravimo na levem robu razporka še eno vrsto gostih petelj, na desnem robu pa kvačkamo v drugi vrsti zanke, za katere preskočimo po 4 petlje s 6 zračnimi petljami. Zdaj naredimo okoli vratu vrsto navadnih stebričkov, nato pa s svetlomodro volno v vsak stebriček po 1 gosto petljo.

Rokav pričnemo na spodnjem robu z rožnato volno, kjer naredimo najprej 2 vrsti

navadnih stebričkov, dalje pa kvačkamo isti preslegasti vzorec kakor pri obramku. V prvi vrsti tega vzorca preskočimo z zračnimi petljami le po 1 stebriček prejšnje vrste, da je rokav takoj dovolj širok. Dalje kvačkamo rokav ravno, dokler ne oblikujemo okrogline pri rami. Ko sta oba rokava narejena, obkvačkamo proste člene stebričkov pri zapestkih z gostimi petljami, in sicer s svetlomodro volno.

Nazadnje obkvačkamo enajst okroglih gumbov z gostimi petljami in jih prišijemo na levi rob razporka, skozi prvo vrsto obramka in ob vratni izrezi pa napeljemo svilen trak, prvi naj bo 75 cm, drugi pa 50 cm dolg.

GRELEC ZA ČAJ.

(Slika 139.)

Ta grelec, ki ima na sredi čipkast motiv iz krpinice, je širok približno 38 cm, visok pa 31 cm. Za čipkasti motiv (ki je 17 cm širok in 16 cm visok) potrebujemo $\frac{3}{2}$ m svetlomodre krpinice, ki naj bo 1 cm široka, in primerno svilo za šivanje. Za grelec moramo imeti 95 cm svetlomodre pralne svile (široke 90 cm) in 18 m bele pralne svile, s katero je podložen čipkasti motiv. Potem nam je treba 35 cm rožnate pralne svile za notranjo podlogo grelca, obliko iz vate in 90 cm močne vrvice (paspule) za nabor na obodu.

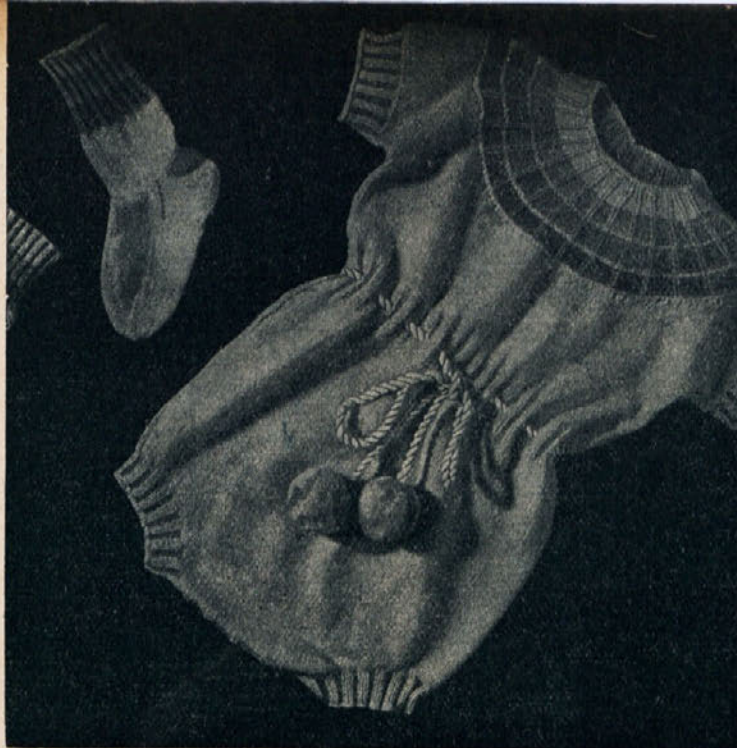
Najprej napravimo predlogo in šivamo po njej krpinico, kakor smo opisali v sestavku «Moda si je izmislila spet nekaj novega». Ko je čipkasti motiv narejen, ga skozi vlažno krpo narahlo polikamo, potem pa odparamo s predloge.

Nato naredimo iz vate po zgoraj omenjenih merah obliko za grelec, nakar odrežemo od svetlomodre svile na vsakem koncu po 22 cm široko plaso tako, da ima vsaka na daljši stranici živ rob. Te dve plasi sešijemo potem na ožji stranici. Iz ostanka svetlomodre svile urežemo nato po obliki grelca prevleko za zadnjo stran grelca, ki naj bo na spodnjem robu 3 cm daljša, da lahko ta rob kasneje navznoter zapognemo, in prišijemo to prevleko takoj na obliko iz vate. Zdaj pregnemo dolgo plaso, ki smo jo sešili iz dveh kosov, na tisti stranici, kjer ima živ rob, za 5 cm in prešijemo ta dvojnati rob s strojem najprej 4 mm od zapore, potem pa še enkrat 3 cm daleč od tega prešiva, nakar napeljemo skozi debelo vrvco, s katero plaso enakomerno nabere mo. To plaso prišijemo na obliko iz vate tako, da tvori nje živ rob na zadnji strani grelca ozko volano. Potem nabere mo drugi daljši rob plase in ga prišijemo na prednjo stran grelca, iz svetlomodre svile pa urežemo še približno 60 cm dolg kos, ki je na sredi 12 cm, na koncih pa po 16 cm širok; z njim prevlečemo spodnji del prednje strani grelca. Ta kos nabere mo na poševnem robu na 38 cm dolgo nit, na zgornjem ravnem robu pa (počenši po 3 cm od stranskih robov) na 16 cm dolgo nit in ga prišijemo tako, da se začenja zgornji rob nekako $8\frac{1}{2}$ cm dalje od spodnjega roba. Spodnji rob te plase prišijemo na notranji strani grelca.

Zdaj urežemo iz bele pralne svile po obliki čipkastega motiva podlogo za ta motiv, jo na robu zapognemo navznoter in prišijemo z drobuo ometico na prednjo stran grelca. Na to podlogo prišijemo potem čipkasti motiv.

Nazadnje urežemo iz rožnate svile obe polovici podloge za votlino grelca in jo sešijemo na obodu na stroj, potem pa z nekaj vbodi na obliko iz vate, na spodnjem robu jo pa pritrdimo z ometico.

Slika 140. Bogato vezen prt za kavo in čaj ima v premeru 140 cm. Narejen je iz belega platna ali pa iz nežnobarvne umetne svile. Vzorec je vezen s prejico pastelnomodre in rožnate barve. Ta vzorec je lep, tudi če ga vezemo samo z modro ali pa samo z rožnato prejico. Odlikanico «Ultra» za vzorec lahko naročite pod B IV—H 6966 za 32 dinarjev.

Slika 126

Slika 127

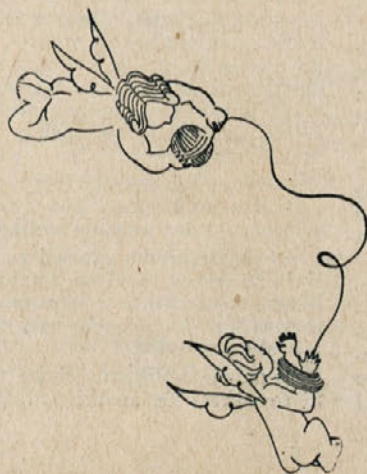

Slika 128

Slika 129

Za Vaše najmanjše

Slika 130

Slika 131

LEPO POGRNJENA MIZA SAMA VABI.

(Slike 131 do 135.)

Okrogel prt, ki ima v premeru 160 cm, prtiči, ki merijo v kvadratu 52 cm, in pokrivalo za kavo, ki meri 30×35 cm, so iz tankega belega platna. Vzorce na njih so vezeni s križnim vbodom. Črta na robu je narejena z verižnim vbodom v dveh barvah. Odlikanico B III «Ultra» H 6873 lahko naročite in stane 24 dinarjev.

MODA SI JE IZMISLILA SPET NEKAJ NOVEGA.

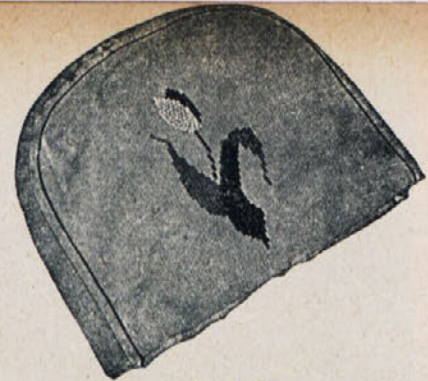
Navodilo za ročna dela iz krpinice. 156—159.

Pri modernem perilu in pri oblekah so se pojavile najrazličnejše čipke in vložki iz zobčaste tvezi, ki ji pravimo krpinica. Za to vrsto ročnega dela uporabljamo belo ali barvasto svileno krpinico, ki jo po predlogi šešijemo ali pa kakor koli skvačkamo oziroma obkvačkamo. Širina krpinice, ki jo merimo od vrha levega do vrha desnega zobca, mora biti v skladu s obliko vzorca.

Najprej narišemo ali pa preišemo vzorec po enkrat ali pa po večkrat zapovrstjo na prozoren papir. Ko imamo na tem papirju celj vzorec, ga pripnemo na togo platno ali pa na trd papir (tista stran, kjer smo risali, mora biti spodaj), da potem lažje delamo.

Kadar delamo iz krpinice čipke ali druga razsežna ročna dela, naredimo predlogo samo za en del in pripenjamo nanjo potem kos za kosom.

Na predlogo pripnemo po obrisih krpinico tako, da je narobna stran ročnega dela zgoraj, nakar šešijemo po dva zobca, ki se stikata, s svilo primerne barve, in sicer z dvema vbodoma ometice, in pazimo, da pri tem ne vbodemo v predlogo. (Glej sliko s pole 1/1.)

Slika 133

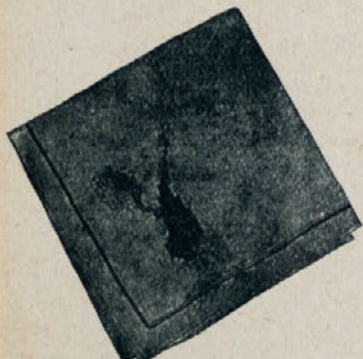
*V dvoje
je najlepše*

Slika 132

Slika 134

Slika 135

Nit vodimo do naslednjega zobca tako, da pretaknemo šivanko večkrat skozi nekaj niti. Ti vbodi se na licu ne smejo opaziti. Na vogalih segajo zobci nekoliko drug čez drugega.

Nazadnje ročno delo skozi vlažno krpo narahlo polikamo, da bolje ohrani obliko, nakar ga odparamo s predloge.

ČIPKE ZA ZASTORE.

(Slika 157.)

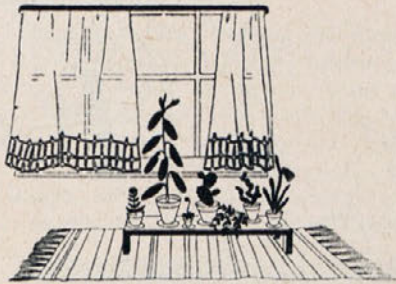
Za 1 m teh 15 cm širokih čipk potrebujemo nekako 15 m svilene krpinice (zobčaste tvezi), ki naj bo 8 mm široka. Šivamo s svilo primerne barve. Zastor je lahko iz kakršnega koli prozornega blaga. Te čipke so primerne tudi za posteljno pregrinjalo in za večje prte.

Vzorec, ki se lahko naroči pod H 7122 za 24.—din, preišemo najprej s svinčnikom po večkrat zapovrstjo na prozoren papir. Ta papir pripnemo potem na togo platno ali pa na trd papir, da imamo pri delu trdnejšo oporo. Zdaj pripnemo na vse to po obrisih vzorca krpinico, in sicer tako, da se zobci dveh in dveh zaporednih vrst stikajo. Potem šešijemo po dva stikajoča se zobca z dvema vbodoma ometice in pazimo, da pri tem ne zabadamo v predlogo. Ko vodimo nit do naslednjega zobca, naredimo vmes nekaj vbodov, ki se na licu ne smejo opaziti. Na vogalih segata zobca nekoliko drug čez drugega.

Preden odparamo čipke s predloge, jih skozi vlažno krpo narahlo polikamo.

Potem prišijemo zgornji rob čipk z gostimi šivi, ki se na licu ne smejo videti, na rob blaga, nakar toliko blago poročemo, da lahko napravimo čisto ozek rob, ki ga prišijemo z drobno ometico.

Nazadnje polikamo čipke po narobni strani še enkrat na mehki podlagi.

Slika 136

Slika 137

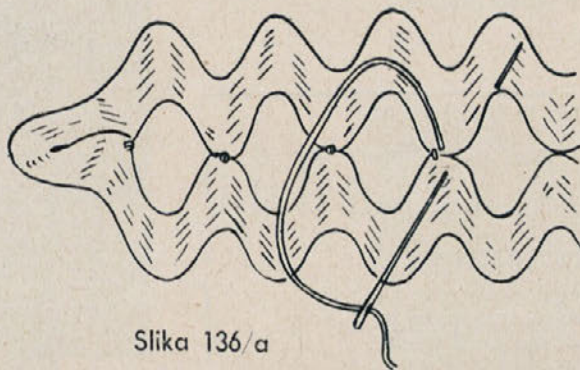
Za Vaš dom

OKROGEL PRTIČEK.

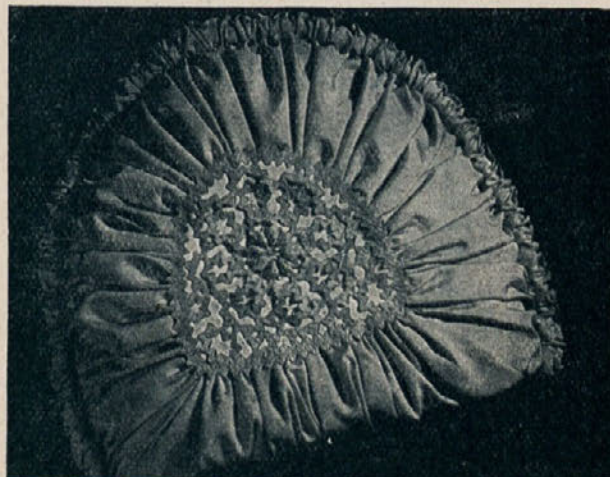
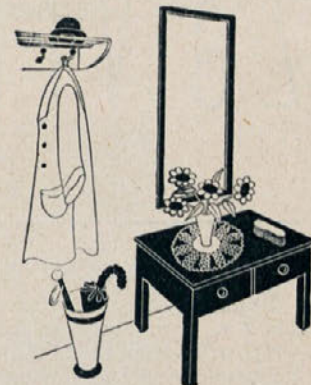
(Slika 136.)

Ta prtiček ima v premeru 55 cm. Za krožno ploskev v sredini potrebujemo 17 cm belega svilenega batista, za čipke pa 11 m bele svilene krpinice, ki naj bo 7 mm široka; šivamo z belo svilo.

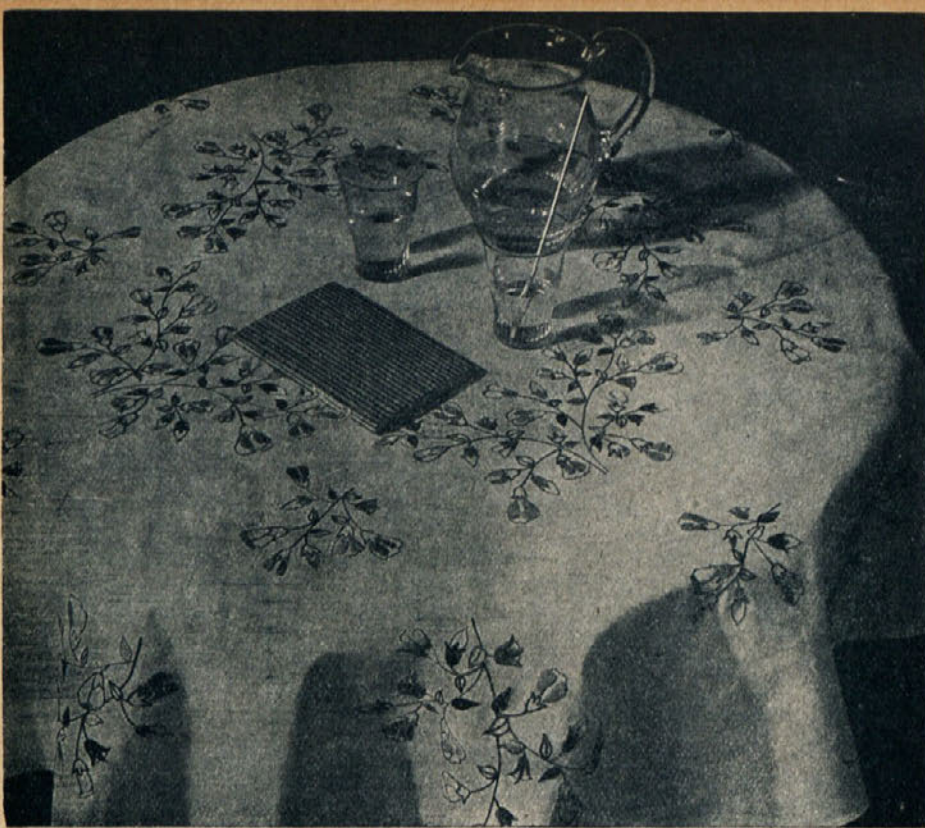
Pri tem prtičku naredimo po predlogi v valoviti črti najprej tisti del čipk, ki sestoji iz žarkasto razporejenih plas, in šele potem zgornji obod čipk. Ta obod delamo najprej zase in ga potem sešijemo z žarkasto razporejenimi plasami. Ko so čipke popolnoma narejene, zarišemo na krpo svilenega batista primerno velik krog, polikamo čipke še enkrat in jih našijemo na blago, ki ga nato toliko porežemo, da lahko napravimo ozek svitkasti šiv.

Slika 136/a

Slika 139

Slika 140

Za vrt _____ _____ in verando

PRTIČKI ZA PLADNJE IN KROZNIKE.

Slika 141. Šest različnih primerkov za prtičke. Vse vzorce lahko sestavimo tudi za večji prt. Odlikanico BO «Ultra» H 6999 lahko naročite. Cena 7 dinarjev.

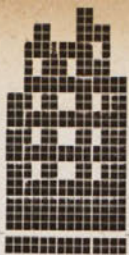
Slika 142. Lepi prtički s sadnimi vzorci. Vseh šest različnih motivov lahko porabimo tudi za večje prte. Odlikanico BO «Ultra» H 6998 lahko naročite. Cena 7 dinarjev.

Slika 141

Slika 142

MESTO NEBOTIČNIKOV

Ob izlivu reke Hudson, na otoku, ki ga tvorijo skladi najtrdnjših skal iz zgodnje zemeljske zgodovine, so ljudje zgradili največje mesto na svetu, najbolj mogočno in najbolj veličastno — New York. Popotnika, ki pride prvič čez širno Atlantsko morje, očara mogočna slika tega mesta. Iz jutranjega svita se dvignejo pred teboj silne postave orjaških nebotičnikov, bleščečih v zlatih sončnih žarkih. To je gotovo najbolj nepozaben vtis, kar ga sploh more

Pogled na nebotičnik Rockefellerjeve Radio-City v New Yorku.

dati katero koli mesto na svetu. Ko pa stopiš z ladje skoraj naravnost v sredo New Yorka, te sprejme njegovo življenje v svoje ulice med samimi nebotičniki, kakor da si zašel v mravljišče. Vrvež in naglica ljudi na kilometre in kilometre dolgih in čisto ravnih ulicah, posebno pa še mrzlični promet v podzemnih železnicah — vse to ti takoj pokaže, da je New York poslovno mesto, da je to mesto srce vsega poslovnega prometa Zedinjenih držav Severne Amerike. Če si tujec, boš lahko našel čas in miren kotiček, pa čeprav na vrhu kakega nebotičnika, od koder se ti odpre pogled na vse mesto, da boš opazoval hlastni vrvež New Yorka. Domačin pa tu ves dan nima prostega časa. Od jutra do

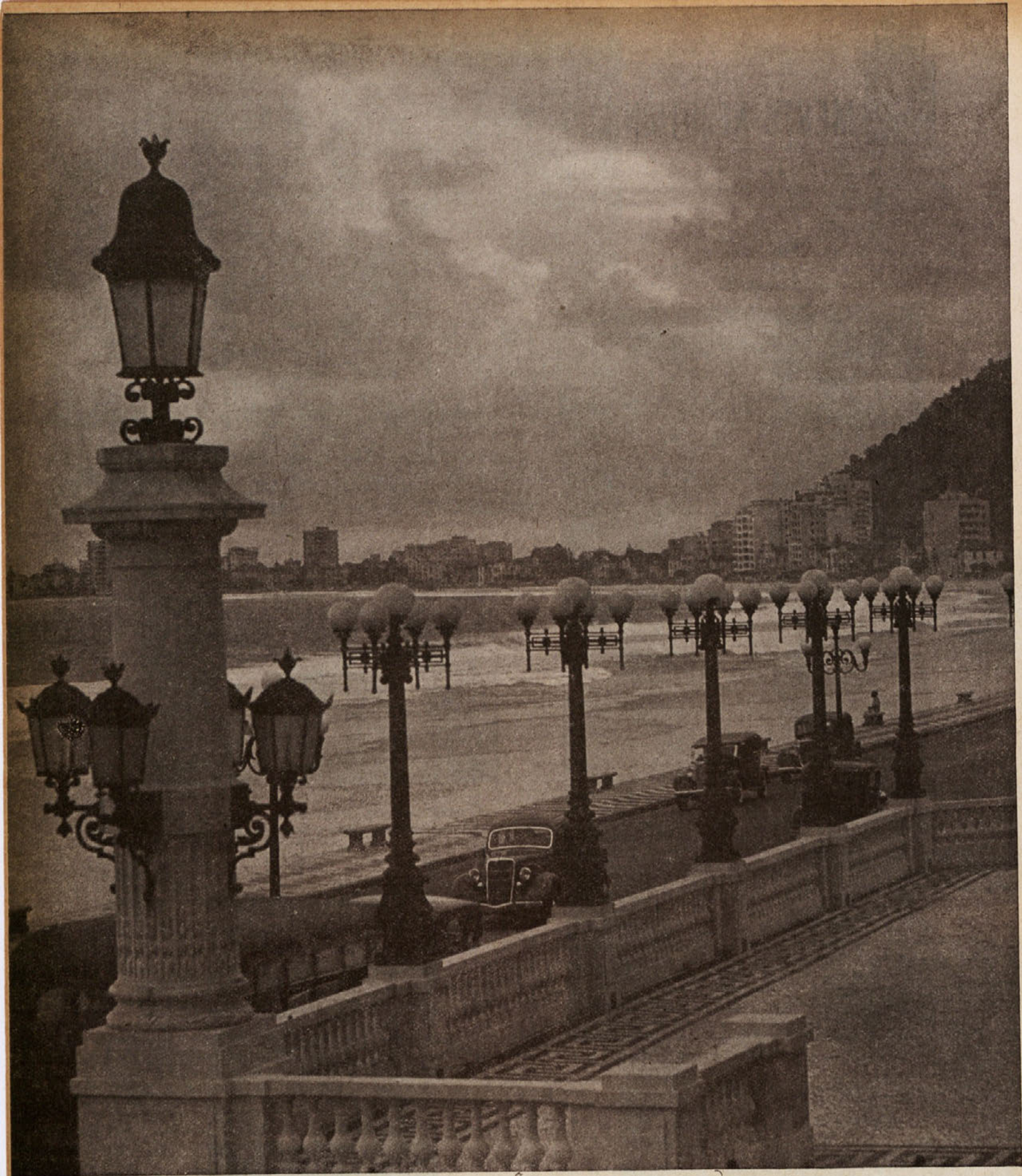
Pogled z nebotičnika na ostali svet nebotičnikov.

Chrysler-Building, eden izmed najznačilnejših nebotičnikov v New Yorku.

Simbol svetovne razstave v New Yorku 1939.

Velemesto ob morju: Rio de Janeiro.

New York — mesto nebotičnikov

večera je na delu. Obed opravi na hitro v bližnjem «baru», ameriški restavraciji, kjer si z jedili postreže sam. Zvečer po končanem poslu se odpelje večina iz mesta v okolico, kjer stanuje, ali pa napolni številna gledališča, kinematografe in varieteje na Broadwayu, glavni prometni žili. Evropejec se običajno ne more vživeti v življenje tega mesta, ki je pač čisto «amerikansko». Ravne ulice samih nebotičnikov, poslovna naglica, kamor koli stopiš — vse je tako nenavadno. In vendar je New York lepo mesto, lepo po svoje. Prav gotovo ima svoj edinstveni čar. Čar svoje ogromnosti, čar veličastne panorame svojih nebotičnikov, čar naravnega bogastva vse te dežele, ki ga predstavljajo te neba se dotikajoče zgradbe. Kakor tvorbe iz pravljice se dvigajo nebotičniki, odeti v tenčico lahne soparice, pod sinje nebo. V mirnem veličastju stoje in se dvigajo daleč iznad oglušujočega ropota podzemnega prometa, daleč iznad uličnega življenja. Krasen je pogled z vrhov teh hiš na celo mesto, ki je bilo vzraslo v edinstveno

celoto na vsem svojem velikem otoku, katerega tako rekoč od vseh strani obdaja morje. Tako leži pred nami New York, veličasten in lep. Da, tudi New York je mogoče ljubiti, če ga prav gledaš. Tako je velik in širokopotezen, kakor je velika in širokopotezna vsa dežela, ki se pa sicer prav zelo razlikuje od tega mesta. Je bolj domača, bolj iz zemlje nastala. Ko te dvigalo zopet spusti z vrha nebotičnika na «dno» mesta, se ti seveda znova povrne slika vsakdanje borbe za obstanek, ki je tu prav taka, kakor povsod drugod, kamor te zapelje pot po svetu. Borba neenakosti, nepravice, borba za več sonca in več blagostanja — večna sila, ki ne bo dala nikoli miru sinu človekovega rodu. Vendar ko na ulici spet srečaš prvega Američana, bereš z njegovega obraza neko posebno življenjsko voljo, neko stalno pripravljenost za delo, neko ognjeno silo in vero v bodočnost, ki je ne izgube nikoli v svojem vsakdanjem delu in življenju. New York je podoba vsakega Američana — podoba volje do dela in napredka.

Ukrepi države v vojnem stanju

Kadar se sodobna država bojuje za svobodo in obstanek, mora napeti vse moči, da doseže zmago. Tudi v notranjosti ne sme nihče škodovati njenim interesom, ki so v vojnem času največje dobro, katero si moremo misliti. Zato so potrebni tudi vojnokazenski ukrepi, in če so ti nekoliko strogi, vedimo, da dela država to samo v korist naroda. Predvsem ne sme dopuščati lenosti in razdorov, ki bi utegnili ogroziti edinstvo države. Kadar gre za obstanek države, ne sme biti nikake politične opozicije.

Država mora prepovedati poslušanje tujih radijskih postaj, ker ne sme dopustiti, da bi zaledje poslušalo nasvete in poročila iz inozemstva. Saj to je tako, kakor če bi vojaki na bojišču sprejemali ukaze od sovražnikove komande. Zato je nepošten vsak, kdor bi vzlic temu poslušal tuje radijske postaje.

Antisocialni ljudje bodo v vojnem času izrabljali za svoja nespoštena dela ponočno zatemnitev ulic, odsotnost ljudi z doma in omejeno prodajo živil itd. Tako zločinsko izkoriščanje kaznuje država s smrtjo, zakaj tak človek škoduje družbi in skupnosti države in naroda.

V vojnem času razločujemo posebno tri vrste zločincev. To so škodljivci

naroda, nasilneži in saboterji. Prvi so tisti, ki v zasedenih krajih ropajo in plenijo, požigajo ali kako drugače slabijo narodno obrambo. Nasilnež je vsak, kdor kjerkoli uporablja orožje, da bi mogel pleniti. Saboterji pa so ljudje, ki uničujejo ali skrivajo surovine ali življenske potrebščine ter tako onemogočajo zadovoljevanje vsakdanjih potreb naroda. Ti ljudje slabijo državo znotraj in onemogočajo daljše vojevanje.

Seveda bo vsakdo sojen le, če se mu dokaže, da je res storil zločin in da je škodljivec naroda. Zelo obtežljiva okoliščina je izkoriščanje težkega položaja. Tako bo zadel kazni na primer tistega, ki bi prišel k rodbini kakega vojskujočega se vojaka in rekel z namenom prevare, da je ta vojak hudo ranjen in prosi, naj mu pošljejo denarja. Prav tako se strogo kaznuje, kdor sprejme denar od vojaka na fronti, češ da ga bo poslal njegovi rodbini, pa ga zapije. Zakon mora skrbeti za to, da ima vojak na fronti občutek, da je njegova rodbina na varnem in da jo ščitijo državni organi.

Zavedajmo se, da so vsi izredni ukrepi države nam samim v korist. Ravnajmo se po vsem, kar nam država predpiše, in imejmo vedno pred očmi blaginjo in varnost svoje domovine in pomagajmo ji zatirati škodljivce.

MALENKOSTI

◆ O VELIKIH LJUDEH ◆

Neki minister je v svojem prostem času rad pesnikoval.

Nekoč je napisal dramo v verzih in jo dal v odobrenje gledališkemu ravnatelju Reinhardt. Izrazil pa je željo, da bi velik gledališki mojster dramo uprizoril, čeprav so v njej morebitni nedostatki.

Čez nekaj tednov se srečata. In minister vpraša: «No, gospod profesor, kaj pravite k moji drami?»

Reinhardt govori nekaj besed o zakonitosti v dramatičnem pesništvu in v odski praksi — zdajci pa ga prekine minister: «Toda saj vendar veste, da pišem samo v svojo zabavo!»

«Glejte, gospod minister,» je odgovoril Reinhardt, »jaz sem imel tudi ta vtis!»

*

Slavni operetni komponist Lehar je prejel nekega dne povabilo k bogatim ljudem. Na povabilu je bilo pripisano: «Moja žena bo igrala Vaše skladbe, moja hčerka bo pela, in ob devetih bomo potem večerjali...»

Lehar je poslal svojega slugo z odgovorom: «Bom točno ob devetih pri Vas!»

Alan:

KAKO MISLIJO OPICE

Pripravljali smo se na Visoki Atlas, v skrivnostno gorovje s strašnimi globelmi in deročimi rekami, ki bobniyo kakor grom, na Atlas s prvimi afriškimi opicami.

Opice so zunaj v naravi zelo ljubke. Zato sem se nanje veselil in že v Alžiru sem slišal, da ni opičji penzion nekje pri Amazoni čisto nič v primeri s tem, kar bomo videli na Atlasu.

Pri trdnjavi Blidah je bila prostrana ravnina z gostilno in v njej kot glavna atrakcija ogoljene opice. Zaspano so mežikale z nizkega zidu ob cesti na turiste in prosile burske lešnike. Gostilničar jih je s palico podil nazaj na dvorišče, zakaj samo tam bi morale sedeti in vabiti goste, ki bi dali potem tudi kaj izkupati. Če se zastoj kažejo na zidu ob cesti, ne pojde nihče v gostilno. — To je bilo vse, kar smo v Atlasu videli. Zato ne hodite tja, če hočete videti opice. Ako bi radi videli, kako res živi ta kosmati narod, pogledajte v Brazilijo. Toda ne streljajte jih, njihovo umiranje je zelo žalostno, in nikoli se ne boste iznebili misli, da ste ubili nekaj razumnega s človeško dovtetnim srčkom.

V Braziliji so nam opice hodile na mlado koruzo in se vedle kakor pristo-

dušni ljudje. Proti polju so se podile glasno kakor na «žeganje», na kraju pragozda pa so nenadno utihle in se razgubile po vejevju. To so storile na znamenje starega, uhatega opičaka, ki se je zavedel svoje odgovornosti in se oprezno plazil ven. Prav počasi je pomolil glavo iz gozda in pazljivo zrl na vse strani. Če ni našel po svoji pameti nič sumljivega, je zažvižgal — in že so začele opice skakati z vej v visoko travo. To je bilo kakor šumeč slap, in njiva s koruzo se je lahko veselila!

Opice so se z največjo slastjo spravile na koruzo. Lomile so velike koruzne storže in jih nadvse spretno ličkale. Najprej so se pošteno najedle, potem pa so začele misliti na zalogo. Odlomljene storže so dajale lepo na kupček, nato pa so jih pograbile in jo ubrale z njimi proč.

Jaz sem si bil napravil skrivališče iz vejevja in trave. Tam sem bil skrit in sem opazoval starega opičaka, ki se je posebno vneto mašil s koruzo. Blizu njega je poskakovala očitno njegova žena z mlado opico na hrbtu. Mladič se je držal kakor klešče, tako da se ni mogla prosto gibati. Opičja mama zaradi tega ni mogla priti do dobrih

storžev in, ker je zaman čakala na pozornost svojega brezobzirnega soproga, mu je to hudo očitala. Stari je bil najprej dolgo čisto miren. Ker pa jezno kričanje njegove poskakujoče gospe le ni hotelo prenehati, se je hudo razburil in je z naglo mežikajočimi očmi lomil ne samo storže, ampak vse, kar mu je prišlo v roke, in metal svoji boljši polovici, kakor bi hotel reči: «Na, godrnjavka, nažri se!»

Nekoč sem ustrelil med prav posebno nesramno opičjo čredo na koruzni nji-vi. Kroglja je zadela samo eno opico. Z boleznim javkanjem se je še priplazila z njive, potem pa se je zgrudila v travo na kraju pragozda. Težko je umirala in me gledala s človeško očitajočimi očmi. Hotel sem jo ustreliti, da bi se dolgo ne mučila, pa vselej mi je puška omahnula; tako gañljiv je bil ta prizor. Od pragozda se nama je bližal z otroško kolebavim korakom mlad opičak; prav nič se ni bal smrtne nevarnosti, ki mu je grozila zaradi moje navzočnosti. Z ročico, iztegnjeno, kakor bi v njej nekaj nesel, se je odločno zibal k nama, tri korake pred umirajočo živalco pa se je ustavil. Majčken in slaboten, toda z deško pogumnim srčecem je prihajal na pomoč svoji nesrečni opici. Nagnil se je k nama z iztegnjeno ročico, ki se mu je tresla, in v vratu mu je ihtee grgralo. In ko sem mu pogledal v oči — prisegel bi, da so bile solze v njih...

V ujetništvu

Loncevez

Ure in ure je že deževalo, tako, kakor da je nebo popilo vse zemeljske reke in vračalo sedaj njihovo vodo velikodušno ljudem nazaj.

Franček Štepan, šestnajstleten vaški loncevez, je že slekel svoj zakrpani suknjič in ga razgrnil čez svoje pločevinasto in žičnato blago, ki ga je nosil na hrbtu, da bi mu ne zarjavelo.

Pozno popoldne je že. Zaradi dežja ni še danes nič zaslužil. Do kože je moker, toda to ga ne skrbi tako, kakor to, da bi se mu ne pokvarili izdelki, ki jih nosi na hrbtu. Zato sleče še telovnik iz jagnječevine in ga razgrne na suknjič.

Neutrudno bega pa ulicah in kliče: «Lonce, kozice in ponve krpam, popravljam!»

Toda katera gospodinja bo pustila pri takem vremenu umazanega, premočenega lonceveza v svojo čisto kuhinjo?! Ko bi vedeli njegovi domači v slovaški vasi, kako se mora slabotni Franček truditi, da si zasluži za prenočišče v tujem mestu in za borni vsakdanji kruh, bi mu gotovo ne pisali vsak teden, naj jim pošlje kaj denarja. Nikoli se ne more do sitega najesti in mora tudi v takšnem vremenu hoditi okrog kakor potepuh, ki se dela boji.

Tresoč se od mraza, misli žalostno na suknjič in telovnik, ki ju je pogrnil čez svoj pločevinasti zaklad na hrbtu. Po mrtvem očetu je dobil ta telovnik. Oče ga je nosil bog ve koliko let, ko je po svetu vezal lonce in krpal ponve, in ko je umiral, ga je dal z zvitkom žice in s spajalnikom vred svojemu dragemu Frančku. In sin mu je moral sveto obljubiti, da bo tudi on tako dober in priljubljen loncevez, kakor je bil stari Štepan trideset let.

Dež noče prenehati. Franček skoraj joče in obupuje. Celo košček kruha v hlačnem žepu, ki si ga je prihranil za večerjo, je že premočen. Žalostno ga stlači v usta in ga požira, korakajoč v pasjem vremenu.

Večkrat mu pride na misel, da bi se zatekel v kako vežo. Toda v teh hišah je šele včeraj iskal delo, zato mora naprej, nekam, kjer ga že dlje časa ni bilo.

Slednjič pride v prvo ulico, kjer hoče začeti ponujati svojo spretnost v zdravljenju bolnih loncev, ponev, sit in hvaliti svoje dobre mišje pasti. Stopi v prvo hišo, se otrese kakor moker pes in zapoje: «Lonce, kozice in ponve, gospa, popravljam; prodajam mišje pasti!»

Ravno hoče iti v drugo nadstropje, ko začuje od spodaj jezen glas:

«Ven iz hiše! Misliš, da sem zate pomila stopnice? Taka nesramnost!»

Ne upa si ugovarjati ne prositi, predobro pozna hišnice. Pohlevno odide spet na dež.

Ampak vsi ljudje vendar ne morejo biti tako hudobni, da bi ubogemu slovaškemu fantu ne privoščili, da bi šel za svojim zaslužkom in se zatekel nekam na suho. Zakaj zunaj lije še zmeraj kakor iz škafa. Zato stopi brž v sosedno hišo. Toda že v veži ga nahruli mož s črno čepico na glavi in z modrim predpasnikom okrog života: «Glej, da se pobereš! Tukaj je krošnjarjenje prepovedano!»

Kako mrzle in grozovite so lahko človeške besede! Kakor ledene deževne kaplje mu padajo v ušesa in mu tečejo od tod naravnost v srce.

Franček obide nekoliko prodajalen in ponuja svoje delo in blago. Zaman. Nihče ne potrebuje mišje pasti, nihče sita.

Še v nekaj hiš se je predrznil. V eni izmed teh je prišel v tretje nadstropje, ne da bi ga bil kdo zapodil, ni mu pa tudi nihče dal najmanjšega dela. In v neki drugi hiši je smel celo četrt ure sedeti na stopnicah, ker je hotela gospa hišnica pogledati, ali «nima gospod hišni posestnik

v svoji kuhinji kakega lonca, ki bi ga dal zakrpati». Prišla je nazaj in potolažila Frančka z drugim tednom: «Dve ponvi morata nekje biti, ki sta vsi preluknjani, ampak danes ne utegnem iskati. Zbogom, lonceveze!»

Dan se je razdeževal v meglen večer. Goreče svetilke v stanovanjih so oznanjale prijetno toploto, suho zavetje. Na Frančku pa ni niti koščka telesa suhega. Breme na njegovem hrbtu postaja zmerom težje, želodec pa vedno lažji. Niti skorjice kruha ni več v žepu. Franček stiska zobe in ustnice, v hrbtu ga začanja zbadati.

In kaj je to?

Na njegovem ledenomrzlem telesu sedi nenadoma vroča, razbeljena krogla. Potiplje jo. Moj Bog, saj to je njegova glava! Pod premočenim klobukom ga žge kakor ogenj. Velik, divji strah objame njegovo mlado srce. Slišal je o duhovih, strašno hudobnih duhovih, ki hodijo po svetu — in on je tako daleč od domovine in od matere. V hrbtu čuti bolečine, kakor da je ves hrbet poln gnojnih ran. In te bolečine mu prešinjajo vse telo, in kadar dihne, mu je, kakor da kdo vleče razbeljeno žico iz njegovih prsi — počasi, čisto počasi.

S tresočimi rokami se drži okvira izložbenega okna neke trgovine in sname krošnjo s hrbta. Ah, kako dobro to dé! Noge se mu šibijo. Zdi se mu, kakor da stoji na gugajoči se deski, s katere bo zdaj zdaj zdrknil v veliko luknjo, polno žarečega oglja. Zdajci se mu zdi, da se je za njim razdrobilo izložbeno okno na tisoč koscev. — Vzdrami se. In goreče se zahvaljuje žalostni Materi božji svoje rodne vasi, zakaj vidi, da je okno za njim še celo. Revež je bil samo sanjal sredi ceste. — Toda zdaj zares nekam drči, bog ve kam, da, naravnost v velikansko mišjo past. Na mestu droga cestne svetilke stoji pred njim dolg, zelen hudobec in se mu reži... Franček zakriči: «Jaz nisem miš — Jezus, Marija, sveti Jožef, ne bom več, prodajal mišjih pasti. — Prosim, lepo prosim!»

In potem je še zaklical čisto tiho in milo: «Mama... mamica...!»

Ljudje, ki so hiteli z dela domov, so našli Frančka nezavestnega, ležečega v luži. Reševalni voz ga je odpeljal v bolnico. Položili so ga v snežnobelo posteljo.

Mrzlica stresa ubogo telo. Bori se s hudobnimi duhovi svoje vasi za svoje dragocene ponve in za svoja sita, prosi ljubega Boga, da bi mu odpustil, ker je prodajal mišje pasti, klečji pred hišnico in jo prosi, naj mu vendar pusti telovnik, saj ne bo nikoli več prišel v njeno hišo.

Proti jutru se nekoliko umiri. V sanjah potuje iz svoje drage vasi in stoji nenadno pred nebeškimi vrati. Plašno potrka. No seveda, gospod Peter je baje kakor godrnjavi medved. Toda odpre mu sama Mati božja in se mu dobrohotno smehlja.

«Franček,» pravi samemu sebi, «presveta Gospa naj ne misli, da je takle fant iz Trenčina lenuh, ki ničesar ne zna, kakor ljudem odjedati kruh. Hitro ji povej, kaj znaš!»

In jasno se razlega po tihi bolniški dvorani:

«Lonce, kozice in ponve krpam, popravljam. Gospa Mati božja — lepo sito, mišjo past... Prosim, kupite kaj!»

Zdajci se Mati božja še bolj smehlja, stopi malo v stran in pravi: «Le vstopi, dragi Franček! Že dolgo smo te čakali. Pri nas boš imel dela za pol večnosti!»

Ves vesel smukne Franček z žicami, pločevino in očetovim telovnikom skozi žareča vrata.

Zdravnik izpusti suho, rjavo dečkovo roko.

«Ubožček je dotrpel, sestra! Postavite okrog njega špansko steno in pišite njegovim ljudem!»

Kadar

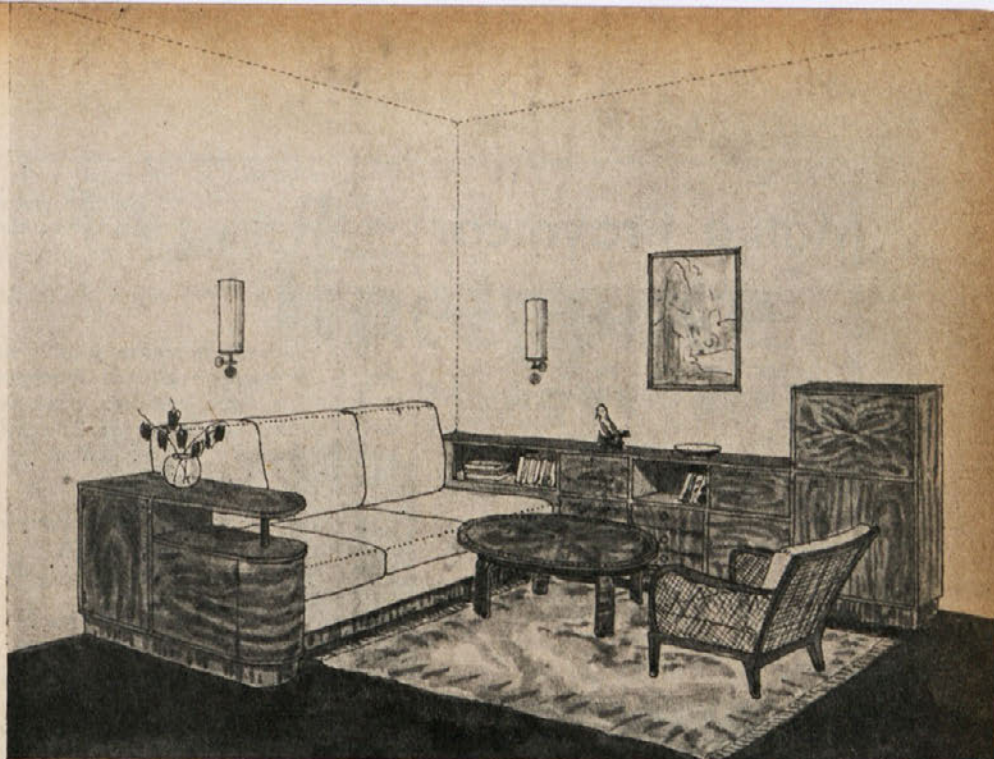
SE DEKLE MOŽI

Kako si uredi dom
»petična nevesta«

Pravijo sicer, da so pridne roke in zvesto srce najlepša nevestina dota, še boljše pa je seveda, zlasti pri današnji draginji, če morejo dati starši hčerki, ki se moži poleg svojega blagostova tudi nekaj papirnatih jurčkov.

Toda če ima mlado in povrh še zaljubljeno dekle denar, se prav laško zgodi, da «izgubi glavo» pri nakupovanju. Zavedi, da ima denar in zraven morda še nasvete mladih neizkušenih prijateljic, jo popolnoma premoti, da izbira in kupuje drage, nepraktične in nepotrebne reči. To pa spozna ponajveč šele takrat, ko pogreši res kaj praktičnega in potrebnega, pa tega ne more kupiti, ker je že porabila ves denar. Potem si pa očita: Le zakaj sem to kupila? Seveda, ko je pa prodajalec tako hvalil! On je kriv. Prodajalec je seveda res hvalil, saj to spada k njegovemu poklicu. Ali mislite, da bi trgovec trpel v svoji trgovini prodajalca, ki bi kupcem grajal blago, katero prodaja?

Vsak človek mora pač predvsem gledati na svojo korist. Prodajalec bo bolj hvalil tisto blago, ki ga teže spravi v denar, zlasti če bo imel pred seboj kupca, ki se mu neizkušenost že na «nosu bere». Prodajalci so dobri poznavalci ljudi. Takoj uganejo, koga imajo pred seboj. Nepotrebna je še celo tista naša opazka, na katero tako

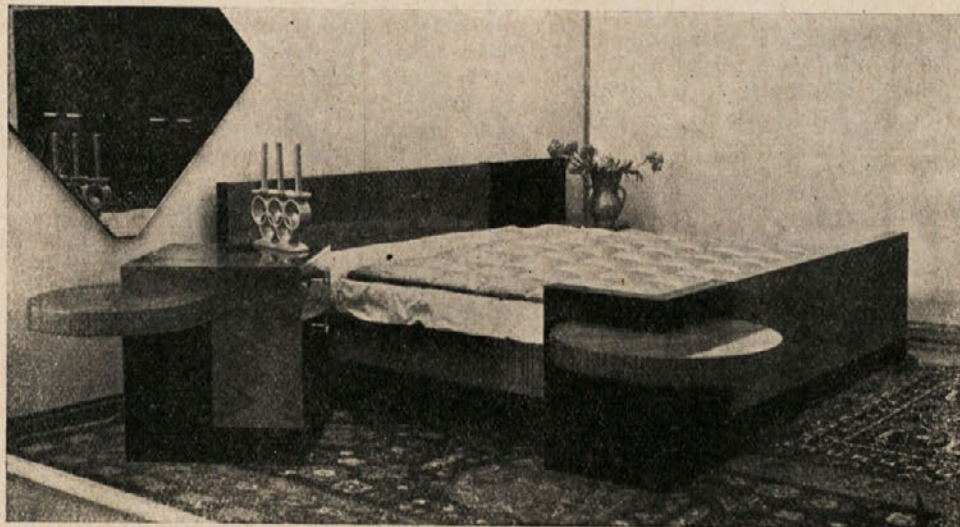
Prijazen kotiček v stanovanjici, ki je postala središče sodobnega stanovanja.

redkokdaj pozabimo, kadar kaj kupujemo: «Povejte, prosim, ali je to res dobro, veste, jaz se na takšne reči čisto nič ne razumem.» Samo ob sebi se razume, da takšna, čeprav še tako resnična in iskrena opazka našega ugleda v prodajalčevih očeh čisto nič ne dvigne. Če bomo tako «na slepo» kupovale, bomo kmalu potrošile denar, naše stanovanje pa le ne bo tako opremljeno, kakor smo si želele.

Vsemu temu se izognemo, če sestavimo popoln seznam vseh reči, ki jih mislimo kupiti, kakor one neveste, ki morajo štediti. Pri vsakem predmetu navedemo približno ceno in potem vse seštejemo ter primer-

jamo to vsoto z denarjem, ki ga imamo. Dobro je, če k sestavljanju tega seznama pritegnemo mater ali kako starejšo izkušeno omoženo prijateljico. Takšno svetovalko vzamemo s seboj, tudi ko gremo nakupovat. Pri nakupovanju se bomo ravnale po tem seznamu in bomo kupovale reči po cenah, katerih višino smo v seznamu približno določile. Cena in tudi kakovost opreme za posamezne prostore mora biti v določnem razmerju. Tako si ne smemo omisliti najdražje in najrazkošnejše jedilnice, če bomo potem na račun te mogli opremiti spalnico s le tretjevrstno in hitro obrabljivo opremo.

Če ne mislimo kupiti že izdelane stanovanjske opreme in želimo, da bi bil naš dom res lepo, okusno in praktično opremljen, je najbolje, da nam načrte po naših željah izdelata arhitekt, ki naj nam pomaga z nasveti tudi pri razmestitvi opreme. Tako bo naš dom opremljen res sodobno, okusno in smotno. Imele bomo vse, česar smo si želele in kar potrebujemo, in ničesar takšnega, za kar bi nam bilo potem žal denarja. Razen tega nam bo morda od dote še ostal prebitek, ker nismo «na slepo» kupovale. To vsotico bomo vložile v hranilnico za železno rezervo. Nihče, niti naš najdražji in najbližji, ne bo smel ničesar vedeti o tem denarju, ki smo ga določile za tiste nepredvidene črne dneve, na katere lahko naleti vsak človek prej ali slej. Tako bomo, pripravljene na vse, lahko krepko prijele za vesla in naravnale svoj čolnček v novo smer svojega življenja.

Inž. arh. Ciril Tavčar: Široka postelja za dve osebi.

Inž. arh. Ciril Tavčar: Okrogla miza s polfotelji. Manjka še posodnica, in oprema jedilnice bi bila zaključena.

Ivo Peruzzi:

Matija Bravničar

Prinašamo sliko in razgovor z našim marljivim in simpatičnim glasbenikom, ki se je z vztrajnim delom uvrstil v naš stalni koncertni in operni repertoar. Vsem opernim obiskovalcem je znan po svojih glasbenih komentarjih v Gledališkem listu, po svojih izrazi-tejših slovenskih skladbah pa se je uveljavil tudi v tujini. Njegova so-proga je med prvakinjami našega baleta.

«S Tvojega življenja poti nam je malo znanega. Kaj bi nam hotel o tem povedati?»

Prišel sem študirati glasbo — violino in teorijo — že tedaj, ko sem bil v Gorici na učiteljsku. Moj prvi učitelj je bil sedanji ravnatelj Glasbene Matice v Celju, Karel Sancin. Prišla je svetovna vihra, in med vojno sem se potepal po Ukrajini, v Tirolah in drugod, takoj po vojni pa sem prišel v ljubljanski operni orkester, od koder se še nisem premaknil, niti me niso odločilniki skušali premakniti. Poleg dela v opernem orkestru urejujem in malone sam pišem že deseto leto operni Gledališki list.

«Izvedeli bi radi nekaj o Tvojih do-sedanjih skladbah?»

Začel sem s skladbami za klavir in s solospeli. Teh se mi je med leti že toliko nabralo, da ne vem kam z njimi. V letu 1930. je bila v operi krstna uprizoritev operne farse v treh dejanjih «Pohujšanje v dolini šentflorjanski» po besedilu Ivana Cankarja. Leta 1936. sem dovršil «Hlapca Jerneja», opero množice v 8 slikah, ki jo je pri-redil po istoimenski zgodbi I. Cankarja v režiji Ferda Delaka. Opera je bila že dve seziji uvrščena v spored ljubljanskega opernega gledališča, a je bila zaradi raznih neprilik dokončno preložena na začetek prihodnje sezi-je, če se spet ne pojavijo znane in neznane ovire, ki jih je oprav sedaj ves svet poln... Poleg teh oper in ene revije, katero skušam na vse načine utajiti, sem doslej zložil osem simfoničnih skladb, izmed katerih naj omenim «Slovensko plesno burlesko», ki je bila doslej več ko dvajsetkrat izvajana doma, a tudi v zamejstvu, kakor v Rotterdamu, Sofiji, Karlovih Varih, Oslu itd., dalje «Belokrajinsko», prvič izva-jano v Parizu, «Hymnus Slavicus», na-grajena od Filharmoničnega društva in izvajana v Pragi in na monstre kon-certu Združenih Filharmonij v Beogradu in drugod, «Divertissement», simfonično pesnitev «Kralj Matjaž» in še druge...

«Ali je Tvoja glasba zavestno folklorna?»

Folklorno pišem, ker tako občutim in sem prišel do prepričanja, da je tudi v slovenski narodni glasbi mnogo prvin

in značilnosti, ki obsegajo jedro za simfonično obdelavo. Končno moramo vendarle priti do svoje lastne glasbe, v kateri se bo zrcalila naša bitnost.

«Kakšen je Tvoj odnos do moderne glasbe?»

Moj odnos do moderne je isti, kakršen je do klasične glasbe: Proenstveno je odločilna samo kvaliteta. Vsak umetnik, ki s svojim časom resnično živi in v njem ustvarja, se ne bo mogel izogniti njegovemu duhu.

«Kaj Te je vabilo h komponiranju Cankarjevih odrskih del?»

Vsebinska plat Cankarjevih del.

«Kako se razumeš s kritiko in ona s Teboj?»

S strokovno kritiko sem bil vedno zadovoljen, saj ima vsak resnični poznavalec glasbe pravico, da po svoje tolmači in razčlenjuje glasbena dela, prav tako, kakor ima tudi umetnik ne le pravico, temveč tudi dolžnost, da svobodno žvrgoli, kakor mu je Bog

Katja Rihar:

vornica idej

Janez in Tone, dva novinarja, sta se v kavarni pogovarjala o nekdanjem skupnem sošolcu Timoteju Bogovcu.

«Jaz sem vedno pravil, da bo še nekaj posebnega iz tega človeka,» je trdil Tone. «Že v peti šoli je imel ideje, pravim ti, ideje, da bi lahko kandidiral za ministra, če bi jih hotel uresničiti.»

«Ha, ha, pretiravaš pa še zmeraj ko kdaj, prijatelj,» ga je s smehom zavrnil Janez. «Prvič: kdaj imajo ministri sploh kakšne ideje, in drugič: kdaj pri nas petošolci kandidirajo? Kakšen poklic pa ima ta tvoj slavni minister in spe?»

Poklic? Nu, če je to poklic, potem je prav svojevrsten, vsekakor mu dobro nese! Trguje z idejami? Ljubi prijatelj, ne zameri...»

«... da se mi meša, kajne, to hočeš reči? Toda če imamo danes posvetovalnice za poklice, za obupance in samomorilce, kjer se obiskovalcem vsiljujejo vsakovrstne «boljše in pametnejše» misli, ne vidim, zakaj bi ne bilo kraja, kjer bi propadli pisatelji, pesniki in vsi taki, ki mislijo, da so, dobili novih pobud, kadar jim lastnih zmanjkal. Danes je svet reven na idejahl!»

«Torej ima Timotej nekakšno posvetovalnico za literate?»

«Imenuj to, kakor hočeš, res je, da mu ta reč nese, in še kako! Najprej si zaračuna izdaten honorar za idejo, potem se mu mora še vsak obvezati, da mu izplača 10—15 odstotkov morebitnega dobička.»

«Če imaš čas, pojdi z menoj, pa ti pokažem njegovo 'tvornico', ha, ha.»

Plačala sta in zavila proti najprometnejšemu delu mesta. Prav tam ob voglu glavne ulice, ki je vodila na glavni trg, ob hišnih vratih velike palače je visela

Oče ustvaril grlo... Nestrokovne kritike, «poročevalstvo» in tako imenovane priložnostne ocene pa itak ni potreba obravnavati resno, in tudi mene ne ganejo v še tako napihnjeni pozi.

«Nekaj o Tvojih najnovejših načrtih?»

V delu imam več simfoničnih skladb, ki so že dokončno skicirane, in novo opero, toda čas je takšen, da mi ne da delati v miru. Zdim se podoben človeku na prvi, ki sebe in drugih ne more prepričati v svojem ravnotežju... Misli so zbegane in se ne utegnejo zbrati v tisto zgoščenost, ki je potrebna za naše delo. Verjamem pa, da pride čas, ki bo prinesel odrešujoče ozračje za nas in za našo umetnost.

Našemu priljubljenemu prijatelju, črpajočemu svoja dela iz zdravih sokov naše zemlje, želimo, da bi se njegova in naša pričakovanja izpolnila in mu prinesla zaslužen priznanje za preprosto, a globoko ljubezen do slovenske glasbene umetnosti.

deska z napisom «Tvornica idej», in spodaj je stalo v manjših črkah «Bogovec Timotej, II. nadstropje, desno».

Na stanovanjskih vratih je bila reklama:

«Bogovec Timotej,
živa tvornica idej,
za pesnike, pisatelje, trgovce
in vse denarja, časti -hlepne lovce»

Prišla sta v čakalnico. Troje vrat je vodilo v notranje prostore. Na prvih je bil napis «Prodajni oddelek», na drugih «Osebna navodila», pri tretjih «Privatno». Šele pozneje je Janez spoznal, da so zraven drugih vrat še majhna maskirana vratca, ki pa niso bila za obiskovalce.

Nekateri «kupci» so hodili naravnost v prodajni oddelek, drugi so čakali v pred-sobi. Dva, nekako preveč bohemsko oblečena dolgina, sta sedela pri okrogli mizi. Vsekakor sta bila, sodeč po dolgih lasih in velikih kravatah, iz umetniških krogov. Potem je prišel še elegantno oblečen, debel gospod in prav mlada gospodična, bržkone še srednješolka.

Pred pisarno za «osebna navodila» je stražil sluga in puščal obiskovalce drugega za drugim k svojemu gospodarju.

Tone, ki je bil tukaj že star znanec, je potegnil Janeza kar skozi prva vrata v prodajni oddelek.

Vse stene tega oddelka so bile do vrha pokrite s policami in predali, polnimi večjih in manjših kartotek. Ves ta prostor je bil razdeljen še v razdelke, izmed katerih je imel vsak svoj napis. Posebno vidno je bilo: «Razdelek za pesmi», «Razdelek za nagovore, pisma, voščila, etc.» — «za novele», — «romane», — «reklamo», in še nekateri drugi specialni razdelki.

Stopila sta k razdelku za pesmi. Sem je zahajala mladina.

Predali po policah so imeli napise:

«Rime za začetnike, ducat 3—5 din.»

Saljive rime za voščila in posebne prigode, ducat 4—6 din.

Tabele za skandiranje:

za šesterostopne štirivrstične verze,

za četverostopne, jamske, šestvrstične verze,

za osmerostopne trohejske triinpolvrstične verze,

za vse vrste daktilskih verzov.

Cena od 8—22 din.

Tabele za klasične deseterce.

Tabele za sonete, ode in glose itd.

Cena od 15—40 din.»

Promet je bil tukaj precej živahen, in mlade prodajalke in prodajalci za pulti so imeli dovolj dela.

Isto je bilo pri razdelku z nagovori in pismi. Neki gospod v cilindru je že nestrpno čakal, da pride na vrsto. Končno se ga je usmilila lepa blondinka: «Želite, gospod?»

«En nagovor!»

«Prosim lepo, imamo nagrobne, sprejemne, na primer za ministre, poslance, filmske dive, olimpijske zmagovalce...

«Nagrobnega prosim,» je hitro prekinil njeno naštevanje.

«Takoj, kakšnega poklica je bil, prosim, rajnik?»

«Bil je senator, hkrati literat in veletrgovec.»

Prodajalka je prinesla kartoteko s kuvertami: Nagrobni govori:

za umetnike (slikarje, kiparje, literate)

z naštevanjem umetniških del

20—180 din;

za senatorje, diplomate in druge politike z naštevanjem javnih zaslug, odlikovanj, političnih uspehov etc. 150—200 din;

za veletrgovce, tovarnarje in druge mag-nate, z navedbo vseh dobrih del za tr-peče in siromake 350—550 din.

Gospod s cilindrom je po dolgem okle-vanju vzela prvo vrsto brez naštevanja umetniških del in je plačal 38 din.

Dva sedmošolca sta izbirala med kolek-cijo «zaljubljenih pisem».

«Ducat po 25 dinarjev,» jima je prigo-varjala prodajalka. «Vsako pismo zase je original. Izvolite brati naša zahvalna pi-smal»

Pomolila jima je pred nos eno izmed takih zahvalnic.

Dijaka sta oklevala.

«Morda najnovejše zbirke: romantične, pesimistične, športsko-prijateljske. Samo da so te specialne nekaj dražje. Od 30—50 dinarjev ducat. Imamo tudi mešane zbirke po 35 din!»

Študenta sta v zadregi pred mlado pro-dajalko izbrala «mešano zbirko».

Pri razdelku za novele je stala dolga, suha dama in želela snov za novelo s tra-gičnim koncem. Zraven nje je zahteval mlad literat kaj modernega.

«Detektivske, zaljubljene, romantične, psi-hološke, realistične?» je hitro naštel pri-jetna brunetka.

3/4 zavijka

Kneippove

SLADNE KAVE

TVORI

DRAGOCENI PRAŽENI

SLADNI SLADKOR

«Moderen realizem, pomešan z romantiko!»

Brunetka je prinesla predloge. «Z naj-modernejšimi ločili, čim več pomišljajev in pik. Uspeh siguren! Imamo trenutno na za-logi dvajset predlog. Vsaka 30—50 din, kar je skoraj zastoj.»

Mladi gospod je izbral najmodernejšo snov brez psihološkega dodatka.

Tone in Janez sta stopila še k razdelku za romane.

Gospod srednjih let je hotel snov za moderen roman.

Prodajalka je prinesla zbirko belih ku-vert z naslovi. Pod vsakim naslovom je bila čisto na kratko skicirana vsebina. V ku-verti sami so bile izdelane podrobnosti, ki pa jih je smel kupec prebrati šele, ko jo je plačal.

Ko sta prijatelja spet v predsobi, hoče Janez hitro mahnuti skozi izhodna vrata. Toda Tone ga prime za rokav in tiho ne-kaj pošepeta slugi. Ta prikima in jima od-pre tajna vrata poleg Timotejeve osebne pisarne. V majhnem kabinetu je bilo do-cela temno. Tone je le še utegnil pošepetati Janezu, naj bo čisto miren in tih, nato sta stopila k mali odprtini, skozi katero sta lahko videla v Timotejevo svetličče.

Timotej je na pol ležal, na pol sedel v udobnem naslanjaču zraven nizke mizice, kadil svojo «najboljšo» in poslušal.

Na vrsti je bil pisatelj razburljivih zgodb. Pripovedoval je o svoji zadregi:

«In zdaj zahteva urednik od mene snov še za najmanj deset nadaljevanj. Zadnji stavek današnjega podlistka je: Spil je strup, si zadrnil vrv okrog vratu in sunil v stol, da je daleč odletel. (Pripis: Konec sledil)»

Timotej je po kratkem razmišljanju vprašal:

«Ali je vaš samomorilec stanoval v zelo prometni ulici?»

«V prometni že, toda v starem delu me-sta. Nasproti njega je stanoval čevljar.»

«Dovolj, dovolj,» ga je brž prekinil Ti-motej. «Poslušajte! Čevljarju je pobegnila žena s pomočnikom. Čevljar je sklenil, da se bo ustrelil. Naperil je samokres na sen-ce in sprožil. Prav takrat pa, ko je priti-snil na petelina, je spodrsnil na smoli. Krogla je zgrešila čevljarjevo sence in švignila skozi odprto okno v sobo obe-šenca in prestrelila vrv prav v tistem hipu, ko je le-ta spodmaknil stol...»

«A strup? Ta je vendar že deloval!»

«E, kaj, za strup so pozneje dagnali, da so bile nedolžne Hofmanove kapljice.»

Pisatelju so se zasvetile oči: «Hvala vam, dragi gospod, najlepša hvala! Drugo bom pa že vse lepo obdelal, da imam le glav-no nit. Koliko vam dolgujem?»

«Malenkost! Samo 40 dinarjev!»

Pisatelj je plačal in odšel.

Vstopil je debeli gospod. Trgovec.

Brez ovinkov je povedal: «Rad bi pro-dal staro zalogo nemodernih kravat.»

Timotej se je zavil v dim: «Objavite v časopisih, da je včeraj inkognito potoval skozi mesto turški sultan in mimogrede naročil v vaši trgovini ducat kravat, ki so pravkar prispele iz Pariza kot najnovejša moda. In podpišite se: Slučajen opazo-valet.»

Trgovcu je ideja ugajala, toda podvo-mil je: «Pa če ne bo uspeha?»

«Jamčim vam zanj! Zato mi sedajle ne boste ničesar plačali, pač pa mi daste po-trdilo, da mi odstopite 25 odstotkov od čistega dobička.»

Trgovec je napisal potrdilo.

«Nu,» je dregnil Tone svojega tovariša, ko sta prilezla iz kabineta, «ali ti nisem pravil?»

Janez je prikimal: «Ta človek je vražjil Kakor da jih iz rokava stresa. Z norci je pa res lahko delati. Čim bolj neumne ideje jim vdihneš, tem hitreje gredo na limanice.»

In kar malo zavisti se mu je priplazilo v srce.

TUJA ZADEVA

Dvakrat na mesec obedujem pri Kordinovih, kakor se spodobi staremu samcu, ki je bil prijatelj in tovariš Kordina že izza študijskih let, in častilec, skoraj resen snubač gospe Kordinove, preden sta ta dva spoznala, da drug brez drugega ne moreta živeti.

Vsak drugi petek je trdno določeni dan naših skupnih obedov. Brž ko pozvonim, prihitijo v predsobo gospa, gospod in pes. Šele za njimi se prišara v copatah dobri škratek njune kuhinje, stara Meta, da bi vsakokrat iznova ugotovila, da prihaja prepozno.

Ampak to ni tisto, kar sem hotel pripovedovati. Moj stari Janko, zvesti prijatelj, me navadno krepko objame ali pa me vsaj prav pošteno potrka na ramo. Ker drugače ne daje preveč duška svojim čustvom; to je izraz neizmerne veselja.

Gospa Lidija pa mi podaja obe roki z neodoljivo dražestjo mlade umetnice, ki je bila le po čudnem sklepu usode zakleta med štiri stene in v okove zakona, kateri postaja že počasi enoličen.

In kaj naj slednjič rečem o Paziju, ki v vaše presenečenje ni tisti črno in belo lisasti buldog iz humorističnih listov, temveč slamnato rjav in črn terier. Je dobro dresiran, tako da bi me večkrat malone podrl, kadar pri mojem prihodu upre svoje prednje noge na moje prsi... Včasih potepta tudi le moje svetle gamaše in nogavice, in potem se s Kordinovima nekaj časa drug drugemu opravičujemo.

Toda ne! Vsega tega nisem hotel povedati. Kar sem hotel pripovedovati, je tole: vsak petek se ponavlja ista storija, brž ko Meta pospravi z mize sir in sadje ter nama, moškima, gospa Lidija z nežno kretnjo roke pokaže, naj odideva v moško sobo, kamor nama potem prinesejo črno kavo.

Komaj sedeva vsak v svoj naslanjač, že — Ampak prej moram povedati, da so bili ti naslanjači vzrok prvega sporčka v mladi domačiji. Lidija je namreč hotela, da bi bili prevlečeni z rdečerjavim ripsom kakor vse drugo pohištvo, moj nespametni Janko pa je «načelno» zagovarjal usnjato prevleko. Komaj sva torej sedla in pulnila iz ust prve oblačke dima, se moj prijatelj nagne k meni — prej se je seveda oprezno ozrl okrog sebe — in mi pošepeta: «Z njo ni mogoče več vzdržati... ves sem že obupan... Pavle, prijatelj, človek bi kar zblaznel!» Navadno že vnaprej vem, kaj bo, in niti ne poskušam, da bi ubogega Janka miril. To je že takšna njegova slabost. Kakor hitro me ima pri sebi, začne tožiti na svojo ženo.

In slednjič bi to še ne bilo tako hudo. Jaz bi ne premišljal, kako naj se v bodoče vsaj enkrat izognem Kordinovemu «petku», ko bi tudi mična Lidija ne imela iste navade. Zakaj, kakor hitro izgine Janko iz sobe, že mi začne Lidija izliviati svoje nesrečno srce do poslednje kapljice bridkosti, ki se je nabrala v preteklih osmih ali štirinajstih dneh.

Da, najprej Janko in potem Lidija — ali pa narobe, toda oba začenjata enako, oba mislita, da ni mogoče več vzdržati, da je mera njune potrpežljivosti in prizanesljivosti že do vrha polna... Za mojo potrpežljivost se pa nihče ne meni. Mojima dobrima prijateljema še na um ne pride, da bi mogel biti na svetu tako surov človek, ki bi ne sočustvoval z njuno nesrečo in vzajemnim razočaranjem.

Moj dobri tovariš iz šolskih let, moj prijatelj, ki me ni nikoli izdal — si misli Janko. Moj nekdanji «goreči» plesalec, častilec in snubač, ta je vendar dolžan — domneva Lidija.

Jaz pa sedim in poslušam Janka in poslušam Lidijo in slišim s skritim veseljem njun zaključek: «Tega ti ne moreš razumeti, ti — stari samec!» Pri Janku je ta izrek pobarvan z žolčem; očitno me zavida. Pri Lidiji je v tem malce koketnosti: Lidija misli, da bi nič ne škodovalo, če bi jo malo pomiloval...

Zobna pasta
Chlorodont vsebuje neko sol,

ki razvija pri vporabi kisik; ta povzroča v ustni votlini izločevanje slin in tako na najbolj naraven način skrbi za čistost in zaščito Vaših zob.

Zobna pasta
Chlorodont

Tole so tiste strašne reči, zaradi katerih mi tožita: Janko daje Lidiji premalo denarja in zahteva obračun. Lidija dobro ve, da Janko nič rad ne je sladkih močnatih jedi, da pa zvečer pred spanjem rad izpije skodelico ali dve toplega čaja. Ali se ozira na to željo, ha? Ne, niti ne spomni se na to! Vsak večer...

Janko se noče preoblačiti, kadar gresta v družbo, Lidijo pa je potem strašansko sram. Rožičevi in Hudalesovi jo tako pomilujejo. Gospod Rožič in gospod Hudales si rada oblečeta smoking štirikrat na teden in bi ga oblekla vsak dan, ako bi to želeli gospa Rožičeva ali gospa Hudalesova.

Lidije ni doma, kadar koli pride Janko iz urada. Modistinja, šivilja, zobozdravnik, društvene seje — vse to jo zaposluje ves dan, Janko pa naj skrbi sam zase. Razen tega ji je stokrat rekel, naj si ne barva obrvi. Toda mislite, da to kaj zaleže, mislite, da ta ženska...?

Ko bi Janko ne bil tak stiskač, bi si za poletje najela tisto malo hišico na deželi, kjer bi Janko lahko ribe lovil, Lidija pa plavala. Ampak mislite, da je Janko zmožen, da bi sedel k pisalnemu stroju ali le iztegnil roko na telefonsko slušalko?... Ko bi ne bila Lidija tako zapravljiva, bi se dalo letos pozimi čisto lepo misliti na smuški izlet nekam v gore. Janka je zares sram pred Gornikovimi in Grumovimi, ki hodijo s svojimi rodbinami v gore, toda seveda, gospa Gornikova in gospa Grumova sta čisto drugačni ženi in gospodinji...

Čemu mi to pripovedujeta? sem si v začetku pogosto mislil in našel edini odgovor v tem, da tema dvema človekoma dobro de, če se moreta prav od srca izgovoriti, in da

Ona misli na vse.

On: «Že spet račun šivilje! Ali prav nič ne misliš na to, da pridejo lahko kdaj tudi oblačni dnevi?»

Ona: «Ampak seveda, ljubček! Zato pa sem si tudi naročila nov dežni plašč.»

Izključeno.

Domišljava lepotica: «Mož, ki ga bom jaz poročila, bo moral imeti predvsem zdravo človeško pamet.»

Gospod: «Čisto izključeno!»

potrebujeta zdravila — mojega prijaznega prigovarjanja. Tolažil sem torej oba, kolikor sem le mogel. Večkrat se mi je posrečilo, da sem razvedril Janka s skupnimi spomini na študentovska leta in na najine vesele dogodivščine. Lidija pa sem spet spravil v smeh s kakim veselim dogodkom, pri čemer sem žrtvoval, če je bilo treba, tudi sebe, s tem da sem samega sebe slikal v kakem prav smešnem položaju — samo da bi rešil drug, manj smešen položaj.

Nista torej čutila, da postajajo njuni petki muka. Kadar koli sem se hotel izmuzniti, sta telefonirala, prosila, rotila. Janko je prišel pome prav v stanovanje, Lidija je napisala ljubeznivo pisemce... skratka, postal sem neogibno potreben kos pohištva v njuni razlepljeni domačiji, koš za odpadke njune muhavosti. In zdelo se je, da bom to ostal — do smrti!

Njuno zaupanje pa je izviralo tudi iz tega, ker sem v prizadevanju, da bi ju pomiril, zdaj njemu, zdaj njej slikal njo ali njega v najbolj rožnatih barvah. In tako je vsak petek, ko sta me spremljala v predsobo, Janko skrivaj veroval, da je Lidija vendarle veliko boljša kakor večina drugih žen, kakor gospa Hudalesova in gospa Grumova, Lidija pa je bila v dnu svojega srca prepričana, da dobroščni fant, ki si ga je izbrala za moža, daleko prekaša gospoda Rožiča in Hudalesa in da je sploh imeniten dečko.

Kako strašen je občutek, biti talisman tuje sreče! Ta občutek me dolgo let ni hotel zapustiti. Zmeraj bolj me je vznemirjal.

Slednjič sva nekega petka sedela z Jankom v svojih naslanjačih in si prižigala vsak svojo cigaro. Pazi je ležal zvit pred pečjo. Janko mi je pogledal v oči in mi povedal veliko novico: «Pavle, stari prijatelj — z njo ni več mogoče vzdržati!»

No, do te točke je bilo to na las podobno prejšnjim petkom. Kar pa jim ni bilo prav nič podobno, je bil moj odgovor. Tako natanko sem ga v duhu pretehtal, kakor da je košček zlata, ki ga imam na dlani. «Dobro, Janko,» sem rekel premišljeno, podpirajoč brado z rokami in opazujoč pestri vzorec preproge, »odkritosrčen hočem biti! Uboga Lidija je velika gos pred Gospodom!» Poskočil je iz naslanjača in mi zrl v oči. «Da,» sem nadaljeval, »gos, ki ji ni

enake! In ti, inteligentni človek, vlečeš skozi vse življenje to prismo do za seboj kakor kaznjeneč kroglo, privezano na nogo! Moje sožalje, ubogi Janko, moje najgloblje sožalje — če hočeš vedeti!»

«Ah!» je zakričal Janko. «Torej... Kako to?...»

«Pomiri se, fant,» sem rekel. «Saj nama obema ni to nič novega. Vsak petek mi to ponavljaš, toda mene je silila samo misel na to, naj ti vendar povem: «Nesrečnež, prav imaš!»

Še nekaj časa je buljil Janko vame. Zdajci je vstal, vrgel na pol dokajeno cigaro v pepelnik in mi rekel hladno: «Malopridnež!»

Ko so se v predsobi za njim zaloputnila vrata, je prišla Lidija iz kuhinje, kjer je pomagala Meti pri umivanju posode, kakor vsak petek... «Kaj mu je spet?» je rekla jezno in si odvezovala predpasnik. «Zakaj je tekel, kakor bi mu glava gorela...?»

«Ah, se bo že vrnil, ne skrbite zanj!» sem dejal, in Lidija je sedla na Jankovo mesto. Za šalo je vzela njegovo nedokajeno cigaro, potem pa se je zamračila, kakor če švigne oblaček čez poletno nebo. Poznal sem te nagle prehode njegova razpoloženja in sem vedel, kaj bo prišlo. Bridko se je nasmehnila in vzdihnila: «Z njim ni mogoče vzdržati!»

Moj trenutek je napočil. «S kom?» sem nedolžno vprašal.

«Ah, saj veste... z Jankom! Ravno danes zjutraj...»

«A — z Jankom,» sem rekel, «dajte mi mir s tem idiotom!»

«Kako?... Dovolite!» je zašepetala presenečeno.

«No da, ali je mar kaj drugega?» sem zakričal. «Bebec je in idiot, ki svoj živi dan ni bil vreden ščepeca tobaka, ki je skop, lakomen, umazan stiskač, ki...»

Lidija je odprla oči na stežaj, toda nisem je pustil do besede: «Da, kronan osel je ta vaš Janko. Ne vem, zakaj bi vam jaz ne dal prav... Jaz sem z njim študiral. Bil je len in topoglav dijak, profesorji so nad njim obupali. Da ni bilo mene, bi ne bil napravil niti ene pismene naloge, niti enega izpita, in zdaj, ko se je oženil, ko ima dražestno, ljubko ženko, jo ta neizobraženi in neumni človek muči... zahteva čaj po večerji, noče najeti poletnega stanovanja in, kar je višek, noče, da bi si njegova žena barvala obrvi... To je predrznost! To je omejevanje osebne svobode...»

«Dovolj, dovolj, sicer bodo prihiteli sosede!» je klicala. In ko sem umolknil, je v nastali tišini dvignila desnico in pokazala proti vratom. To ni bila več tista lepa kretanja operne pevke, to je bila kretanja tragedinj, to je bila Duse ali velika Sara. Jaz pa sem ponižno povsobil glavo. Vsak drugi petek obedujem zdaj v restavraciji: ni mi treba več h Kordinovim!

Otona Ring-a tekoči lep
Syndetikon
skleji, zlepi, skita vse.

Za god.

«Kaj hočeš za god, papa?»
«Dostojnega in pridnega dečka!»
«Izvrstno, papa, potem bova vsaj dva!»

Redna stolica

Leopiltule

Oglas reg. 5 Br. 31430 dne 24. XII. 1933.

Profesorska.

Raztreseni profesor je iskal gospodinjo.

«Pa mislite, da boste res pri meni popolnoma na mestu?»

«Da,» je pokimala ženska, ki se mu je prišla predstavljati. «Že več let sem bila v službi v policijskem oddelku za izgubljene, pozabljene in najdene reči.»

Boljši vid
lažje delo in večja
sposobnost z pravilno
pomenjenimi očali
od

Dipl. optik
Zajec

LJUBLJANA
PASAŽA
NEBOTIČNIKA

KRISTINA ŠVEDSKA

Čudaška hči Gustava Adolfa

Dne 8. decembra leta 1626. so švedskemu kralju Gustavu Adolfu naznanili, da je dobil tolikanj zaželenega sina. Takoj nato se je izkazala pomota: nenavadno krepko, s črnimi lasmi poraščeno dete je bilo deklica. Skoraj se niso upali povedati očetu. A ta se je dostojanstveno vdal v razočaranje in poljubil otroka, rekoč: »Gotovo bo zelo pametna, ko nas je imela vse za norca.»

Kmalu potem je Gustav Adolf zapustil Švedsko ter posegel v silovito borbo narodov na Nemškem. Kako daleč so šli njegovi načrti, moremo le slutiti, kajti leta 1632. je njegova smrt na lützenskem bojišču izpodnesla vse drzne namere. Šestletna Kristina je bila zdaj kraljica države, ki je postala v naslednjih letih zaradi svojih osvojitvev v Nemčiji in zaradi poraza danske tekmovalke gospodujoča sila ob Vzhodnem morju; države, ki so ji pridobitve na Norveškem mimo tega odpirale vrata na širni ocean in s tem vso možnost, da se povzpne do svetovne veljave. Otroka so državni svetovalci, njegovi varuhi, vzeli materi, ki je kazala malo vzgojiteljskega daru, ter ga zapupali očetovi sestri, palatinski grofinji Katarini, pri kateri je Kristina veselo odraščala s svojima sestričnima in z bratrancom Karlom Gustavom. Bila je nenavadno nadarjena za vse znanosti. S štirinajstimi leti je brez težave čitala Cezarja in Platona v izvorniku ter se z vsemi tujimi poslaniki gladko razgovarjala v njihovih jezikih. Enako spretna je bila tudi v telesnih vajah. V jahanju jo je dosegal le malokdo izmed njenih kavalirjev, in lov ji je bil najljubša zabava. Od petnajstega leta naprej se je udeleževala sej državnega sveta; ko je imela osemnajst let, so jo razglasili za polnoletno ter ji slovesno predali vlado.

Njeni prvi politični koraki so pričali o veliki spretnosti. Odločno se je zavzela za mir, pri tem pa ni zanemarila švedskih koristi. In res je odnesla Švedska iz vestfalskega miru obilen plen. Sloves čudovite mlade kraljice, ki so jo imenovali »Pallas nordica«, se je razširil po vsej Evropi. Najslavnejši učenjaki tistega časa so jeli z njo dopisovati, mnoge izmed njih, tako Descartesa, Grotija, Vossija, in druge, je povabila na svoj dvor. Tudi snubcev iz malone vseh evropskih vladarskih rodbin se ji ni manjkalo. Oče ji je bil namenil v zakon njenega braniborskega bratranca, poznejšega »velikega volilnega kneza«. Težko si je zamisliti zgodovinske nasledke, ki bi jih bila imela personalna unija teh dveh držav. Toda po smrti Gustava Adolfa so se švedski državni svetovalci najbrže vendar nekoliko ustrašili takšne zveze, a Kristina je bila na moč vesela, da je

smela volilnega kneza odbiti. Vobče se je kar najodločneje upirala vsem ženitbenim načrtom, in prav tu se pričena njena tragika. Ni dvoma, da je zgodnje razočaranje odločilno vplivalo na njeno življenje. Ko je bila še prav mlado dekle, se je bila skrivaj zaročila s svojim bratrancom Karlom Gustavom. Pisma, ki mu jih je pisala, so ganljivi dokazi: še povsem deklinkega, a globokega čustva, medtem ko se zde njegova pisma v primeri z njenimi prisiljena in okorna. Kristinin bistri razum in njeno živahno čustvo si nista mogla dolgo prikrivati, da je bilo ljubezni Karla Gustava samo do krone, ne pa do njene osebe. Podoba je, da ni tega razočaranja nikoli prebolela. Ko je zasedla prestol, je razdrla zaroko, dosegla pa je, da so izvolili Karla Gustava za namestnega prestolonaslednika.

Globoka nemirnost je bila za Kristino posebno značilna. Spala ni nikoli dlje kakor po pet ur in svojemu telesu ni zlepa prizanašala. Toda narava se maščuje. Bolezen in otožnost sta se zde polastili. Francoskemu zdravniku Bourdelotu se je posrečilo, dobiti nanjo velik vpliv in ji vrniti zdravje. Toda njen duh, ki je bil zmerom nagnjen k skrajnosti, se je zdaj burno vdal vnanjim zabavam, ki jih je dotlej prezirala. Prej tako preprosti stockholmski dvor je postal središče hrupnih vesellic. Velike vsote denarja so šle v nič, in treba je bilo zvišati davke. Vrh tega je kraljica rajši osrečevala s svojo naklonjenostjo tujce kakor domačine. Vse to je seveda zbuvalo nezadovoljstvo med ljudstvom, ki si je leta 1650. dalo duška z vstajo. Kristina je sicer nemire hitro zatrla, a nezadovoljstva v svojem lastnem srcu ni mogla ukrotiti. Mnogokrat se je kar za več ur pogreznila v resno in otožno premišljevanje. Občutek, da je zašla na krivo pot, in neutolažljiva žejpa po izrednih doživetjih sta terjala v nji izhoda. Tako je počasi vzkalil Kristinin načrt, da se odreče krone, in vkljub burnemu nasprotovanju stanov dozorel v nepreklicen sklep.

Dne 6. junija leta 1654. se je Karlu Gustavu v korist slovesno odpovedala kroni, medtem ko so najstarejši in najzvestejši služabniki njenega očeta od žalosti jokali. Najstarejši državni svetovalec, P. Brahe, se je uprl dolžnosti, da odvzame hčeri Gustava Adolfa znamenja oblasti, to je, krono, žezlo, državno jabolko in kraljevski plašč, tako da jih je morala kraljica sama odložiti. Kmalu potem je Kristina zapustila Švedsko in pol leta kasneje uresničila nadaljnji sklep: dne 24. decembra leta 1659. je v Bruslju skrivaj, dne 3. oktobra 1655 pa v Innsbrucku javno prestopila v katoliško cerkev.

O iskrenosti te izpreobrnitve je bilo neznansko mnogo pisanja in prepira. Toda Kristina je bila, ko je odložila krono, v svojem osemindvajsetem letu. Gotovo je, da takrat ni mogla docela presoditi pomena svojih odločitev, ne

odpovedi ne prestopa v drugo vero, ampak da je ravnala pod vplivom nejasnega notranjega nagnjenja in da si je zadala v nadaljnjem življenju nalogo, uresničiti to nagnjenje tudi navznoter. Kajti: da si je bila s Kristinino odpovedjo njena zgodovinska vloga doigrana, njena človeška pot je bila še dolga in polna hudih bojov in grenkih razočaranj.

Sredi malega dvora, ki si ga je uredila v Rimu, izprva ni našla zaželenega miru. Nemir jo je gнал na več daljših potovanj po Evropi, ki je nikakor niso zadovoljila. Po smrti Karla Gustava se je celo izkušala vrniti na švedski prestol in kasneje se je potezala za poljsko krono. Dosegla je le ponižanje in razočaranje. Razen tega so jo trle večne denarne skrbi, kajti bila je slaba gospodinja in tudi v ubožtvu še radodarna. Visoki katoliški krogi so se spotikali nad njeno roboto, barbarsko neobrzdanostjo in njenim glasnim, skoraj moškim vedenjem. Bog ve kaj vnanje pobožnosti ni kazala, tem rajši pa se je smejala in preklinjala, se po moško oblačila, jezdarila in stresala razuzdane besede, kadar je priložnost nanesla. Šele v zrelejših letih se je sprijaznila z vlogo, ki ji je bila ostala: načelovati mali akademiji učenjakov in umetnikov, ki jo je ustanovila, pospeševati mlade talente ter biti gospodarica knjižnice in dragocenih zbirk, ki jih je kopičila z brezprimerno večino.

Čeprav narava ni dala tej čudaški ženi, da bi spravila svoje nenavadne lastnosti in zmožnosti v notranji sklad, nam vendar zapiski, ki jih je pisala proti koncu življenja in v katerih se z značilno odkritostjo razračunava s svojim najglobljim bistvom, zgovorno kažejo, da je vse žive dni strastno in odkritosrčno iskala Boga.

Mnogo sovraštva in opravljanja se je držalo njenega imena. Prepričani smemo biti, da govori resnico, ko piše v zvezi s tem: »Moja burna narava me je enako močno podžigala k ljubezni kakor k častihlepju. V kolikšno nesrečo bi me bila pahnila ljubezen, o Gospod, da nisi prav z mojimi napakami oviral te slabosti! Moj ponos, ki ni hotel biti nikoli priklenjen na kakega drugega človeka, moja ošabnost, ki je vse zaničevala, in končno lahkota, s katero sem odkrivala slabosti in napake drugih ljudi, to troje me je obvarovalo nevarnosti. Bila sem na robu prepada, a tvoja mogočna roka me je rešila.»

Ali ste že naročili knjigo

„Veselo
praznujmo“,

ki jo dobite pri naši upravi
za 15.— din.

Najlepši
okras sobe je

knjižna omara

z lepo in okusno

vezanimi

knjigami. Lepo vezavo,
od preproste do naj-
finejše, Vam pa oskrbi

knjigoveznica

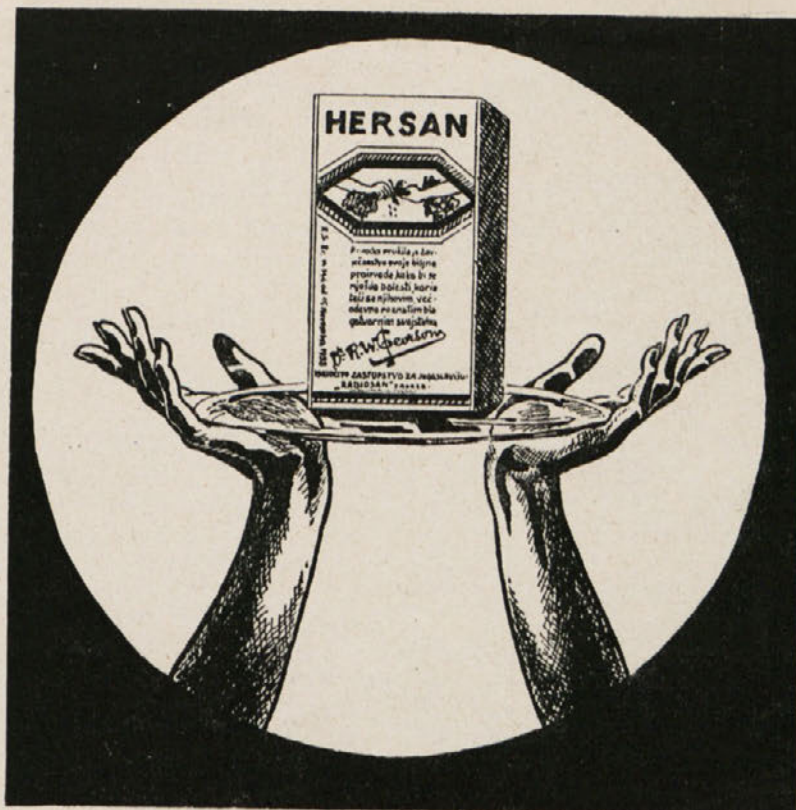

Jože Žabjek

Ljubljana, Dalmatinova 10

Telefon 24-87

Izdelava vsakovrstnih
trgovskih knjig po na-
ročilu, kakor tudi vseh
drugih v to stroko
spadajočih del.
Lastni črtni stroj

Ne bodite neprijateljica same sebe!

Mar ne veste, da je

HERSAN-čaj

pri obolenjih želodca, jeter in ledvic dobro sredstvo?

Obolenja ob spremeni in bolečine pri mesečnem perilu (menstruaciji)
ublaži **HERSAN-čaj!**

Ali vas ovira debelost? Ali hočete b. ti vitki?

Potem pijte **HERSAN-čaj!**

Čemu bi trpeli bolečine zaradi revmatizma in protina, **če ni treba?**

HERSAN-čaj je sredstvo, ki Vam lahko olajša muke.

HERSAN-čaj pomaga pri poapnenju žil (arteriosklerozi) in zlati žili
(hemoroidih).

HERSAN-čaj se dobiva v **vseh lekarnah** samo v originalnih omotih.

Zahtevajte brezplačno brošuro od tvrdke

RADIOSAN, Zagreb, Dukljaninova ulica 1

Reg. min. soc. pol. in nar. zdr. št. 1934 4/3.

KLIŠEJE

ENO- IN VEČBARVNE

JUGOGRAFIKA

LJUBLJANA, SV. PETRA NASIP 23

ZAHTEVAJTE ŽIMO SAMO Z ZAŠČITNO PLOMBO

STERILIZIRANO

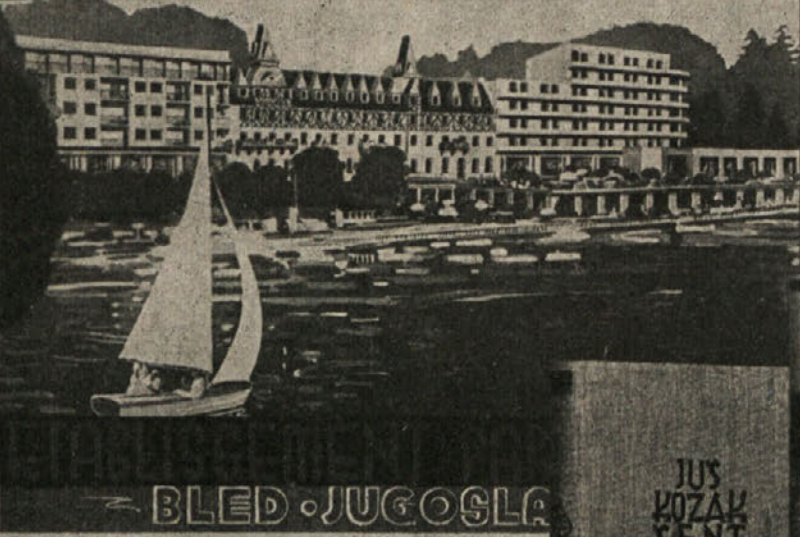
ZADRUŽNA TOVARNA ŽIME D.D.

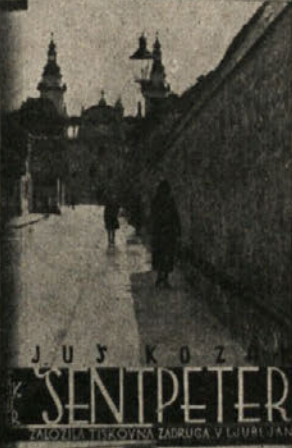
NAŠA ŽIMA JE
HIGIJENSKO OČIŠČENA IN
STERILIZIRANA NA PARI 115°C, NE DIŠI,
JE BREZ MAŠČOBE IN FERMENTOV, PO CENI.

IZDELKI DELNIŠKE TISKARNE

D. D. V. LJUBLJANI
 MIKLOŠIČEVA C. 16
 TELEF. 21-32

DIN 100
 DEJNIC
 DRUŽBE • DELNIŠKA TISKARNA
 na splošno
ensto din
 S KATERO SE IMENIČU JE BELNIČE ZAGOTAVLJA
 IMETJU IN DONOSU PRAVICE, KATERE VGRADO PO
 VELJAVNO DANIŠKARNO
 V LJUBLJANI DNE 8. NOVEMBRA 1939
 DELNIŠKA TISKARNA, D. D. V.

«PRIJATELJ» izhaja vsakega 15. v mesecu. Rokopisi se ne vračajo. Naročnina je: letno 12 številk revije «PRIJATELJ» in priloga «Za pridne roke» din 62.— Če se plačuje v obrokih, je četrtletna naročnina din 17.— — Odgovorni urednik Emil Podkrajšek v Ljubljani. Za prilogo «Za pridne roke» odgovarja Rija Podkrajšek. — Uredništvo in uprava v Ljubljani, Dalmatinova ul. 8/1. Tel. 21-32. Tisk Delniške tiskarne d. d. v Ljubljani. Za tiskarno odgovoren Francè Pintar.